

Gemeente Aalten

Programma begroting

Gemeente Aalten 2025

Inhoudsopgave

Inleiding....5
Totaal financieel overzicht....7
Toelichting begroting 2025....10
Programma 1 Ruimte....14
Programma 2 Sociaal Domein....20
Programma 3 Bedrijfsvoering....28
Paragrafen....31
Paragraaf Bedrijfsvoering....32
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing....36
Paragraaf Lokale heffingen....39
Paragraaf Financiering....43
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen....46
Paragraaf Grondbeleid....48
Paragraaf Verbonden partijen....50
Paragraaf Wet Open Overheid....54
Bijlagen....55
Geprognosticeerde balans 2023-2028....56
Overzicht meerjarig EMU-saldo....57
Overzicht van baten en lasten per programma....58
Programma 1 Ruimte....58
Programma 2 Sociaal Domein....61
Programma 3 Bedrijfsvoering....65
Overzicht van baten en lasten, ingedeeld naar taakvelden....67
Investeringsschema....72
Overzicht algemene dekkingsmiddelen....73
Overzicht reserves en voorzieningen....74
Overzicht incidentele baten en lasten, structurele mutaties reserves en structureel begrotingssaldo....76
Verplichte indicatoren waarstaatjegemeente.nl....78
Lijst met gebruikte afkortingen....82

Inleiding

In de begroting die voor u ligt, laten we zien waar we het komende jaar mee aan de slag gaan en hoe we dat gaan betalen. Deze begroting is beleidsarm, dat wil zeggen dat alleen de ontwikkelingen in prijs en lonen zijn meegenomen evenals de financiële effecten van de vastgestelde begrotingen van de verbonden partijen en gemeenschappelijke regelingen. Voor het jaar 2025 past het financieel allemaal. Wel vraagt het tekort van ruim € 1,8 miljoen in de jaren erna om het maken van keuzes. In het boekwerk 'Ontwikkelingen met financiele consequenties begroting 2025' bijgevoegd bij deze begroting maken we inzichtelijk welke ontwikkelingen met financiële impact actueel zijn en doet het college van B&W een voorstel welke ontwikkelingen prioriteit hebben voor de begroting van 2025.

De begroting van 2025 is sluitend, echter wij staan als gemeente voor een steeds grotere uitdaging. De verantwoordelijkheden van gemeenten blijven groeien. Zoals bekend krijgen gemeenten vanaf 2026 te maken met een bezuiniging vanuit het Rijk waardoor er forse financiële tekorten ontstaan. Daarbovenop is er nog steeds geen duidelijkheid over de herverdeling van het gemeentefonds en zorgt de nieuwe financieringssystematiek voor verdere oplopende structurele tekorten. Voor de gemeente Aalten betekent dit een structureel tekort in 2026 van ruim € 1,8 miljoen.

De gemeente Aalten steunt daarom de landelijke actie van de VNG om aandacht te vragen voor deze zorgelijke situatie. Zonder de juiste ondersteuning vanuit Den Haag kunnen wij niet langer garanderen dat wij onze inwoners de fijne leefomgeving en ondersteuning kunnen bieden die zij verdienen. Wij hopen dat het kabinet gehoor geeft aan de oproep en passende maatregelen neemt. In afwachting van duidelijkheid over deze situatie wachten wij met ombuigingsmaatregelen voor de deze begroting. Uiteraard starten we eind 2024 al wel met een ombuigingsproces vooruitlopend op de meerjarenbegroting 2026.

Ondertussen werken we in 2025 verder aan onze ambities, zoals vastgelegd in het uitvoeringsprogramma. Maar ook andere zaken vragen voortdurend om onze tijd en aandacht. Zoals de huisvesting van aandachtsgroepen. De toestroom van ontheemden uit Oekraïne blijft doorgaan en om aan de bestuurlijke afspraken te voldoen gaan we de komende periode op zoek naar nieuwe opvanglocaties. De gemeente werkt aan een totaalplan dat zowel permanente woningbouw als asielopvang combineert. Dit plan stimuleert de integratie van asielzoekers en creëert ook kansen voor lokale woningzoekers. Het plan wordt verder uitgewerkt met alle betrokken partijen. Het uiteindelijke doel is om aan de taakstelling van de Spreidingswet te voldoen door begin 2026 een opvanglocatie voor asielzoekers te realiseren.

Daarnaast richten we ons op klimaatadaptatie. Gemeente Aalten is een van de drie pilotgebieden in de Achterhoek. Ook zijn we in het kader van de Omgevingswet met inwoners bezig met het maken van een nieuwe omgevingsvisie en een nieuw omgevingsplan. Naar verwachting krijgt de omgevingsvisie in 2025 zijn beslag. In 2025 gaan we ook verder met het participatietraject rondom de uitbreiding van het bedrijventerrein in Aalten.

Op het gebied van het Sociaal Domein willen we vindbaar en dichtbij zijn voor al onze inwoners. Daarom zetten we in 2025 extra in op het versterken en ondersteunen van ons lokale team en de toegang. Door de verschillende opvang- en huisvestingsopgaves wordt er extra druk gelegd op de voorzieningen en capaciteit in het Sociaal Domein. In samenwerking met alle partijen worden er plannen gemaakt om alle inwoners goed te kunnen blijven bedienen. De regionale inkoop van Wmo en Jeugdhulp per 1 januari 2026 gaat ook in het komende jaar veel aandacht en capaciteit vragen.

Het in het voorjaar 2023 verschenen rapport Elke regio telt gaf aan dat de afgelopen decennia vooral kansrijke regio's en stedelijke gebieden aandacht hebben gekregen vanuit het Rijk. Dit in tegenstelling tot de andere regio's. Het huidige kabinet heeft de conclusies uit het rapport overgenomen en aangegeven met de aanbevelingen aan de slag te gaan. Meer regionaal maatwerk, minder one size fits all. Het kabinet heeft nu tien pilotgebieden aangewezen waar men samen met die regio's met de aanbevelingen aan de slag gaat. De Achterhoek is er één van. De eerste gesprekken zijn nu geweest maar duidelijk is dat het nog een hele uitdaging wordt om hier handen en voeten aan te geven. Ook over de financiën is nog veel onduidelijk.

Al met al staan we de komende jaren voor grote uitdagingen en doen we ons uiterste best om te kunnen voldoen aan de verwachtingen van onze inwoners en ondernemers. Oftewel we blijven dichtbij, daadkrachtig en duurzaam deurgaon!

Behandeling begroting

-	Woensdag 9 oktober	Begrotingscafé
-	Maandag 21 oktober	Oordeelsvormende raadsvergadering begroting 2025
-	Dinsdag 22 oktober	Oordeelsvormende raadsvergadering begroting 2025
-	Maandag 28 oktober	Voor 09.00 (resterende) beleidsvragen indienen bij de griffie
-	Dinsdag 5 november	Raadsbehandeling

Voorstel

We stellen u voor over te gaan tot het vaststellen van de programmabegroting 2025, meerjarenbegroting 2026-2028 en het investeringsschema voor het jaar 2025.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Aalten,

De gemeentesecretaris

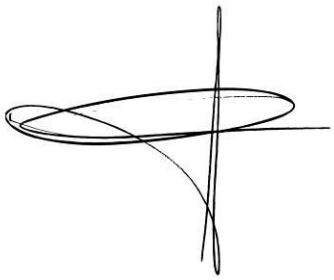

drs. A.J.M. Gildhuis

De burgemeester

mr. A.B. Stapelkamp

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Aalten op 5 november 2024

de voorzitter,

mr. A.B. Stapelkamp

de griffier,

M.A.J.B. Fiering

Totaal financieel overzicht

Hieronder staat het verloop van het begrotingssaldo met als uitgangspunt de door de raad vastgestelde cijfers uit de Voorjaarsnota 2024. Daaronder zijn de mutaties vermeld die zijn meegenomen in deze begroting met op de volgende pagina's de toelichtingen.
De begrotingen van de verbonden partijen en gemeenschappelijke regelingen zijn geïndexeerd op basis van vooraf gemaakte afspraken. Onderstaand genoemde mutaties bij de verbonden partijen en gemeenschappelijke regelingen zijn conform de vastgestelde begrotingen 2025.

Nr.	Omschrijving (min teken houdt een voordeel in)	I/S	2025	2026	2027	2028
	Saldo voor begroting 2025-2028		**-63 overschot**	**3.997 tekort**	**3.932 tekort**	**3.982 tekort**
	Programma 1 Ruimte					
1.	Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)	S	31	31	31	31
	Programma 2 Sociaal Domein					
2.	Erfgoedcentrum Noord en Oost-Gelderland (ECAL)	S	5	5	5	5
3.	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD)	S	27	32	34	56
4.	Laborijn	S	259	294	335	413
5.	Regio Achterhoek	S	16	16	16	16
6.	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	S	25	25	25	25
7.	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG)	S	66	-48	-18	30
8.	Yunio	S	71	71	71	71
9.	Sociaal Domein Achterhoek (SDA)	I	43	0	0	0
	Programma 3 Bedrijfsvoering					
10.	Algemene uitkering	S	-2.559	-3.977	-3.976	-4.444
11.	OZB	S	-125	-125	-125	-125
12.	Rentebijstelling	S	-369	-364	-323	-186
	Algemeen					
13.	Indexaties	S	1.938	1.938	1.938	1.938
	Overige mutaties		-79	-1	26	14
	Totaal mutaties		**-651**	**-2.103**	**-1.961**	**-2.156**
	Begrotingssaldo na alle mutaties		**-714 overschot**	**1.894 tekort**	**1.971 tekort**	**1.826 tekort**

> Toelichting op de punten uit het financieel overzicht

Programma 1 Ruimte
01. Omgevingsdienst Achterhoek (ODA), structureel € 31.000
De bijdrage aan de ODA neemt in 2025 toe met € 31.000. Dit komt hoofdzakelijk door de stijging van het uurtarief van € 107 naar € 113. Onze bijdrage aan de ODA voor 2025 komt uit op € 667.000.

Programma 2 Sociaal Domein
02. Erfgoedcentrum Noord en Oost-Gelderland (ECAL), structureel € 5.000
De gemeentelijke bijdrage voor de ECAL wordt in principe bepaald op basis van het aantal meters papier dat een gemeente in beheer heeft en wordt voor vier jaar vastgelegd. In de begroting 2023-2026 is deze meterprijs opnieuw vastgesteld. De afgelopen periode heeft echter uitgewezen dat de lasten zijn gestegen. Om die reden is in 2025 de meterprijs opnieuw gestegen. De verhoging betreft met name de gestegen salariskosten. Het Algemeen Bestuur onderzoekt de mogelijkheden om de gestegen energie- en huisvestigingskosten te beperken. Onze bijdrage aan de ECAL voor 2025 komt uit op € 185.000.

03. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD), 2025 € 27.000, 2026 € 32.000, 2027 € 34.000 en 2028 € 56.000

In de uitgangspuntennota 2025 is de GGD uitgegaan van een gewogen loon- en prijsindex van 7,25% (indexcijfers septembercirculaire 2023). Echter is er uitgegaan van de verkeerde tabel in de septembercirculaire. De index van de juiste tabel is 7,48% en dat is 0,23% hoger dan in de uitgangspuntennota stond, wat leidt tot een toename van de gemeentelijke bijdrage. Daarnaast implementeert de GGD het functiewaarderingssysteem HR 21. De GGD heeft in vergelijking met andere GGD'en een achterstand op het terrein van de waardering van functies. Hierdoor neemt de gemeentelijke bijdrage voor de GGD in 2025 toe met € 27.000. Onze bijdrage aan de GGD voor 2025 komt uit op € 621.000.

04. Laborijn, 2025 € 259.000, 2026 € 294.000, 2027 € 335.000 en 2028 € 413.000

De uitvoeringslasten van Laborijn zijn opgenomen conform de begroting van Laborijn. Er is door Laborijn opvolging gegeven aan het verzoek van de gemeenten om de uitvoeringskosten te beheersen. Om dit te bereiken zijn er besparingsmaatregelen opgesteld ten aanzien van het niveau van dienstverlening. Deze maatregelen zijn zowel financieel als tekstueel verwerkt in de begroting van Laborijn 2025. Ondanks deze besparingsmaatregelen zijn de uitvoeringskosten gestegen ten opzichte van de meerjarenraming 2024 door niet beïnvloedbare ontwikkelingen. De loonkosten van het ambtelijk personeel zijn naar boven gesteld in verband met stijgende klantaantallen en de cao-loonsverhoging. Gemeenten ontvangen hiervoor financieel een compensatie via het gemeentefonds. Onze bijdrage aan Laborijn voor 2025 komt uit op € 2.769.000.

05. Regio Achterhoek, structureel € 16.000

De provincie Gelderland heeft in het kader van haar herijkingsoperatie aangekondigd de (inwoner)bijdrage aan de governance van 8RHK ambassadeurs per 2025 stop te zetten. Dit heeft een fors effect op de begroting Regio Achterhoek. Daarnaast heeft Regio Achterhoek een reeds bestaande taakstelling op te vangen. Samen met wat kleine ontwikkelingen ziet regio Achterhoek in de meerjarenraming een oplopend structureel tekort in de jaarschijven 2026 tot en met 2028. De negatieve financiële effecten worden deels opgevangen door de toetreding van de gemeente Montferland tot Regio Achterhoek/8RHK ambassadeurs (verhoging totale inwonersbijdragen van gemeenten). Om de overige negatieve effecten op de meerjarenbegroting taakstellend op te kunnen vangen willen ze ook gaan werken met een bestemmingsreserve toekomstbestendige organisatie. Voor 2025 betreft de stijging van de inwonersbijdrage alleen de autonome kostenstijging volgens de afgesproken indexeringssystematiek en is voor de gemeente Aalten structureel € 16.000. Onze bijdrage aan Regio Achterhoek voor 2025 komt uit op € 219.000.

06. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), structureel € 25.000

De structurele verhoging van € 25.000 jaarlijks bestaat uit een stijging van onze contributie en uit een bijdrage voor ambities voor beleidsinzet en inzet op het gebied van GGU. De stijging van de contributie is conform de afgesproken meerjarige systematiek (indexatie loon- en prijsontwikkeling van 4,2% plus 1,0% groei naar dekking kosten kernorganisatie VNG). Deze contributieverhoging heeft voor de gemeente Aalten een structureel financieel effect van € 3.500. Onze contributie bedraagt voor 2025 € 52.000.
Daarnaast wordt in de kadernota 2024 een meerjarig perspectief geschetst. Er wordt vier jaar vooruit gekeken en worden trends en ontwikkelingen beschreven. Voor 2025, het eerstkomende jaar, benoemt de VNG de koerswijzigingen. Op drie onderwerpen doet de VNG aanvullende voorstellen om de krachten verder te bundelen in de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Het gaat om de proposities: 1) Lokale agenda bestaanszekerheid, 2) Asiel en Migratie en 3) Versterking gezamenlijke wetgevingsfunctie (Totaal: € 3.375.000). Het totaal aan proposities binnen de GGU-begroting zorgt voor een structureel effect voor de gemeente Aalten van € 21.500. Onze bijdrage voor de GGU-begroting voor 2025 komt uit op € 125.000.

07. Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG), 2025 € 66.000, 2026 € -48.000, 2027 € -18.000 en 2028 € 30.000

De gemeentelijke bijdrage voor de VNOG blijft jaarlijks stijgen vanwege loon- en prijsstijgingen. Ook zijn er kostenstijgingen van buitenaf waar de VNOG rekening mee heeft te houden die niet meer binnen bestaand geld kunnen worden opgevangen. Dit zijn autonome ontwikkelingen, die aan het VNOG-bestuur worden voorgelegd en waarbij de dekking van de gestegen kosten een stijging van de gemeentelijke bijdrage zijn. Per 2027 gaat de gemeentelijke bijdrage (extra) omhoog vanwege de gestegen kapitaallasten als gevolg van investeringen (aanschaf voertuigen) ook dit is een autonome ontwikkeling. Onze bijdrage aan de VNOG voor 2025 komt uit op € 1.771.000.

08. *Yunio, structureel € 71.000*

De structurele verhoging heeft voornamelijk te maken met de CAO ontwikkelingen. Yunio valt onder de CAO Verpleeg-, Verzorgingstehuizen, Thuiszorg en Jeugdgezondheidszorg. De huidige CAO loopt tot 31-12-2024 waarin de lonen stijgen met 2,5% per 1 maart 2024 en 2,5% per 1 oktober. Landelijk wordt gesproken over een aanvullende indexatie 2025 van 3,8%. Deze CAO ontwikkelingen hebben invloed op de onderdelen van Yunio zoals de uitvoering van het basistakenpakket, Rijksvaccinatieprogramma, prenatale huisbezoeken en maatwerkproducten.

Met het oog op het ravijnjaar heeft Yunio ook kritisch gekeken naar de kosten. Yunio heeft het ziekteverzuimpercentage omlaag gebracht met 1,5%. Deze ontwikkelingen zorgen voor een structurele verhoging van € 71.000.

09. Sociaal Domein Achterhoek (SDA), incidenteel in 2025 €43.000
Eind januari 2024 hebben de Achterhoekse gemeenten besloten te starten met de voorbereiding van een nieuw inkoopproces voor Wmo en Jeugdhulp binnen het Sociaal Domein Achterhoek (SDA). Tegelijkertijd is besloten om als Achterhoekse gemeenten bindende samenwerkingsafspraken te maken over de inkoopprocedure en aansluitend de huidige contractperiode met een half jaar te verlengen tot 1 januari 2026. Voor het nieuw inkooptraject worden (extra) kosten gemaakt. Voor 2025 worden deze kosten begroot op € 43.000.

Programma 3 Bedrijfsvoering
10. Algemene uitkering, 2025 € -2.559.000, 2026 € -3.977.000, 2027 € -3.976.000 en 2028 € -4.444.000
De uitkomsten van de doorrekening van de Meicirculaire 2024 vormt de basis voor de berekening van de algemene uitkering voor 2025 en de jaren daarna. In 2025 loopt de algemene uitkering op met ruim € 2,5 miljoen. In de jaren 2026 en 2027 neemt de algemene uitkering toe met bijna vier miljoen en in 2028 met ruim € 4,4 miljoen. Voor een gedetailleerde verklaring van de cijfers verwijzen we naar de toelichting in raadsmededeling 103-2024 Meicirculaire 2024.

11. *OZB, structureel € -125.000*
De OZB-opbrengst wordt in 2025 verhoogd met 2,2% conform de indexatie. Dit levert structureel € 125.000 per jaar op. De eigenaar van een woning met een gemiddelde WOZ-waarde betaalt hierdoor € 6,75 per jaar meer OZB.

12. Rentebijstelling, 2025 € -369.000, 2026 € -364.000, 2027 € -323.000 en 2028 € -186.000
De rente bijstelling bestaat voornamelijk uit lagere lasten voor de langlopende leningen. In de loop van 2025 wordt voor lang geld een rente voorzien van rond de 3,5%. In de begroting 2024 voorzagen we nog een rente van 4,0%.
Daarnaast zijn de renteontvangsten van een aantal posten naar beneden toe bijgesteld. Per saldo levert dit een rentevoordeel op van € 369.000 (2025), € 364.000 (2026), € 323.000 (2027) en € 186.000 (2028). Verdere toelichting over de rente is te vinden in de paragraaf financiering.

Algemeen
13. Indexaties, structureel € 1.938.000
Onderstaand een overzicht dat inzicht geeft in de gebieden en hoogten van de diverse indexaties.

bedragen x € 1.000

Gevolgen van de indexatie	2025	2026	2027	2028
Loonindexatie 4,4%	792	792	792	792
Zorgbudgetten 4,4%	802	802	802	802
Externe kosten 2,2%	221	221	221	221
(Budget)subsidies, diverse percentages	175	175	175	175
Opbrengsten huren leges rechten 2,2%	-52	-52	-52	-52
	1.146	1.146	1.146	1.146
Totale indexatie prijzen	**1.938**	**1.938**	**1.938**	**1.938**

De loonindexatie volgens de door de raad vastgestelde kaders voor de begroting 2025 is voor de loongerelateerde budgetten uitgegaan van de in de meicirculaire 2024 opgenomen ‘loonvoet sector overheid’. Deze komt uit op 4,4% en vertaalt zich naar een verhoging van de loonsom met € 792.000.

Totale indexatie prijzen en inkomsten
De loongevoelige onderdelen zoals de zorgbudgetten zijn op basis van de loonvoet sector overheid geïndexeerd met 4,4%. Met betrekking tot de prijsindex zijn de indexcijfers uit de meicirculaire 2024 aangehouden van 2,2%. Sommige prijsstijgingen zoals die van afval en riolering worden doorberekend in de tarieven en betekenen geen budgettaire last voor de gemeentebegroting. De subsidies zijn verhoogd op basis van de indexaties volgens de subsidieafspraken. De leges en overige inkomsten zijn, net als de externe kosten, verhoogd met 2,2%.

Toelichting begroting 2025

In lijn met de door de raad vastgestelde Financiële verordening (Gemeentewet artikel 212), legt het college uiterlijk 31 mei 2024 de raad de kaders van de komende begroting voor. Deze voorlopige kaders voor de begroting zijn in de raadsvergadering van 28 mei 2024 vastgesteld.

Het college streeft naar een degelijk sluitende begroting voor 2025, zo mogelijk ook voor de jaren daarna maar dat is nogal afhankelijk van externe factoren zoals aangegeven. De volgende uitgangspunten worden voorgesteld: **(vet gedrukt de aanvullingen hierop)**

1. Het jaar 2025 wordt reëel sluitend gemaakt, eventueel via ombuigingen.

2. De algemene uitkering wordt zoals gewoonlijk opgenomen op basis van de meicirculaire 2024, eventueel aangevuld met de meest actuele informatie over belangrijke richtlijnen/afspraken rondom het gemeentefonds.

3. In afwachting van duidelijkheid over de genoemde onderdelen van de algemene uitkering wordt gewacht met het starten van eventuele bezuinigingsoperaties voor de jaren vanaf 2026 en verder.
   De bezuinigingsoperaties zijn ten behoeve van deze begroting niet opgestart, het jaar 2025 is sluitend.

4. In afwachting van duidelijkheid over de genoemde onderdelen van de algemene uitkering wordt voorgesteld geen verplichtingen aan te gaan met structurele financiële consequenties die het begrotingstekort vanaf 2026 verder doen toenemen.

5. Bij het opstellen van de begroting 2025 – 2028 zal er een prioritering worden gemaakt in bestaande ambities en beleidsontwikkelingen. Er zal een keuze gemaakt worden welke beleidsontwikkelingen in de komende bestuursperiode niet worden ontwikkeld dan wel uitgevoerd.
   Het opstellen van de prioritering is ten behoeve van deze begroting niet opgestart, het jaar 2025 is sluitend.

6. De bijdragen aan verbonden partijen en gemeenschappelijke regelingen worden op basis van vooraf gemaakte afspraken geïndexeerd. Ontwikkelingen met structurele financiële consequenties voor verbonden partijen en gemeenschappelijke regelingen buiten indexaties kunnen meegenomen worden in de integrale afweging bij de begroting.

7. Subsidies en bijdragen aan derden worden geïndexeerd op basis van de prijsindex overheidsconsumptie voor 2025 uit de meicirculaire 2024, tenzij er budgetafspraken zijn gemaakt over de indexering.
   Prijs overheidsconsumptie netto materieel 2,2%
   Zorg 4,4%
   Zie de toelichting op punt 13 bij financieel overzicht.

8. De budgetten die betrekking hebben op externe kosten worden eveneens volgens de onder 4 en 5 genoemde index geïndexeerd, tenzij er andere afspraken zijn gemaakt met leveranciers. Beoordeeld wordt waar er extra indexatie moet plaatsvinden zoals bij de inkoop zorg, energie en brandstof.
   Prijs overheidsconsumptie netto materieel 2,2%
   Zorg 4,4%
   Zie de toelichting op punt 13 bij financieel overzicht.

9. Met betrekking tot de loongerelateerde budgetten wordt uitgegaan van de in meicirculaire 2024 opgenomen ‘loonvoet sector overheid’. Zie ook schema hieronder.
   Loonvoet sector overheid 4,4%
   Zie de toelichting op punt 13 bij financieel overzicht.

10. Zoals gebruikelijk worden de afvalstoffen- en rioolheffing op een dekkingspercentage van 100% gesteld.

11. **De overige leges en rechten zijn met 2,2% geïndexeerd.**

12. **Alle mutaties tot en met de besluiten uit de raadvergadering van 2 juli 2024 zijn meegenomen ten behoeve van het opstellen de begroting 2025-2028.**

Global Goals in de begroting
In 2015 is de agenda met 17 Global Goals for Sustainable Development aangenomen door alle lidstaten van de Verenigde Naties. Een ambitieuze agenda welke van alle lidstaten de nodige inzet eist. Ook op lokaal niveau is het nodig om ons in te zetten om de gezamenlijke doelen te kunnen bereiken. De eerste stappen hebben wij als gemeente al gezet en de komende jaren zetten we meer en meer stappen om de Global Goals in onze organisatie en in de projecten te borgen. Per programma is inzichtelijk gemaakt welke doelen we raken.

Gemeente Aalten

Ruimte

Programma 1

Programma 1 Ruimte

Programmacoördinator: **G. Sikking**

1. Ontwikkeling binnen dit programma

Recreatie & Toerisme

Regionaal werken gemeenten samen in de Vrijetijdsagenda Achterhoek. In 2025 starten we met de uitvoering van de herijkte vrijetijdsagenda. Lokaal starten we met de uitvoering van de aanbevelingen die voortkomen uit “verbinden van toeristische trekpleisters” en geven we verder uitvoering aan de lokale beleidsnota Vrijetijdseconomie. We hechten zowel regionaal als lokaal onverminderd belang aan verhoging van de kwaliteit en vitaliteit van de vrijetijdssector, vanwege de bijdrage die de sector levert aan de economie, leefbaarheid en aantrekkelijkheid van ons gebied/onze gemeente.

Huisvesting aandachtsgroepen

De Taskforce realisatie huisvesting aandachtsgroepen is eind 2023 opgericht om uitvoering te geven aan de enorme opgave om huisvesting voor aandachtsgroepen te realiseren. In 2024 zijn daarom opvanglocaties voor Oekraïners gerealiseerd in Aalten en Dinxperlo. De toestroom van ontheemden uit Oekraïne blijft toenemen. Huidige opvanglocaties worden goed gebruikt. Om aan de bestuurlijke taakstelling te voldoen, worden de komende tijd nieuwe opvanglocaties onderzocht. Mogelijk dat er in 2025 nieuwe locaties geopend moeten worden om aan de taakstelling te kunnen voldoen.
Voor huisvesting van statushouders en asielzoekers zijn diverse panden en locaties onderzocht. Een aantal daarvan zijn kansrijk voor huisvesting van statushouders en de onbebouwde locaties kunnen ingezet worden voor een breder doel. We richten ons daarbij op een totaalplan waarbij permanente woningbouw en asielopvang wordt gecombineerd. Op die manier stimuleren we de integratie van asielzoekers binnen onze gemeente en willen wij ook voor woningzoekers uit onze eigen gemeente mogelijkheden creëren. De komende tijd wordt dit samen met alle betrokken partijen nader uitgewerkt. Uiteindelijk is ons doel om te voldoen aan onze taakstelling vanuit de Spreidingswet. Hiervoor dienen wij voor eind 2025/begin 2026 een opvanglocatie voor asielzoekers te hebben gerealiseerd.
Wat betreft statushouders zijn we afhankelijk van de woningstichting, omdat er voor permanente woonruimte gezorgd moet worden. Samen met de betrokken partijen kijken we naar de mogelijkheden zoals hierboven beschreven of naar kamer verhuur van panden.

Regionale Energie Strategie

In de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) heeft de Achterhoekse RES-regio een bod gedaan voor het realiseren van 1,35 TWh aan opwek van hernieuwbare energie in de Achterhoek in 2030. Er wordt gewerkt aan een RES 2.0 maar hierin blijft het uitgebrachte bod zeker staan. In de RES is een zoekgebied voor windenergie opgenomen rond de huidige Hagewindlocatie. Verder is het de bedoeling om ten minste 0,35 TWh van het bod te realiseren met (grootschalig) zon op dak. In de gemeente Aalten is voldoende potentieel aan geschikte daken aanwezig om het ‘Aaltense’ deel van de RES-opgave voor zon te realiseren. In het ‘uitnodiging kader zon en wind’ zijn de ruimtelijke regels voor zonnevelden en windmolens vastgelegd. Daarin is feitelijk geen ruimte geboden voor nieuwe zonnevelden. Het is immers mogelijk om de opgave voor zon te realiseren met zon op dak. In 2025 wordt dit kader geëvalueerd en mogelijk herijkt.
Voor windenergie is in het zoekgebied G (Hagenwind) een groei naar 88 GWh voorzien. Met de bestaande molens wordt nu circa 30 GWh per jaar opgewekt. Vanwege de congestie op het elektriciteitsnet heeft Tennet (beheerder hoogspanningsnet) aangegeven dat er niet voor 2029 ruimte ontstaat om deze vergroting van het windpark aan te sluiten. Dat betekent dat er nu wel voorbereidende acties moeten worden ondernomen. In het algemeen wordt voor de ontwikkeling van een windpark een periode van vijf jaar aangehouden.

Verduurzaming bestaande woningvoorraad

De buurt/wijkaanpak in de warmtetransitie is in Aalten niet van de grond gekomen. Tenminste, wanneer wordt afgerekend op het aantal woningen die van het gas af zijn gegaan of op verminderde broeikasgassenuitstoot of fossiel energieverbruik (aardgas). Als proces is het buurtproces wel positiever verlopen, het brengt duurzaamheidsbesef onder de buurtbewoners, betrekt de wijk/de buurt meer bij duurzaamheid. Dat woningcorporatie ‘de Woonplaats’ in deze wijk nu een groot aantal woningen gaat verduurzamen heeft veel te maken met de grotere betrokkenheid van de buurtbewoners. Gezien het magere resultaat gaan we niet door met deze wijkaanpak warmtetransitie.

De alternatieven voor aardgas zijn in de gemeente Aalten beperkt. Biogas, aardwarmte, warmtenetten, restwarmte, waterstof zijn om diverse redenen niet geschikt, beschikbaar of haalbaar. Het komt erop neer dat voor woningen op dit moment een individuele oplossing het meest voor de hand ligt. Een wijkaanpak draagt daar niet aan bij. Bovendien kunnen in verband met de verplichting tot natuur inclusief isoleren er maar een beperkt aantal woningen per jaar per CBS-wijk worden verduurzaamd.

Het Akkoord van Groenlo 3.0; uitvoeringsprogramma, speerpunt energiebesparing bestaande woningvoorraad geeft een beeld en een opdracht van het aantal tot 2030 te isoleren woningen in de gemeente. In verband met de verplichting tot natuur inclusief isoleren kunnen er maar een beperkt aantal woningen per jaar per CBS-wijk worden verduurzaamd.
De uitvoering van het Nationaal Isolatie Programma (eerste en tweede tranche) en de door ons hiervoor aangevraagde SPUK-uitkeringen stimuleert tot het thermisch isoleren van 1518 woningen met een laag energielabel (D en lager) in de komende jaren in de gemeente Aalten. De gemeente Aalten heeft deze uitkeringen ook aangevraagd en de uitvoering van de subsidieregeling is gestart onder de naam Isolatie Subsidie Achterhoek (ISA). De uitvoering is grotendeels bij het Energieloket Achterhoek gelegd. Naast deze subsidie kunnen deelnemers ook gebruikmaken van de ISDE-subsidie van het Rijk en de toekomstbestendig wonen lening. In de Omgevingswet (v/h wet Natuurbescherming) is het verboden beschermde diersoorten te verstoren en of te schaden. Bij isolatiewerkzaamheden aan de bestaande woningvoorraad, voor zover het gaat om spouwmuurisolatie en wand en dakisolatie ‘van buitenaf’, is de kans op verstoring/schade van beschermde diersoorten het grootst. De enige mogelijkheid om de komende jaren nog aan het isoleren van woningen toe te komen is het natuur inclusief isoleren.

Klimaatadaptatie
Eind 2022 informeerde het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat de Tweede Kamer met de beleidsbrief “Water en Bodem Sturend” (WBS) over de rol van water en bodem in toekomstige besluitvorming over ruimtelijke ordening. WBS heeft als doel een klimaatbestendige en water robuuste inrichting van Nederland te bevorderen. De structurerende keuzes van WBS worden per gebied of thema beschreven. De Samenwerking Water Regio Achterhoek+ heeft WBS opgenomen in haar bestuurlijke visie van 25 april 2024. Vanuit de Aanpak Droogte is WBS onderdeel van het programmaplan, waarbij verschillende partijen betrokken zijn, zoals provincies, gemeenten en waterschappen. Deze partijen hebben behoefte aan praktische handvatten voor het toepassen van WBS in relatie tot klimaatadaptatie (droogte, hitte, wateroverlast en overstroming). Deze handvatten vertalen de structurerende keuzes uit de kamerbrief naar concrete keuzes die nu worden gemaakt. Ze zijn specifiek gericht op lokale en regionale gebiedskenmerken, met een focus op stedelijke ontwikkeling en randzones. De handvatten omvatten een atlas met (onderlegger) kaarten, bouwstenen (maatregelen op schetsontwerpniveau) en een handleiding met stappenplan en beeldenboek. Gemeente Aalten is een van de drie pilotgebieden in de Achterhoek. Het streven is om het concept-rapport volgens planning in 2025 gereed te hebben.

Uitbreiding bedrijventerrein
In het Regionale Programma Werklocaties (RPW) voor de regio Achterhoek 2019-2023 is vastgesteld dat bij de kern Aalten behoefte bestaat aan de uitbreiding van het bedrijventerrein met circa 10 hectare tot 2030 om in de uitbreidingsvraag van lokale bedrijven te kunnen voorzien. Op grond van het RPW 2024-2028 wordt gekeken of er bij de uitbreiding rekening kan worden gehouden met de behoefte op de langere termijn. De gemeente is voornemens om de uitbreidingsbehoefte van het lokale bedrijfsleven te faciliteren om daarmee werkgelegenheid te behouden en te creëren.
Afhankelijk van de besluitvorming over het voorkeursmodel in het najaar van 2024 wordt het proces voor een Omgevingsplan opgestart. Om uiteindelijk tot een omgevingsplan voor het bedrijventerrein te komen, is een intensief en uitvoerig planvormingsproces nodig. Dit is geen proces van korte duur en kent een doorlooptijd van jaren. In 2025 wordt dit traject met participatie en diverse onderzoeken opgestart.

Omgevingswet
Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Deze wet is een ingrijpende stelselwijziging en vraagt vooral van overheidsorganisaties een ingrijpend andere manier van denken en werken als het gaat om de leefomgeving. Kernwoorden daarin zijn: integraal, samenhangend, gebiedsgericht, maatwerk (ook in lokale regelgeving), co creatie, beleidscyclus, data gedreven en digitaal. Opdracht is dat de Omgevingswet de komende jaren stapsgewijs steeds verder wordt ingevoerd. Waarbij de Omgevingswet ook aan gemeenten veel huiswerk geeft, waaronder de verplichting om binnen drie jaar na inwerkingtreding een nieuwe omgevingsvisie op te stellen die voldoet aan alle eisen van de wet, plus de verplichting om binnen acht jaar na inwerkingtreding alle lokale regels te herijken en om te zetten naar één nieuw omgevingsplan. En dit alles in overleg met belanghebbenden, waarbij gemeenten zowel een participatieplicht hebben, als een motiveringsplicht.
Inmiddels heeft de gemeente Aalten een start gemaakt met het maken van een nieuwe omgevingsvisie en het maken van een nieuw omgevingsplan.

Streven is de nieuwe omgevingsvisie in het najaar van 2025 door de gemeenteraad te laten vaststellen. In de periode van september 2024 tot in het voorjaar van 2025 gaan gebiedsgericht gesprekken gevoerd worden met belanghebbenden over de gewenste ontwikkeling van hun leefomgeving.
Parallel hieraan heeft de gemeente Aalten ook een start gemaakt met het maken van een nieuw omgevingsplan. Dat begint met het (beleids- en regelneutraal) omzetten van alle huidige lokale regels naar een verplichte nieuwe structuur van het omgevingsplan. Zodra de nieuwe omgevingsvisie gereed is, moet nagedacht worden over programma's voor de realisatie van die nieuwe visie en moeten er keuzes gemaakt worden over de beleids- en regelruimte die de Omgevingswet geeft. Streven is het nieuwe omgevingsplan in 2028 gereed te hebben.

Wonen
Er ligt een wetsvoorstel voor de Wet versterking regie volkshuisvesting. Het wetsvoorstel stelt dat de woonvisie vanuit de Woningwet wordt overgeheveld naar de Omgevingswet en wordt vervangen door een verplicht op te stellen volkshuisvestingsprogramma voor minstens de komende vijf jaar. De huidige woonvisie van de gemeente Aalten loopt tot 2026. Deze moet opnieuw worden opgesteld en vervangen door het volkshuisvestingsprogramma.
Versnelling van de woningbouw is een actie waar we de komende tijd extra tijd en energie insteken, maar locaties moeten dan ook wel beschikbaar zijn, zowel groot als klein. Er is met een regietafel een lijst gemaakt van mogelijke potentiële locaties. Deze locaties worden in 2025 verder beoordeeld en uitgewerkt.
Voor uitbreidingsplan `t Beggelder geldt dat in 2025 het stedenbouwkundige plan wordt afgerond en ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd waarna -bij positieve besluitvorming- de planologische procedure (vermoedelijk omgevingsplan) wordt voorbereid en gestart.

Het Blauwe Meer
In het voorjaar van 2024 is een ernstige PFAS-vervuiling geconstateerd in Het Blauwe Meer in Dinxperlo. Om de directe gezondheidsrisico's uit te sluiten is een zwemverbod ingesteld, zijn beperkingen geadviseerd aan de vissers en bezoekers met honden bijvoorbeeld.
Een projectteam is samengesteld en een aanpak opgesteld. Brononderzoek heeft plaatsgevonden en in samenwerking met betrokkenen Optisport, hengelsportvereniging De Voorn en de GGD, provincie en waterschap worden scenario's voor de (mogelijke) sanering onderzocht.

Mobiliteitsvisie
Binnen onze gemeente spelen eveneens ruimtelijke ontwikkelingen zoals uitbreidingslocaties voor woningbouw, onderzoek naar uitbreiding industrieterrein of herinrichtingen van grote wegen en/of gebieden. Al deze ontwikkelingen hebben, in meer of mindere mate, invloed op mobiliteit en de verkeerssituatie binnen onze gemeente. Maar ook regionale vraagstukken hebben de komende jaren mogelijk effecten op de vervoersbehoefte van onze inwoners. De mobiliteitsvisie is kader stellend en geeft de accenten weer. De visie heeft als doel om samenhangend beleid op het gebied van verkeer en vervoer te ontwikkelen, gericht op een verkeersveilige, leefbare en optimaal bereikbare gemeente. We werken de visie uit tot een plan met maatregelen en een uitvoeringsprogramma. Vanuit de ambities van de mobiliteitsvisie bepalen we welke concrete maatregelen in het uitvoeringsprogramma komen. We stellen diverse maatregelen op bijvoorbeeld op het gebied van infrastructuur, gedrag, educatie of het aanbod van mobiliteitsdiensten. Deze worden opgenomen in een uitvoeringsprogramma met projecten op de korte termijn (<5 jaar), middellange termijn (5-10 jaar) en lange termijn (+10 jaar).

Slingeplas en `t Broock
In Bredevoort is door de werkgroep De Slingeplas een plan gemaakt voor de Slingeplas en 't Broock. Door verplaatsing van de sportvelden richting de Slingeplas ontstaat op de huidige locatie van het sportpark ruimte voor woningbouw. Ook komen er meer mogelijkheden voor recreatie bij de Slingeplas. Uit de verkenningsfase is gebleken dat een geoptimaliseerde variant haalbaar is. Deze variant is vervolgens samen met alle betrokken partijen (Bredevoorts Belang, SV Bredevoort en De Twee Bruggen) verder uitgewerkt. Afhankelijk van de besluitvorming, kunnen we starten met de definitieve uitwerking, waaronder het doorlopen van de vereiste planologische procedures.

Ruimtelijk Perspectief Achterhoek
Vanuit landelijke en provinciale opgaven wordt veel gevraagd van ons gebied. Onder andere klimaatadaptatie, stikstofbeleid, verstedelijkingsopgaven. Al de opgaven worden ruimtelijk vertaald naar NPLG, VLGG, Regioarrangementen en dergelijke. Het idee achter het NPLG was dat de provincies het beste zelf een samenhangend ruimtelijk plan konden maken om alle milieudoelen te halen. Daarmee zou ook het probleem met de vergunningverlening worden opgelost. Als de natuur wordt verbeterd, mogen er bijvoorbeeld weer vergunningen voor onder meer woningbouw en ondernemingen worden uitgegeven. Onbekend is nog welk vervolg dit krijgt. In regionaal verband (waterschap, gemeenten) is afgesproken dat het wenselijk is om een eigen Achterhoeks verhaal te hebben op basis waarvan wij een Achterhoeks antwoord op deze vraagstukken formuleren: het Ruimtelijk Perspectief Achterhoek.

Dit wordt als de beste manier om vanuit de Achterhoekse identiteit het natuurlijke systeem te verbinden met onze leefbaarheid, brede welvaart en economische ontwikkeling. De tijdhorizon is de lange termijn waar geen einddatum aan wordt gekoppeld.

2. Welke concrete doelstellingen zijn er?

	Thema/Doelstelling	Actie 2025
1	**Recreatie & Toerisme** We versterken de verbindingen en de zichtbaarheid tussen toeristische trekpleisters.	December 2025 – We voeren de aanbevelingen uit die voortkomen uit het project “Verbinden van toeristische trekpleisters” die in 2024 in samenwerking met het werkveld is opgesteld.
2	**Huisvesting** Eind 2025 is er een opvanglocatie voor asielzoekers geregeld met 200 opvangplekken.	December 2025 - Een potentiële locatie is uitgewerkt, het participatieproces is opgestart en de voorbereidende werkzaamheden zijn opgestart. Daarbij werken we samen met alle betrokkenen partijen.
3	**Regionale Energie Strategie** De RES 2.0 wordt in 2025 vastgesteld.	Juli 2025 - In de RES-organisatie met de regionale regiegroep en stuurgroep wordt gewerkt aan het opstellen en het vaststellen van de RES 2.0 door de colleges en de gemeenteraden.
4	**Verduurzaming woningvoorraad** Eind 2027 zijn 1.518 woningen met een laag energielabel (D t/m G) geïsoleerd tot ten minste energielabel B.	Mei 2025 - De huidige regelingen worden doorgezet in 2025 en worden opgevolgd door de werkwijze waarbij (lokale) aannemers en installateurs de aangemelde woningen achter elkaar aanpakken.
5	**Verduurzaming woningvoorraad** We zetten ons in om in 2025 2% van de woningen in elke CBS-wijk te isoleren.	December 2025 - Dit wordt gerealiseerd door de inzet van deze werkwijze en informatieavonden van het energieloket. Voor het vervolg, het verder isoleren van de bestaande woningvoorraad, gaan we een soortenmanagementplan (SMP) opstellen wat moet dienen als natuurvergunning voor natuurinclusief isoleren.
6	**Klimaatadaptatie** We leveren een conceptrapport op voor uitvoering van Water en Bodem Sturend binnen onze gemeente.	November 2025 - We maken de bouwstenen en maatregelen inzichtelijk welke opgenomen kunnen worden in het uiteindelijke stappenplan.
7	**Uitbreiding bedrijventerrein** In 2027 is de omgevingsplanprocedure voor uitbreiding van het bedrijventerrein afgerond.	Mei 2025 - In 2025 wordt een projectgroep opgestart en starten we met het uitvoeren van de benodigde omgevingsonderzoeken en het participatietraject. Er worden ruimtelijke kaders en randvoorwaarden opgesteld die als basis dienen voor het uiteindelijke omgevingsplan.
8	**Omgevingswet** We stellen uiterlijk in het najaar van 2025 de Omgevingsvisie vast.	Juni 2025 - Vanuit de gebiedsgerichte aanpak werken we aan het opstellen van de visie per deelgebied. Hiervoor worden meerdere gebiedsgesprekken gevoerd. De input vanuit deze gesprekken wordt vervolgens verwerkt in de Omgevingsvisie.
9	**Wonen** We stellen een volkshuisvestingprogramma op voor de komende vijf jaar.	November 2025 - In 2024 is in regioverband AO wonen gekeken wat we gezamenlijk nodig hebben voor het opstellen van dit volkshuisvestingsprogramma. In 2025 worden voorbereidingen getroffen door middel van een nieuw woonwensenonderzoek/AWLO. Dit vormt de basis voor een volkshuisvestelijk programma.
10	**Wonen** Eind 2025 zijn de mogelijkheden voor potentiële uitbreidingslocaties voor wonen inzichtelijk gemaakt.	September 2025 - Aanvullende onderzoeken uitvoeren voor de potentiële locaties en de kansrijke locaties beoordelen.
11	**Het Blauwe Meer** De saneringsmogelijkheden voor Het Blauwe Meer zijn verkend.	Maart 2025 - We voeren samen met de bevoegde instanties een brononderzoek uit om te bepalen welke mogelijkheden er zijn tot sanering van de PFAS-vervuiling.
12	**Mobiliteitsvisie** In het eerste kwartaal van 2025 wordt de mobiliteitsvisie opgeleverd.	Maart 2025 - Vanuit verschillende werksessies met belanghebbende partijen, wordt de input verwerkt naar een visie.

	Doelstelling	Actie 2025
13	**Mobiliteitsvisie** In het tweede kwartaal van 2025 wordt het uitvoeringsprogramma van de mobiliteitsvisie opgeleverd.	Juni 2025 - Alle maatregelen uit de opgeleverde visie worden uitgewerkt en omgevormd naar een uitvoeringsagenda met een planning voor de korte, middellange en lange termijn.
14	**Slingeplas** In 2025 starten we met het opstellen van de definitieve gebiedsontwikkeling rondom de Slingeplas en `t Broock.	Maart 2025 - In het eerste kwartaal wordt er een projectorganisatie ingericht welke de bevindingen uit het haalbaarheidsonderzoek verder gaat concretiseren voor het uiteindelijke Omgevingsplan.
15	**Ruimtelijk perspectief Achterhoek** In 2025 wordt de eerste versie van het Ruimtelijk Perspectief Achterhoek voorgelegd.	Oktober 2025 - In regionaal verband wordt dit perspectief opgesteld. Daarbij krijgt overleg met alle gemeenteraden nadrukkelijk een plek. Voor dit overleg wordt teruggegrepen op de structuur van de regioraad

3. Overzicht middelen per taakveld

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen: bedragen x € 1.000

Programma 1 Ruimte	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Verkeer en vervoer	-209	-100	-102	-102	-102	-102
Parkeren	-8	-1	-1	-1	-1	-1
Openbaar vervoer	-213	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-242	0	-25	-25	-1.250	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-27	-37	-38	-38	-38	-38
Economische promotie	-282	-290	-312	-312	-312	-312
Sportaccommodaties	-566	-318	-310	-224	-224	-224
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-87	-91	-68	-68	-68	-68
Riolering	-2.017	-2.264	-2.338	-2.391	-2.425	-2.438
Afval	-2.008	-2.051	-2.357	-2.357	-2.357	-2.357
Milieubeheer	-723	-2.661	-610	-509	-509	-509
Begraafplaatsen en crematoria	-277	-320	-327	-327	-327	-327
Ruimte en leefomgeving	-456	-429	-58	-58	-58	-58
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	-673	-29	-870	-681	-403	-153
Wonen en bouwen	-846	-452	-162	-162	-162	-162
Totaal baten	**-8.634**	**-9.043**	**-7.578**	**-7.255**	**-8.236**	**-6.749**
Lasten						
Verkeer en vervoer	2.649	4.101	3.625	3.912	3.833	3.965
Parkeren	24	39	39	39	39	39
Openbaar vervoer	517	19	19	19	19	19
Economische ontwikkeling	47	96	48	48	48	48
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	242	0	25	25	1.250	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	63	73	75	76	75	77
Economische promotie	220	231	219	219	219	219
Sportaccommodaties	1.863	1.854	2.121	1.878	1.865	1.851
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.478	1.903	1.973	1.983	1.941	1.879
Riolering	1.550	1.717	1.761	1.814	1.848	1.861
Afval	1.726	1.655	1.905	1.905	1.905	1.905
Milieubeheer	1.937	4.434	1.561	1.459	1.459	1.459
Begraafplaatsen en crematoria	265	292	289	292	301	284
Ruimte en leefomgeving	1.483	2.401	1.042	1.042	1.042	1.042
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	570	17	858	668	391	141
Wonen en bouwen	1.259	4.458	938	857	857	856
Totaal lasten	**15.893**	**23.290**	**16.498**	**16.236**	**17.092**	**15.645**
Totaal programma 1 Ruimte	**7.259**	**14.247**	**8.920**	**8.981**	**8.856**	**8.896**

De toelichting op de verschillen tussen de jaarschijven 2024 en 2025 en volgende jaren is opgenomen in de bijlagen van dit boekwerk in het overzicht van baten en lasten per programma.

Sociaal Domein

Programma 2

Programma 2 Sociaal Domein

Programmacoördinator: **R. Letteboer**

1. Ontwikkeling binnen dit programma

Ambities sociaal domein; zo persoonlijk mogelijk blijven meedoen

Binnen de gemeente Aalten willen we dat iedereen zo persoonlijk mogelijk mee kan blijven doen. We willen een gezonde, sterke en sociale samenleving creëren, waarbij de gemeenschap levend en vitaal gehouden wordt. Vanuit deze visie werken we nu en ook in 2025 aan diverse uitdagingen op het gebied van de thema's: Naoberschap (samen sterk), Vitaal en gezond blijven, Ouder worden, Jong zijn, Blijven meedoen en Zorg en ondersteuning. Deze visie is vastgelegd in de Nota Sociaal Domein "Zo persoonlijk mogelijk meedoen in Aalten".

Het vertrekpunt voor onze visie is dat maatregelen bijdragen aan versterking van de kracht van naoberschap en de gezondheid en vitaliteit van de Aaltense gemeenschap. Of het nu gaat om vrijwilligers-/mantelzorgondersteuning, het sport-, beweeg- en cultuuraanbod, het verbeteren van onze toegang, het versterken van de sociale en pedagogische basis of de rol van onze gemeenschapshuizen, zij vormen gezamenlijk de dragende kracht achter onze preventieve aanpak.

Er gebeurt veel in het Sociaal Domein en er zijn veel nieuwe ontwikkelingen. In dit hoofdstuk lichten we een aantal van deze nieuwe ontwikkelingen en maatregelen toe. Zoals hierboven is beschreven moeten we deze ontwikkelingen en maatregelen zien in een breder geheel van (reeds ingang gezette) maatregelen. Alle maatregelen gezamenlijk zorgen ervoor dat onze inwoners zo persoonlijk mogelijk mee kunnen blijven doen.

Verbeteren Toegang Sociaal Domein

In 2024 zijn wij gestart met het project Toegang Sociaal Domein en Dienstverlening, waarbij wij onze toegang en dienstverlening beter willen afstemmen op de huidige en toekomstige behoefte van onze inwoners, organisaties (waaronder verenigingen) en ondernemers. Daarbij hebben we aandacht voor álle inwoners. We bieden ondersteuning aan kinderen, gezinnen en huishoudens die dreigen vast te lopen. En ook aan inwoners met specifieke en/of meervoudige ondersteuningsbehoeften, met een levenslange of levens brede hulpvraag en/of die in een complexe situatie zitten. Bovenal en samengevat: we willen 'vindbaar en dichtbij' zijn voor ál onze inwoners.

We zien een groeiende vraag naar jeugdhulp met de bijbehorende kosten en een (jeugd)beschermingsketen die complex is en knelt. Landelijk is de opdracht[1] aan gemeenten verstrekt om stevige lokale teams te formeren, specialistische jeugdhulp op een andere schaal in te kopen, residentiële jeugdhulp af te bouwen en de jeugdbeschermingsketen te versterken. Deze opdracht betrekken we bij het verbeteren van onze toegang. In 2025 en daarna zetten we extra in op het versterken en ondersteunen van ons lokale team. Hiermee wordt de toegang en lokale team dichtbij, werkt integraal en met mandaat[2]. Het normaliseren, de preventie en vroegtijdige interventie wordt bevorderd. De toegang tot kwalitatieve en adequate zorg en ondersteuning wordt verbeterd. Deze aanpak heeft als uiteindelijk doel het creëren van een gezonde en veilige omgeving waarin kinderen, gezinnen en huishoudens kunnen gedijen en optimaal kunnen participeren in de samenleving.

[1] Hervormingsagenda Jeugd, Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming, Leidraad werken aan Veiligheid en Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming

[2] Richtinggevend kader voor toegang sociaal domein vastgesteld | VNG

Het versterken van de fysieke infrastructuur van de sociale basis

Het doel van de sociale basis is om mensen te ondersteunen, te verbinden en te laten deelnemen aan de samenleving. Het gaat om het creëren van een omgeving waarin mensen elkaar kunnen ontmoeten, ondersteunen en samen activiteiten kunnen ondernemen. Om dit doel te realiseren werken we samen met instellingen en instanties en organiseren we activiteiten zoals "toekomstbestendige wijken" vanuit Wonen, inburgeringsprojecten, culturele initiatieven van musea, alsook activiteiten die door Figulus worden uitgevoerd. Daarnaast is het hebben en creëren van goede voorzieningen waar deze activiteiten, ontmoetingen en verbindingen kunnen plaats vinden essentieel. We hebben het dan over kulturhuizen, musea, bibliotheken, sporthallen en sportparken en onderwijshuisvesting.

We geloven dat een sterke sociale basis essentieel is voor een gezonde samenleving, waarbij de betrokken inwoners centraal staan. Daarom moeten activiteiten meer gericht en samenhangend georganiseerd worden, onder de noemer "vitaliteit", waarbij initiatieven uit sport, cultuur en de gemeenschap centraal staan. We willen in 2025 inzicht creëren in de behoefte aan voorzieningen die er is om de sociale basis verder te versterken afgezet tegen de aanwezige voorzieningen en ontwikkelingen die er spelen. Door dit bij elkaar te brengen kunnen we bij toekomstige ontwikkelingen veel beter in samenhang afwegingen maken in plaats van afzonderlijk. Oftewel hoe creëren we een optimale infrastructuur van de sociale basis in de fysieke leefomgeving.

Inkoop Wmo en Jeugdhulp
In 2024 is de start gemaakt met een aanbesteding Wmo en Jeugdhulp die naar verwachting per 1 januari 2026 in gaat. Om de nieuwe inkoop te realiseren is een regionaal projectteam gevormd, bestaande uit diverse (sub)werkgroepen en een goede vertegenwoordiging vanuit iedere gemeente. De gemeente Doetinchem is penvoerder in dit traject. Dit inkoopproces vergt in 2025 de nodige ambtelijke en bestuurlijke inzet.
Tijdens het nieuwe aanbestedingsproces blijven we met de huidige gecontracteerde aanbieders onverminderd werken aan de ingezette transformatie van ons zorglandschap. Dit gebeurt in gezamenlijkheid, middels ambtelijke en bestuurlijke bijeenkomsten, dialoogmomenten en marktconsultaties.

Doorontwikkeling regionale samenwerking Sociaal Domein
Vanuit het Directeuren Netwerk Achterhoek, de gemeentesecretarissen, loopt een traject dat gericht is op doorontwikkeling van de (governance van de) regionale samenwerking binnen het Sociaal Domein. De opdracht daarbij is om te komen tot een toekomstbestendige governance die een robuuste en adequate bedrijfsvoering in regionale samenwerking kan bieden, inclusief bestuurlijke governance.

Beleid maken we met ervaringskennis van onze inwoners
Inwoners zijn bij de totstandkoming van onze nota’s betrokken. Zo zijn we met inwoners in gesprek om te weten wat zij nodig hebben om mee te kunnen blijven doen en hoe we er samen voor zorgen dat onze gemeente voor alle generaties een fijne plek is om te leven, nu maar ook in de toekomst.
In 2025 gaan we verder met het (in 2024 gestarte) project “Oudtopia”. Samen met inwoners kijken we binnen dit project naar hoe het leven er in 2040 uitziet. In die 16 jaar is het aantal 75-plussers in onze gemeente namelijk verdubbeld, daar willen we samen met onze inwoners op anticiperen. Daarbij gaat het niet alleen om zorg, maar ook over welzijn, wonen, werk, voorzieningen, onderwijs, zingeving en naoberschap.

Armoedebeleid
Vanuit onze visie en leidende principes vanuit de Nota Sociaal Domein willen we dat onze inwoners bestaanszekerheid ervaren. Dit willen we doen via een doorontwikkeling van het armoedebeleid; door het vereenvoudigen van het vinden en krijgen van inkomensondersteuning en specifiek armoedebeleid gericht op kinderen en jongeren.
Voor inwoners is het lang niet altijd duidelijk waar zij wel en geen recht op hebben, welke ondersteuning beschikbaar is of welke voorwaarden er voor een bepaalde regeling gelden. De stap zetten om hulp te vragen is niet zo makkelijk als het lijkt. Een laag inkomen en/of het niet hebben van werk of dagbesteding leidt daarnaast tot stress, wat invloed heeft op iemands vermogen om keuzes te maken, stappen te zetten en om te gaan met tegenslagen.

Gezond en Actief Leven Akkoord/ Integraal Zorg Akkoord
Landelijk en lokaal wordt gewerkt aan ‘Meer gezondheid minder zorg’. Als we nu niets doen is de zorg op termijn niet meer betaalbaar en zijn er onvoldoende mensen om in de zorg te werken. Om dit te voorkomen wordt ingezet op een gezonde generatie in 2040. Zorgaanbieders, maatschappelijke organisaties, onderwijs, overheden, sport- en cultuurverenigingen en ook ondernemers werken hier samen aan. Het is een complexe opgave voor alle betrokkenen. Er is meer samenwerking noodzakelijk. Anders organiseren, financieren en monitoren is nodig om de noodzakelijke effecten te bereiken. Inmiddels is het Plan van Aanpak GALA door alle Achterhoekse colleges vastgesteld en is een werkagenda opgesteld, met daarin uitwerking van acties op het gebied van de thema’s (ketenaanpakken) Gezond leven en preventie, Veerkrachtig ouder worden, Mentaal gezond en Prettig werken in Zorg en Welzijn. In 2025 willen we het ketenaanbod realiseren en uitbreiden. Dit gebeurt zowel op regionaal als op lokaal niveau. Lokaal melden we eerder al de eerste resultaten van het project 'Kattenberg, samenwonen met dementie' en de oplevering van het Aaltens Hofje.

Toekomstbestendig sportlandschap
Sporten en bewegen is, net als cultuur, een onderdeel van positieve gezondheid en een gezonde leefstijl. In het kader van de transformatie van zorg naar gezondheid is het wenselijk dat alle inwoners de mogelijkheid hebben om te sporten en te bewegen. Het hebben van een toekomstbestendig sportlandschap is daarom van groot belang. Mede op verzoek van verenigingen speelt de gemeente hierin een actieve rol.

In 2023 en 2024 is, onder andere via een ronde langs de verenigingen, onderzocht wat de toekomstige behoefte aan kwaliteit en kwantiteit van accommodaties is, wat verenigingen nodig hebben om hun taken te blijven vervullen en hoe ervoor wordt gezorgd dat de buitenruimte uitnodigt tot bewegen en sporten. Op basis daarvan is eind 2024 een adviesnota opgesteld. In 2025 willen we op basis van deze nota overgaan tot implementatie van de genoemde principes en het verder uitwerken van de uitgangspunten voor het sportvoorzieningenlandschap in een kadernota sportvoorzieningenbeleid.
Naast een toekomstbestendig sportlandschap willen we verder mensen en organisaties verbinden via onze Talentverbinders blijven wij er op inzetten dat meer inwoners deelnemen aan activiteiten op het gebied van sport, bewegen en cultuur. Zij leggen verder waar mogelijk combinaties tussen bestaand aanbod, activiteiten en inwoners. Stimuleren, adviseren en ondersteunen bij lokale initiatieven en evenementen met betrekking tot uitbreiding van het sport-, beweeg- en cultuuraanbod en de bijbehorende maatschappelijke functie.

Toenemend aantal bijstandsuitkeringen
Sinds 2023 is er een toename van het bijstandsbestand in Aalten, onder andere door toename van het aantal statushouders. In 2023 en 2024 is er sprake van een tekort op het BUIG-budget, het budget dat gemeenten van het Rijk ontvangen op grond van de Participatiewet voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Om dit in 2025, voor zover mogelijk, te voorkomen, hebben wij Laborijn gevraagd om de in- en uitstroom te analyseren en met een verbeterplan te komen.

Ondersteuning van oudkomers
We zien dat een groep inwoners onder de oude Wet inburgering onvoldoende kansen heeft gehad om succesvol in te burgeren en te integreren, de zogenaamde oudkomers. In de gemeente Aalten gaat het totaal om 61 oudkomers die nog onder de Participatiewet vallen. Het is een doelgroep die nu aan de kant staat en afhankelijk is van gemeentelijke en maatschappelijke ondersteuning. Deze groep willen we door middel van maatwerk helpen bij het vergroten van hun zelfredzaamheid en deelname aan de samenleving, bij voorkeur via betaald werk.

Opvang- en huisvesting aandachtsgroepen
Door de verschillende opvang- en huisvestingsopgaves voor aandachtsgroepen, zoals vluchtelingen uit Oekraïne en statushouders, komen er veel nieuwe inwoners naar onze gemeente. Dit legt extra druk op de voorzieningen en capaciteit in het Sociaal Domein. In samenwerking met partijen uit het Onderwijs, de Zorg, maar ook Laborijn en Figulus worden er plannen gemaakt om alle inwoners goed te kunnen blijven bedienen. Ook op regionaal niveau wordt er actief samengewerkt als het gaat om huisvesting en onderwijs en de gevolgen voor de voorzieningen in het Sociaal Domein.

Schuldhulpverlening
Op landelijk niveau is een bestuurlijk akkoord gesloten over verbetering (van preventie en vroeg-signalering tot nazorg) van de basisdienstverlening schuldhulpverlening. Deze elementen worden vanaf het najaar van 2024 gefaseerd in een actieplan uitgewerkt. De basisdienstverlening wordt als middel gezien om het bereik en de kwaliteit van de schuldhulpverlening te verbeteren, het aantal (geslaagde) schuldregelingen te vergroten en de verschillen tussen gemeenten te verkleinen.

Onderwijshuisvesting
In 2023 is het Integraal Huisvestings Plan (IHP) voor het onderwijs vastgesteld. Hiermee zijn de opgaven en de volgorde ervan gedefinieerd. Vanuit dit vertrekpunt wordt gewerkt aan de concrete invulling van de afzonderlijke projecten. De verwachting is dat er in 2025 besluiten worden genomen over de eerste twee opgaven; samenvoeging beide ‘Triangels’ en toekomstige huisvesting Voortgezet Onderwijs (nieuw- of verbouw locatie Slingelaan).

Crossfire
Er wordt momenteel onderzoek gedaan naar de eerste Nederlands-Duitse brandweerkazerne, geschikte locaties worden ondergezocht en kostenramingen opgesteld. Parallel aan dit proces zijn er verschillende werkgroepen opgericht welke aan het werk gaan met concrete maatregelen (onder andere inrichting kazerne, ruimtelijke ordening).

2. Welke concrete doelstellingen zijn er?

	Thema/Doelstelling	Actie 2025
1	**Sociale en pedagogische basis** Aanpak huidige (jeugd)beschermingsketen	December 2025 - Toegroeien naar een sterker (integraal) lokaal team
2	**Sociale en pedagogische basis** Inrichting ketenaanpak Integraal Zorgakkoord (IZA)	December 2025 - In samenwerking met regiogemeenten, Menzis en ketenpartners wordt op basis van het Integraal Zorgakkoord een ketenaanpak gerealiseerd op het gebied van valpreventie, Welzijn op Recept, Kansrijke Start en Gecombineerde leefstijlinterventie
3	**Toekomstbestendig sportlandschap** Implementatie visie toekomstig sportlandschap	December 2025 - Op basis van het advies uit de adviesnota van december 2024 wordt overgegaan tot implementatie van de genoemde principes en het verder uitwerken van de uitgangspunten voor het sportvoorzieningenlandschap in een kadernota sportvoorzieningenbeleid.
4	**Zwemwater** Levensvatbare zwemvoorzieningen	November 2025 - Er wordt een toekomstvisie zwemwater vastgesteld.
5	**Wmo en Jeugdhulp** Nieuw inkoopproces Wmo en Jeugdhulp	December 2025 - Het (in regionaal verband) voeren van een inkoopproces om per 1 januari 2026 te starten met het nieuwe contract van de Wmo en Jeugdhulp
6	**Armoedebeleid** Doorontwikkeling armoedebeleid	December 2025 - Het armoedebeleid is verder doorontwikkeld op basis van de visie financiële bestaanszekerheid. Hiermee wordt de financiële bestaanszekerheid van onze inwoners versterkt.
7	**Participatie** Doorontwikkeling Laborijn en het versterken van de samenwerking met partijen binnen het Sociaal Domein.	December 2025 - Alle inwoners met een Participatiewet-uitkering zijn in beeld. Laborijn werkt voor de begeleiding van inwoners intensief samen met andere partijen in het Sociaal Domein.
8	**Bibliotheek** Een volwaardige en toekomstbestendige bibliotheek voor alle inwoners.	December 2025 - Er is een gemeentelijk meerjarenplan opgesteld. De beoogde inwerkingtreding (van de wettelijke zorgplicht) is op 1 januari 2026.
9	**Vrijheid** In 2025 vieren wij 80 jaar Vrijheid.	Augustus 2025 - De op het gebied van Vrijheid opgebouwde regionale samenwerking wordt in 2025, via het regioprogramma 80 jaar Vrijheid Achterhoek en Liemers, voortgezet.
10	**Cultuur** Oprichting Cultuurpunt Aalten, dit ter vervanging van SCEDA (Stichting Cultuur Educatie Dinxperlo Aalten)	Juli 2025 - In samenwerking met bibliotheek de Achterhoekse Poort wordt het Cultuurpunt Aalten opgericht. Dit Cultuurpunt gaat cultuureducatieprogramma's ontwikkelen en aanbieden aan alle basisscholen in de gemeente Aalten.
11	**Erfgoed** Actualiseren erfgoedbeleid	September 2025 - In samenwerking met de gemeenten Winterswijk en Oost-Gelre wordt het erfgoedbeleid geactualiseerd. Hiervoor wordt in 2025 een nieuwe erfgoednota, als vervolg op de erfgoednota Wi-j doet 't samen uit 2021, opgesteld.
12	**Kunst, cultuur en erfgoed** Verbinding kunst, cultuur en erfgoed	December 2025 - We gaan de samenwerking op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed meer aan elkaar verbinden. We werken daarvoor toe naar een opvolging van het Cultuur en Erfgoedpact Achterhoek (CEPA) en maken nieuwe (regionale) samenwerkingsafspraken.

3. Overzicht middelen per taakveld

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen: bedragen x € 1.000

Programma 2 Sociaal Domein	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Bestuur	-64	-47	-48	-48	-48	-48
Crisisbeheersing en brandweer	-25	-2	-2	-2	-2	-2
Openbare orde en veiligheid	-188	-20	-20	-20	-20	-20
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	-22	-35	-36	-36	-36	-36
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-603	-549	-338	-338	-338	-338
Sportbeleid en activering	-258	-252	-237	-210	-47	-47
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-67	-242	0	0	0	0
Musea	-12	-11	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	-33	-13	-13	-13	-13	-13
Media	-27	-202	-88	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	-3.038	-2.954	-1.213	-1.186	-1.102	-1.102
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-68	-67	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0	-23	-23	-23	-23
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	-4.949	-5.416	-6.633	-7.398	-8.155	-8.971
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-3	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (Wmo)	-249	-270	-276	-471	-471	-471
Begeleiding (Wmo)	-1	0	0	0	0	0
Dagbesteding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg begeleiding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg behandeling	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg dagbesteding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
Jeughulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	0	0	0
PGB Wmo	0	0	0	0	0	0
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (Wmo)	-287	0	0	0	0	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
Coördinatie en beleid Wmo	0	0	0	0	0	0
Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	-481	-186	-166	-117	0	0
Totaal baten	**-10.375**	**-10.266**	**-9.093**	**-9.862**	**-10.255**	**-11.071**

Programma 2 Sociaal Domein	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten						
Bestuur	2.006	3.252	2.408	2.354	2.308	2.290
Crisisbeheersing en brandweer	2.058	2.196	2.067	2.047	2.181	2.193
Openbare orde en veiligheid	662	875	1.073	1.072	1.067	1.067
Openbaar basisonderwijs	13	8	8	8	8	8
Onderwijshuisvesting	913	1.327	1.093	1.085	1.081	1.057
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.598	1.639	1.329	1.329	1.329	1.329
Sportbeleid en activering	421	609	507	460	296	296
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	331	575	241	246	246	246
Musea	325	361	369	368	367	366
Cultureel erfgoed	132	136	123	127	129	127
Media	599	792	648	560	560	560
Samenkracht en burgerparticipatie	4.048	5.435	4.096	4.015	3.954	3.954
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.031	2.823	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	0	258	258	258	258
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0	677	671	671	671
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	17	17	17	17
Inkomensregelingen	10.481	10.213	11.030	11.709	12.578	13.543
WSW en beschut werk	6.765	6.632	6.451	6.060	5.823	5.391
Arbeidsparticipatie	475	511	557	574	583	594
Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	1.167	1.287	988	988	988	988
Huishoudelijke hulp (Wmo)	3.429	3.860	3.883	3.883	3.883	3.883
Begeleiding (Wmo)	3.030	3.351	3.124	3.124	3.124	3.124
Dagbesteding (Wmo)	18	27	27	27	27	27
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	4	5	5	5	5	5
Jeugdzorg begeleiding	2.403	3.078	0	0	0	0
Jeugdzorg behandeling	226	256	0	0	0	0
Jeugdzorg dagbesteding	81	116	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Pleegzorg	247	231	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	2.309	2.598	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1.898	1.842	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	187	296	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	873	994	0	0	0	0
Jeughulp ambulant lokaal	0	0	610	610	610	610
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	4.885	4.885	4.885	4.885
Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	395	395	395	395
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	3.806	3.806	3.806	3.806
Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	98	98	98	98
PGB Wmo	0	0	522	522	522	522
PGB Jeugd	0	0	46	46	46	46
Beschermd wonen (Wmo)	43	96	31	31	31	31
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	304	354	370	370	370	370
Jeugdreclassering	39	32	33	33	33	33
Coördinatie en beleid Wmo	0	0	1.117	1.117	1.117	1.117
Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	1.117	1.117	1.117	1.117
Volksgezondheid	1.354	1.385	1.491	1.456	1.361	1.384
Totaal lasten	**50.470**	**57.192**	**55.500**	**55.473**	**55.874**	**56.408**
Totaal programma 2 Sociaal Domein	**40.095**	**46.926**	**46.407**	**45.611**	**45.619**	**45.337**

De toelichting op de verschillen tussen de jaarschijven 2024 en 2025 en volgende jaren is opgenomen in de bijlagen van dit boekwerk in het overzicht van baten en lasten per programma.

Gemeente
Aalten

Bedrijfsvoering

Programma 3

Programma 3 Bedrijfsvoering

Programmacoördinator: **D.J. den Hengst**

1. Ontwikkelingen binnen dit programma

Verstrekken reisdocumenten aan niet-ingezetenen (grensgemeente)
Als grensgemeente ben je bevoegd om aanvragen voor paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten te ontvangen van personen die niet in de basisregister personen (BRP) zijn ingeschreven en om aan deze personen paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten te verstrekken. Per 1 juli 2024 zijn we aangewezen als grensgemeente door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en op 8 juli zijn we daadwerkelijk begonnen als grensgemeente. Het Ministerie BZK en de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) verwachten dat we als gemeente Aalten circa 4.000 aanvragen per jaar krijgen. Daarnaast is dit vooralsnog budgettair neutraal opgenomen in deze begroting.

Evaluatie Datalab GO
In 2024 vindt een evaluatie plaats van Datalab GO. Op basis daarvan wordt bepaald op welke wijze het Datalab vanaf 2025 wordt voortgezet. Dat kan ongewijzigd zijn, maar ook leiden tot bijstelling in opdracht of in uitvoering.

NIS2, wet- en regelgeving
Op Europees niveau is een nieuwe cyberbeveiligingsrichtlijn van kracht, de NIS2. (NIS = Network and Information Security Directive) Deze richtlijn heeft een bredere reikwijdte dan haar voorganger. Waar de NIS zich beperkte tot kritische organisaties, richt NIS2 zich nu ook op lokale overheden. De NIS2 richtlijn wordt momenteel omgezet naar nationale wet- en regelgeving, die in 2025 van kracht wordt. De richtlijn voorziet in extra verplichtingen voor gemeenten op het gebied van risicoanalyse en het doorvoeren van passende maatregelen (zorgplicht genoemd) en het uitvoeren van rapportage bij incidenten (rapportageplicht). Het toezicht gaat verlopen via bevoegde instanties, waarbij gemeenten moeten kunnen aantonen dat zij de zorgplicht correct invullen. Bij nalatigheid kunnen de bevoegde instanties handhavend optreden. Een en ander lijkt op de lijn die al geldt rond de AVG.

Informatieveiligheid, bewustwording
We hebben al langere tijd een bewustwordingsprogramma voor informatieveiligheid. Project Troje heeft ons laten zien dat dit onverminderd belangrijk is. Om de deelname te vergroten en meer gebruik te maken van de kracht van herhaling, gaan we omschakelen naar een ander programma. Daarbij gaan we gebruik maken van zogenaamde nano-learnings die het onderwerp regelmatig, maar kort en laagdrempelig, onder de aandacht brengen.

ICT-infrastructuur
In 2025 verwachten we een ingrijpende verandering van de ICT-infrastructuur, waarbij de focus ligt op efficiency, data en samenwerking. Een ontwikkeling is de verandering van de wijze van werken met onze huidige systemen. In 2025 ontstaat meer de hybride werkplekomgeving. De verwachting is dan dat Citrix niet tot nauwelijks meer gebruikt wordt maar dat er andere communicatiekanalen (waaronder teams en delen van bestanden) gebruikt gaan worden. Ook de toepassing van artificial intelligence (AI) in bestaande applicaties gaat toenemen en gaat (binnen de privacy kaders) optimaal ingezet worden. Beslissingen en beleid worden meer gebaseerd op data-analyse en inzichten.

Hybride werken
In 2025 geven we een vervolg aan de inrichting van onze kantoorlocaties met het oog op de wensen en behoeftes rondom hybride werken. Hierbij moet er onder andere gedacht worden aan het herinrichten van ruimtes.

Onderhoud en verduurzaming gemeentelijke gebouwen
Door drukte bij diverse partijen actualiseren we pas in het eerste kwartaal 2025 de Meer Jaren Onderhouds-Plannen (MJOP's) van de gemeentelijke accommodaties. De daaraan verbonden financiële consequenties worden dus pas in 2025 zichtbaar gemaakt na oplevering van deze rapportages. In de DMJOP wordt de verduurzaming van de gemeentelijke accommodatie opgenomen en gaat er een advies volgen over de termijnen waarop verduurzaming kan worden uitgevoerd.

Mocht er eerder noodzakelijk onderhoud moeten worden uitgevoerd aan het vastgoed van de gemeente dan wordt indien mogelijk verduurzaming gelijk meegenomen.

Dienstverlening facilitaire zaken
In 2025 gaat er een producten/dienstencatalogus op worden gesteld waarin de interne organisatie kan lezen welke dienstverlening verwacht kan worden van de teams Facilitaire zaken en Gebouwenbeheer en de manier waarop men van deze diensten gebruik kan maken.

2. Welke concrete doelstellingen zijn er?

	Thema/Doelstelling	Actie 2025
1	**Grensgemeente** Wij hebben voor 2025 als doelstelling om minimaal de te verwachte 4.000 aanvragen te verwerken. De wachttijd wordt daarbij op maximaal 6 weken gehouden.	December 2025 - Op dit moment hebben we één balie open staan. We monitoren actief de agenda's zodat we de wachttijd houden op maximaal 6 weken. Anders zorgen we voor meer bezetting en openen een tweede balie. Daarvoor is wel extra capaciteit noodzakelijk.
2	**NIS2 Cyberbeveiligingsrichtlijn** In 2025 wordt een risicoanalyse uitgevoerd zoals NIS2 voorschrijft. Deze wordt vertaald naar voor onze organisatie passende maatregelen.	December 2025 - Uit de risicoanalyse en risicobereidheid komen passende maatregelen voor onze organisatie. Hiervoor wordt een uitvoeringsplan opgesteld voor 2025 en verder.
3	**Informatieveiligheid** Invoering van een nieuw bewustwordingsprogramma op het gebied van informatiebeveiliging en privacy.	December 2025 - Om de bewustwording op het gebied van informatieveiligheid en privacy te vergroten schakelen we om naar een ander programma.
4	**ICT Infrastructuur** Samen met de werkgroep hybride werken invulling geven aan de input die er in 2024 is vergaard om zo te komen tot een plezierige en inspirerende werkomgeving. Voor een hybride werkplekomgeving is het noodzakelijk dat andere communicatiekanalen dan Citrix worden ingezet. Vanuit een opgebouwde datawarehouse kan met behulp van AI tooling dataanalyse plaatsvinden.	December 2025 - Zorgen voor flexibele werkplekken en inzet van nieuwe digitale tools. December 2025 - Training en ondersteuning van medewerkers rond digitale vaardigheden en gebruik van data.
5	**Producten/dienstencatalogus** Opstellen van een producten/dienstencatalogus voor facilitaire zaken en gebouwenbeheer.	Juni 2025 - Opstellen catalogus gereed tweede kwartaal 2025
6	**Aanbesteding beheer en onderheid installaties** Op dit moment zijn er te veel en te diverse partijen die onze locaties beheren en onderhouden. Daarom in 2025 een aanbesteding voor Werktuigbouwkundige en Elektrotechnische installaties uitzetten om zo te komen tot een efficiencyslag.	Oktober 2025 - In kaart brengen van huidige installaties en een partij benaderen voor de begeleiding van de naar verwachting Europese aanbesteding. Gereed oktober 2025, ingang contract januari 2026.

3. Overzicht middelen per taakveld

Dit programma is opgebouwd uit de volgende onderdelen: bedragen x € 1.000

Programma 3 Bedrijfsvoering	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Burgerzaken	-288	-398	-520	-607	-628	-628
Beheer overige gebouwen en gronden	-439	-540	-306	-298	-298	-298
Overhead	-387	-120	-164	-164	-164	-164
Treasury	-623	-812	-585	-583	-581	-578
OZB woningen	-3.576	-3.866	-3.941	-3.941	-3.941	-3.941
OZB niet-woningen	-1.739	-1.823	-1.855	-1.855	-1.855	-1.855
Belastingen overig	-182	-141	-110	-54	-54	-55
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	-57.736	-60.516	-64.214	-60.587	-60.749	-60.868
Overige baten en lasten	0	-580	0	-1.894	-1.971	-1.826
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-9.799	-7.192	-791	-570	-681	-384
Resultaat van de rekening van baten & lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**-74.769**	**-75.988**	**-72.486**	**-70.553**	**-70.922**	**-70.597**
Lasten						
Burgerzaken	754	872	1.003	1.061	1.110	1.110
Beheer overige gebouwen en gronden	657	1.140	1.019	1.031	1.073	1.011
Overhead	10.226	11.488	11.694	11.613	11.711	11.598
Treasury	315	84	332	503	621	764
OZB woningen	398	315	277	277	277	277
OZB niet-woningen	148	165	170	170	170	170
Belastingen overig	109	113	114	114	114	114
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	5	5	5	5	5	5
Overige baten en lasten	635	-78	1.205	577	686	614
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	11	12	12	12	12
Mutaties reserves	11.889	700	1.328	598	668	689
Resultaat van de rekening van baten & lasten	2.279	0	0	0	0	0
Totaal lasten	**27.415**	**14.815**	**17.159**	**15.961**	**16.447**	**16.364**
Totaal programma 3 Bedrijfsvoering	**-47.354**	**-61.173**	**-55.327**	**-54.592**	**-54.475**	**-54.233**

Paragrafen

Paragraaf Bedrijfsvoering

'Samen volop blijven inzetten voor onze burgers en bedrijven'

Een goede bedrijfsvoering is voor een organisatie belangrijk. Gericht op de gemeentelijke omgeving, betekent dit beheersing van alle processen, inclusief bijsturing waar en wanneer nodig. Dit is een voorwaarde om aan de verwachtingen van de gemeenschap en het bestuur te voldoen en om goed gemeentelijk beleid te realiseren. Belangrijk daarbij is zo goed mogelijk verslag doen over de uitvoering via de reguliere P&C (planning & control) cyclus en bij actuele en belangrijke onderwerpen. Dat verslag bestaat breed uit de begroting, jaarstukken, tussentijdse rapportages, raadsvoorstellen en raadsmededelingen. Vragen daarover worden op verschillende manieren beantwoord.
Rondom de organisatie en belangrijke thema's speelt naar verwachting (ook) in 2025 het volgende:

1. Evaluatie wijziging organisatiestructuur en pilot projectenbureau
Per 1 januari 2023 is de nieuwe organisatiestructuur in werking getreden. De belangrijkste beweegredenen voor deze organisatiewijziging waren:

- Meer ruimte voor goede invulling leidinggevende taken.
- Voldoende aandacht voor elke medewerker.
- De veranderende samenleving.
- Invulling geven aan burgerparticipatie.
- Meer mogelijkheden voor pro-activiteit.
- Meer ruimte voor eigen verantwoordelijkheid.

De nieuwe organisatiestructuur bestaat uit een tweehoofdige directie (de gemeentesecretaris/algemeen directeur en de directeur Bedrijfsvoering) met daaronder zes teams. Daarnaast een staf, die alleen nog bestaat uit het taakveld P&O (personeel en organisatie).

De teams worden geleid door een teammanager, die hiërarchisch en functioneel leidinggevende is. De teammanagers worden functioneel aangestuurd door de directeur Bedrijfsvoering en hiërarchisch door de gemeentesecretaris/algemeen directeur. De taakverdeling van de directie en het management zijn uitgewerkt in een directiestatuut. In de nieuwe organisatiestructuur worden de integrale advisering, het projectmatig werken en de coördinatie van de raadsprogramma's verder versterkt door het instellen van een projectenbureau. Dit is vooralsnog een pilot om hiermee ervaring op te kunnen doen.

In de loop van 2024 voert de ondernemingsraad een tussentijdse evaluatie uit met betrekking tot de nieuwe organisatiestructuur en de pilot projectenbureau. In de tweede helft van 2025 volgt de eindevaluatie in overleg met de OR. Mogelijk komen er nog beperkte bijstellingen in het kader van optimalisering en doorontwikkeling, maar in grote lijnen hebben wij de indruk dat de nieuwe organisatiestructuur goed staat.

2. Nieuw beleid met betrekking tot HRM-gesprekken en beloning
In de afgelopen jaren hebben we nieuw beleid met betrekking tot de HRM-gesprekken en beloning opgesteld dat beter past bij de nieuwe inzichten over personeelsbeoordeling. Dit nieuwe beleid sluit aan bij de nieuwe organisatiestructuur en het doorlopen traject met betrekking tot een professionele cultuur. De regie en het eigenaarschap van de medewerker met betrekking tot de eigen ontwikkeling worden gestimuleerd. De nieuwe systematiek is minder rigide en gereguleerd. De pluspunten van het bestaande beloningsbeleid worden behouden.
Over het nieuwe beleid hebben we overeenstemming bereikt met het Lokaal Overleg met de vakbonden en de ondernemingsraad. Het nieuwe beleid is in werking getreden op 1 juni 2024.

In het kader van het ontwikkelingstraject professionele cultuur zijn alle medewerkers geïnformeerd over de kernwaarden en professioneel gedrag en over feedback geven en ontvangen met social styles. In 2025 wordt dit verder geïmplementeerd.

3. Krapte op de arbeidsmarkt
De krapte op de arbeidsmarkt is in het afgelopen jaar verder toegenomen en gaat ook in de komende jaren nadrukkelijk gevoeld worden. Hoewel we veel vacatures nog goed kunnen invullen, merken we in toenemende mate dat dit bij bepaalde vakgebieden niet meer lukt of langer duurt.
Door de grote uitstroom wegens pensioneringen in de gemeentelijke sector neemt de spanning op de arbeidsmarkt alleen maar verder toe. Dit leidt onherroepelijk tot een verdere stijging van de loonkosten door opwaartse druk op de algemene loonontwikkeling in de cao, door druk op de salarisonderhandelingen bij de invulling van vacatures, door individueel rechtspositioneel maatwerk en door kosten van externe inhuur of andere tijdelijke oplossingen.

Daarnaast leidt de krappe arbeidsmarkt tot risico's met betrekking tot de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening aan de inwoners en de gemeenteraad en de tijdige oplevering van producten. Dit is met name het geval als we concessies moeten doen met betrekking tot de kwaliteit bij de invulling van vacatures en als vacatures langer open staan of niet ingevuld kunnen worden.
Door een organisatie brede functiewaarderingsronde willen we ervoor zorgen dat onze primaire arbeidsvoorwaarden actueel en voldoende concurrerend zijn. Daarnaast werken we in het project hybride werken aan modern werkgeverschap door voorstellen te ontwikkelen voor verdere stappen in flexibiliteit, gezonde arbeidsomstandigheden, vitaliteit, duurzaamheid, ontwikkelingsmogelijkheden en betrokkenheid. Waar mogelijk zetten we daarbij in op verduurzaming van de arbeidsvoorwaarden en aansluiting bij de global goals.

4. Organisatie brede functiewaardering
Bij de wijziging van de organisatiestructuur per 1 januari 2023 is afgesproken een organisatie brede functiewaarderingsronde te houden. Dat is nodig om diverse nieuwe of gewijzigde functies binnen de aangepaste organisatiestructuur te waarderen en om te beschikken over een actueel en concurrerend salarishuis in een krappe arbeidsmarkt.

In het afgelopen jaar hebben we overeenstemming bereikt met de OR en met het Lokaal Overleg met de vakbonden over de uitgangspunten van deze organisatie brede functiewaardering. Ook zijn de voorbereidingen gestart voor de organieke beschrijving van de hoofdtaken van alle medewerkers, als grondslag voor de waardering van de functie. Dit functiewaarderingstraject wordt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2025 afgerond.

5. Strategische personeelsplanning
In de komende vijf jaren verlaten 37 medewerkers (18,2%) de organisatie wegens pensionering. In de komende 10 jaren gaat het om 72 medewerkers (35,5%). Deze voorziene uitstroom willen we tijdig en proactief opvangen om de continuïteit en kwaliteit van onze dienstverlening te garanderen.
Hierbij kijken we niet alleen naar één op één vervanging in formatie, maar ook naar de ontwikkelingen in procesoptimalisatie, digitalisering en robotisering. Afgelopen jaar zijn we daarom gestart met een nieuwe strategische personeelsplanning 2024-2034, die in de loop van 2024 wordt vastgesteld.

In het kader van de planning/fasering van de uitstroom zijn we regelmatig in gesprek met de medewerkers over het in lijn brengen van de individuele wensen en de plannen van de organisatie. We kijken op basis van individueel maatwerk actief naar de mogelijkheden van eerdere pensionering of juist het (eventueel in deeltijd) langer doorwerken na de AOW-datum.

Uitgangspunt is dat we zorgdragen voor een goed instroomproces (on boarding) zodat nieuwe medewerkers goed en adequaat worden ingewerkt zonder dat dit ten koste gaat van de continuïteit en kwaliteit van onze dienstverlening.

Daarnaast zien we dat de uitstroom naar een andere werkgever toeneemt door de krapte op de arbeidsmarkt. De ontwikkeling van deze uitstroom is moeilijk te voorspellen.

6. Werving en selectiebeleid
Onlangs hebben wij een instemmingsaanvraag naar de OR gezonden met betrekking tot een geactualiseerd werving- en selectiebeleid. In het nieuwe werving- en selectiebeleid blijven we stevig inzetten op verjonging en een evenwichtiger leeftijdsopbouw. Door een actief beleid met betrekking tot onder andere stageplaatsen, afstudeeropdrachten en deeltijdbanen voor studenten willen we jongeren aan de gemeente Aalten binden. We zorgen voor een goed netwerk en een goede ingang bij de MBO-instellingen, Hbo-instellingen en universiteiten. We streven naar tenminste twee continu/opvolgende stageplaatsen en/of afstudeeropdrachten binnen elk team. Verder hebben we de wens om binnen de organisatie ruimte te bieden voor een traineeship zodra daarvoor financiële ruimte bestaat, bijvoorbeeld binnen het projectenbureau.

7. Beleidsplan vitaliteit
Binnen onze organisatie worden diverse activiteiten op het gebied van de vitaliteit ontwikkeld door de werkgroep Nog gezonder en vitaler. De doelstelling van de werkgroep is medewerkers bewust te maken van het belang van gezondheid en vitaliteit. De werkgroep vraagt via intranet aan de hand van maandelijkse thema's aandacht voor gezondheid en vitaliteit, geeft tips en organiseert diverse clinics en andere activiteiten. Tijdens de Zomerweek en de Winterweek heeft de werkgroep verschillende dagdelen met sportieve en vitale activiteiten georganiseerd.

In de in het afgelopen jaar gesloten CAO Gemeenten 2024–2025 is geregeld dat gemeenten in overleg met de OR een beleidsplan vitaliteit moeten vaststellen. In dit beleidsplan moet onder andere worden voorzien in een periodieke peiling van de werkdruk en periodiek overleg met de OR over de personele bezetting en eventuele maatregelen tegen (dreigende) onder- en overbezetting.
We streven ernaar in 2025 te beschikken over een vastgesteld beleidsplan vitaliteit dat kan rekenen op de instemming van de OR.

8. Duurzame mobiliteit
Bewust kiezen voor duurzame mobiliteit en daarmee minder broeikasgassen in het verkeer. Dat is het doel van het Besluit CO2-reductie werk gebonden personenmobiliteit dat op 1 juli 2024 in werking is getreden. Het besluit komt voort uit het Klimaatakkoord. Met dat akkoord spraken overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties maatregelen af om de CO2-emissies te verminderen. Daarbij hoort verduurzaming van mobiliteit. Een van de afgesproken maatregelen is een wettelijke norm voor werkgevers met 100 of meer werknemers.

Hiermee moet de CO2-emissie door werk gebonden personenmobiliteit in 2030 met minimaal 1 Mton worden teruggedrongen. Het besluit geeft invulling aan die afgesproken maatregel. Doel daarvan is dat werkgevers bewuste keuzes maken over verduurzaming van hun mobiliteit.
Vanaf 1 juli 2024 moeten werkgevers (met 100 of meer werknemers) jaarlijks gegevens bijhouden en rapporteren over de mobiliteit van hun werknemers. Het gaat daarbij om woon-werk en zakelijke mobiliteit.

In 2026 evalueert het ministerie van infrastructuur en waterstaat de CO2-reductie die in 2024 en 2025 is behaald. Als organisaties goed op koers liggen, blijft het bij rapporteren. Als het niet lukt, kan vanaf 2028 een wettelijke norm worden ingesteld waarmee slimmer en zuiniger reizen kan worden afgedwongen. Want linksom of rechtsom: de CO2-winst is nodig om de klimaatdoelen te halen.

In het afgelopen jaar hebben we binnen het project hybride werken enkele opties voor verduurzaming van het woon-werkverkeer en de zakelijke mobiliteit onderzocht. Tevens hebben we door het regionale initiatief GAON een mobiliteitsscan voor onze organisatie laten uitvoeren. Met die onderzoeken creëren we een beeld hoe we onze voorbeeldrol als overheidswerkgever kunnen invullen.
Tevens is het van belang dat cao-partijen onderzoek doen naar het eventueel opnemen van vergoedingen in de cao Gemeenten.

9. Integriteit
In de afgelopen jaren hebben we het beleid met betrekking tot de bestuurlijke en ambtelijke integriteit geactualiseerd en de diverse integriteitsregelingen opnieuw vastgesteld. Aan de hand van een meerjarig implementatieprogramma voeren we jaarlijks diverse bewustwordingsactiviteiten uit, onder andere met betrekking tot de melding van nevenfuncties, de melding van financiële belangen en de geschenkenregeling. We vragen van nieuwe medewerkers een verklaring omtrent het gedrag en het afleggen van de eed of belofte tijdens een ceremoniële bijeenkomst.
Eind 2025 gaan we de bestaande regelingen op het gebied van de ambtelijke integriteit evalueren en actualiseren.

10. Arbo en Veiligheid
Door een samenloop van omstandigheden (onder andere Corona, het thuiswerken en personele wisselingen) is de aandacht voor de uitvoering van wettelijke verplichtingen met betrekking tot Arbo en Veiligheid in de afgelopen jaren wat weggezakt. In verband hiermee hebben we in het afgelopen jaar een nieuwe werkgroep Arbo en Veiligheid ingesteld, die diverse praktische zaken (BHV-organisatie, interventieteam, oefeningen en trainingen) inmiddels op orde heeft gebracht. In 2025 gaan we het beleid met betrekking tot Arbo en Veiligheid actualiseren en bezien of er een nieuwe RI&E (risico-inventarisatie en evaluatie) moet plaatsvinden.

11. Overgang naar het hybride werkplekconcept
De digitale en fysieke werkplek evolueert voortdurend en met de komst van het hybride werken komt dit in een versnelling. We kijken enerzijds naar de inrichting van onze kantoren om deze beter te laten aansluiten op het hybride werken. Hierbij werken we ook de mogelijkheden van een sociaal plein uit en gaan we het aantal werkplekken terugbrengen en meer overleg-, bel- en teams ruimtes creëren. Dit werken we uit in een schetsontwerp en kostenraming.
Daarnaast zullen we ook stappen maken in het verder optimaliseren van de digitale werkplek. Thuiswerken is nu eerder regel dan uitzondering geworden. En deze gebruikers willen altijd en overal toegang tot hun informatie, ongeacht het apparaat dat ze gebruiken of de plek waar ze zitten. Op basis van rechten en producten van Microsoft (waaronder Outlook, Teams, Sharepoint, Onedrive) wordt het nieuwe werkplekconcept ondersteund.

12. Data gedreven werken
Voor allerlei maatschappelijke vraagstukken binnen de gemeente Aalten is analyse van data noodzakelijk. Al gaat het om vragen vanuit het sociaal domein, financiële vraagstukken of bijvoorbeeld analyse van ruimtelijke waarden. Data is zeer geschikt om besluiten met cijfers en argumenten te onderbouwen en gaat een steeds grotere rol spelen. Daarom wordt in 2025 het aandachtsgebied data en data gedreven werken in diverse projecten en producten verstevigd.

13. Versterking informatievoorziening
Grip op de ontwikkeling van de informatievoorziening is inmiddels noodzakelijk voor onze gemeente. Het gaat daarbij niet alleen over de ontwikkeling van de automatisering (die rand voorwaardelijk is geworden voor ons werk). Het gaat juist ook over de strategische bouwsteen die informatie is geworden, omdat het grootste deel van onze producten en diensten bestaat uit data en informatie. We beheren (bijvoorbeeld BRP), verwerken (bijvoorbeeld inkomensgegevens in het kader van bijzondere bijstand) of verstrekken (bijvoorbeeld vergunningen) data en informatie aan onze inwoners. Data en informatie zit daarmee voor de gemeente Aalten in de kern van ons bestaansrecht en zou dus ook nog meer dan nu het geval is tot de kern van onze bedrijfsvoering moeten horen.
Duurzaam grip krijgen op de ontwikkeling van de informatievoorziening is noodzakelijk om zelf regie te houden, om zelf de keuzes te kunnen maken zonder dat die van buitenaf vóór je worden genomen. In 2025 werken we aan het uitvoeringplan behorende bij de visie versterking informatievoorziening.

14. Inkoop
Ook in 2025 blijft de samenwerking met de Achterhoekse gemeenten een feit. Er wordt geprobeerd om zoveel mogelijk gezamenlijk aan te besteden. Gezamenlijk projecten op dit moment zijn onder andere ‘Huishoudelijke ondersteuning, ‘Gevarenverzekering” en ‘Flexwerken”. In 2025 gaan we zoveel mogelijk toezien dat naast SROI ‘circulariteit’ wordt meegenomen binnen de aanbestedingen.

15. Overige onderwerpen
Over verdere ontwikkelingen rondom onder andere dienstverlening, de gemeentelijke website, IT-ontwikkelingen en informatieveiligheid en privacy wordt verwezen naar de ontwikkelingen zoals genoemd in Programma 3 Bedrijfsvoering.

Verder zijn voor 2025 de volgende budgetten in deze begroting opgenomen:

Onderwerp	2025
Accountant	€ 88.000
Raad	€ 61.000
Rekenkamer	€ 16.000

16. Uurtarief ten behoeve van doorberekeningen
Voor het doorberekenen van diverse werkzaamheden wordt gewerkt met een uniform uurtarief. Er is een berekening gemaakt op basis van totale loon- en overheadkosten voor het tarief per uur. Dit resulteert in een tarief voor 2025 van € 86. In 2024 was het uurtarief € 82.
Dit uurtarief wordt gebruikt voor onder meer het bepalen van de legestarieven en voor de toerekening van de kosten aan riolering en afvalverwerking.

Onderbouwing uurtarief 2025	Kosten	Uren	Uurtarief
Loonkosten	€ 17,3 miljoen	316.000	€ 55
Overhead	€ 9,9 miljoen	316.000	€ 31
Uurtarief			**€ 86**

15. Verplichte beleidsindicatoren

	Naam indicator	Eenheid	2025
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	7,36
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,36
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 814,89
4	Externe inhuur	% van totale loonsom	2,69%
5	Overhead	% van totale lasten	12,93%

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

We maken vanaf 2023 om de vijf jaar een “Nota Weerstandsvermogen” en leiden daaruit onder meer het te voeren beleid en deze paragraaf af. Dat doen we allemaal om ook in de toekomst een gezonde gemeente te blijven. Een gemeente die wat betekent voor haar inwoners.

De paragraaf geeft een overzicht van die risico's, waarvoor geen of onvoldoende dekking is gegeven via een verzekering een reserve of een voorziening. Reguliere, veelvoorkomende geringe risico's worden niet opgenomen, daarvoor is de begroting. Van de niet of onvoldoende gedekte risico's wordt via kans en geschatte schade de benodigde weerstandscapaciteit gepresenteerd.
Die benodigde capaciteit wordt vergeleken met de aanwezige weerstandscapaciteit. De ratio (in welke vorm dan ook) wordt weerstandsvermogen genoemd. De paragraaf moet daarbij ook aangeven wat het beleid is gericht op de dekking van risico’s, het voorkomen en het oplossen hiervan.
De paragraaf weerstandsvermogen geeft dus inzicht in:

- De mate waarin de gemeente belangrijke financiële risico’s loopt;
- De financiële buffer (weerstandscapaciteit) die zij daarvoor achter de hand heeft.

De opzet is veranderd ten opzichte van de voorgaande jaren. De raad speelt een grotere rol bij het bepalen van risico’s bij de voorstellen. En voor de inschatting begint het proces bij de teams en de individuele medewerkers. Dat is de bron van de risico’s, die worden verzameld in een groslijst. De risico’s boven de € 250.000 staan in deze paragraaf. Daaronder zijn ze zeker ook van belang, maar moeten in de reguliere P&C cyclus worden opgevangen.
Voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit worden de risico’s met een financieel negatief gevolg als onderstaand meegerekend:

1. Risico’s met een structureel gevolg worden niet afzonderlijk verhoogd met een opslagfactor
2. Er wordt een zekerheidspercentage (kans dat het zich voordoet) van 99% gekozen

De weerstandscapaciteit wordt afgezonderd van de algemene reserve, maar blijft wel onderdeel daarvan. Binnen de vastgestelde bandbreedte van 1 miljoen wijzigt deze niet.
Voor een beoordeling van het weerstandsvermogen worden in deze paragraaf de bedoelde risico’s geconfronteerd met de aanwezige weerstandscapaciteit.

bedragen x € 1.000

1. Weerstandscapaciteit

Met de weerstandscapaciteit worden al die elementen bedoeld waarmee tegenvallers kunnen worden opgevangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast. Door de financiële risico's te beheersen en het weerstandsvermogen hierop af te stemmen, moet worden voorkomen dat elke nieuwe financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen.
De weerstandscapaciteit wordt onderverdeeld in structurele en incidentele weerstandscapaciteit. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit structurele middelen in de begroting waarmee optredende risico’s kunnen worden opgevangen. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit vrij besteedbare middelen die eenmalig kunnen worden aangewend.
De commissie BBV heeft recent laten weten dat voortaan de reserves van gemeenten ook voor structurele uitgaven ingezet mogen worden. Als gemeente Aalten vinden we dat geen juiste ontwikkeling en doen daar dan ook niet aan mee.

Bepaling van de weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit		
Rekeningresultaat	Het positieve resultaat	714
Vrij aanwendbare algemene reserve	De algemene reserve is de reserve waaraan de raad geen specifieke bestemming heeft gegeven en die een financiële bufferfunctie heeft. Deze reserve bestaat uit de algemene reserve en de reserve risico. Inclusief versterking van de algemene reserve in 2025 met € 750.000. Op dit moment is er nog niets bestemd.	15.033
Bestemmingsreserves	Deze reserves zijn beklemd maar kunnen in geval van hoge nood wel ingezet worden.	7.101
Stille reserve-effecten	De stille reserve in deze financiële vaste activa wordt niet meegenomen in de berekening, omdat de verhandelbaarheid van deze aandelen (Alliander, Vitens, BNG en ROVA) zeer beperkt is.	0
Stille reserve activa	Deze stille reserve bestaat uit de bezittingen waarvan de waarde bij verkoop hoger is dan de boekwaarde. Op basis van ervaring zetten we een derde deel in.	1.075
Totaal incidentele weerstandscapaciteit		**23.923**

Structurele weerstandscapaciteit		
Onbenutte belastingcapaciteit	Hieronder wordt voor de OZB de ruimte opgenomen die er is tussen onze eigen tarieven en de normtarieven voor de zogenaamde artikel 12 gemeenten. De overige belastingen/heffingen zijn kostendekkend of van geringe betekenis.	3.849
Rentebaten algemene reserve vrij besteedbaar	Aangezien geen rente meer toegevoegd wordt aan de reserves is inzet niet mogelijk.	0
Onvoorzien (structureel)		350
Totaal structurele weerstandscapaciteit		**4.199**

Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	**28.122**

2. Risico's

Het hebben van risico's is inherent aan het uitoefenen van een organisatie zoals een gemeente. Het is echter van belang deze risico's te kennen en hier goede maatregelen voor te treffen (verzekeren) dan wel risico's te wegen bij het aangaan ervan of hier tijdig op in te spelen.
Een overzicht van de risico's wordt steeds geactualiseerd. De basis daarvoor zijn de teams en de medewerkers. Alle risico's worden beschreven en gekwantificeerd in een groslijst.
De grootste risico's, boven de € 250.000 worden afzonderlijk genoemd in deze nota.
Bij een zekerheidsniveau van 99% is de aan te houden reserve voor de gemeente Aalten volgens de nieuwe berekening € 5,75 miljoen. Dit houdt in dat, als de gemeente Aalten dit bedrag als reserve op haar balans aanhoudt, zij in 99 van de 100 jaar voldoende reserves heeft om de schades op te vangen, maar in één jaar is er niet genoeg. In de begroting zijn de meest actuele risico's opgenomen.

Risico's boven de € 250.000	Mogelijk gevolg	
Budgettaire tekorten bij (verbonden) partijen waar door de gemeente uitbestede gemeentelijke taken zijn neergelegd.	Politieke druk om financiële steun te bieden of mee te moeten in een bij meerderheid genomen Regio-besluit	250
Integriteits/intimidatie/grensoverschrijdende problemen	Gevolgschades	250
Virusaanvallen op ICT-gebied/ Hacks/ Thuiswerken/Datalekken	Dataverlies en herstelkosten Mogelijke afkoopsom Gevolgschades	2.000
Natuur en flora, klimaat, bodemsanering, rampen	Weersinvloeden, droogte bomen, drugsafval, exoten ed., verontreinigde bodem, mogelijke slakken onder het wegennet en overige calamiteiten boven de verzekerde waarde	1.000
Budget Sociaal Domein	Overschrijding budget, korting Rijk Beleidsaanpassingen Energiebijdragen, prijscompensatie ed.	1.000
Huisvesting vluchtelingen breed	Tekort opvang Extra aanwijzingen Rijk	250
Onverwachte bestuursopdrachten	Onverwachte bestuursopdrachten waarvoor geen of onvoldoende gelden beschikbaar zijn/ grondslagen ontbreken Uitvoering raadsprogramma	250
Wachtgeld wethouders: bij stoppen 1 of meerdere wethouders ongeacht reden. Arbeidsongeschiktheid medewerkers	Voor zittende wethouders mag volgens het BBV geen voorziening meer bestaan.	500
Algemene uitkering gemeentefonds, diverse subsidieregelingen	Verkeerde berekeningen, interpretatie verschillen, te late rapportages ed.	250

Totaal van de ingeschatte risico's boven de € 250.000	**5.750**

3. Weerstandsvermogen

Het vermogen van een gemeente om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van deze gemeente in gevaar komt. Dit wordt uitgedrukt als de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van onze gemeente voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenraming.

Ratio weerstandsvermogen 2025 =	**Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit**
Weerstandscapaciteit, incidenteel	23.923
Weerstandscapaciteit, structureel	4.199
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	**28.122**
Gekwantificeerde risico's	5.750
Totale benodigde weerstandscapaciteit	**5.750**
Saldo/overschot	**22.372**
Ratio onder andere gehanteerd door provincie	**4,89**

>2	= Uitstekend	1,0 - 1,4	= Voldoende	0,6 - 0,8	= Onvoldoende
1,4 - 2,0	= Ruim voldoende	0,8 - 1,0	= Matig	< 0,6	= Ruim onvoldoende

De uitkomst van de ratio (4,50) is uitstekend maar iets lager dan de jaarrekening 2023 (5,54). Dit komt met name door een lager berekende incidentele weerstandscapaciteit voor 2025 veroorzaakt door een lagere reservestand. Hierbij moet opgemerkt worden dat deze ratio altijd een momentopname betreft. De ratio lijkt en is mooi, maar de solvabiliteit van de gemeente houdt nog niet over, zie ook onderstaand. In de nota wordt dan ook gesteld dat hier de komende jaren aandacht voor moet zijn en blijven. We streven naar een getal boven de 50% voor de solvabiliteit.

Verplichte kengetallen

Onderstaande kengetallen helpen bij het verkrijgen van inzicht in de financiële positie van een gemeente. Deze kengetallen geven aan hoe we er als gemeente voor staan. De categorieën zijn gebaseerd op de norm van de provincie (groen is voldoende, oranje matig en rood onvoldoende).

Verplicht voorgeschreven kengetallen	**Werkelijk 2023**	**Raming na wijziging 2024**	**Begroot 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**	**Begroot 2028**
1a. Netto schuldquote (NS)	28,4%	42,1%	47,0%	56,7%	57,5%	58,7%
1b. NS gecorrigeerd voor alle leningen	16,2%	36,4%	41,3%	50,8%	51,8%	52,9%
2. Solvabiliteitsratio	40,8%	28,4%	28,4%	24,9%	22,9%	21,6%
3. Structurele exploitatieruimte	0,9%	-0,6%	1,1%	-2,3%	-2,2%	-2,4%
4. Grondexploitatie	0,1%	-1,1%	-1,3%	-1,9%	-3,5%	-3,4%
5. Belastingcapaciteit	69,1%	64,1%	70,5%	70,5%	70,5%	70,5%
6. Liquiditeit	1,00	0,67	0,69	0,57	0,56	0,60

Norm provincie Gelderland	**Categorie A**	**Categorie B**	**Categorie C**
1a. Netto schuldquote (NS)	tot 90%	tussen 90% tot 135%	hoger dan 135%
1b. NS gecorrigeerd voor alle leningen	tot 90%	tussen 90% tot 135%	hoger dan 135%
2. Solvabiliteitsratio	hoger dan 50%	tussen 20% tot 50%	kleiner dan 20%
3. Structurele exploitatieruimte	begroting en meerjaren hoger dan 0%	begroting of meerjaren hoger dan 0%	begroting en meerjaren kleiner dan 0%
4. Grondexploitatie	tot 20%	tussen 20% tot 35%	hoger dan 35%
5. Belastingcapaciteit	tot 95%	tussen 95% tot 105%	hoger dan 105%
6. Liquiditeit	hoger dan 1	tussen 1 en 0,5	kleiner dan 0,5

De solvabiliteitsratio geeft weer in hoeverre gemeentelijke bezittingen met eigen middelen betaald/gefinancierd zijn. Die ratio neemt steeds verder af, als gevolg van de tekorten in 2026, 2027 en 2028. Kanttekening bij de kengetallen is dat het altijd momentopnames zijn en blijven.

Paragraaf Lokale heffingen

In de paragraaf lokale heffingen wordt ingegaan op de ontwikkelingen van de verschillende belastingen en heffingen en de consequenties voor onze inwoners en ondernemers. Daarbij wordt aandacht besteed aan de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen. Verder wordt inzicht gegeven in de mate van kostendekking van een heffing.

Voor de lokale heffingen zijn de onderwerpen zoals die genoemd zijn bij het vaststellen van de kaders van de begroting 2025, als uitgangspunt genomen. Voor de OZB is een opbrengstverhoging van 2,2% geraamd. De overige leges en rechten worden eveneens met 2,2% verhoogd. Uitzondering daarop zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing, waarvoor 100% kostendekkendheid wordt aangehouden. De hondenbelasting die in 4 jaar wordt afgebouwd gaat naar de 3e stap (25% van het tarief 2022).

Wettelijke bepalingen
In de Gemeentewet staan de lokale heffingen die een gemeente mag heffen limitatief opgesomd. Deze heffingen worden verdeeld in algemene belastingen en rechten. De algemene belastingen zijn: onroerendezaakbelasting, hondenbelasting, reclamebelasting, forensenbelasting en toeristenbelasting. De opbrengsten van deze belastingen zijn door een gemeente vrij te besteden. De rechten zijn: afvalstoffenheffing, rioolheffing en diverse leges en overige rechten voor dienstverlening op verzoek. De tarieven van deze rechten moeten zodanig worden vastgesteld dat de opbrengsten de kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. Op grond van het BBV is een gemeente daarom verplicht een kostenonderbouwing op te nemen waaruit de maximale kostendekkendheid van 100% blijkt.

Geraamde opbrengsten uit lokale heffingen bedragen x € 1.000

Overzicht belastingen en heffingen	2025	2024
Onroerendezaakbelasting (OZB)	5.789	5.664
Afvalstoffenheffing	1.977	1.551
Rioolheffing	2.115	2.019
Hondenbelasting	55	101
Reclamebelasting	55	54
Forensenbelasting	109	107
Toeristenbelasting	169	106
Marktgeld	21	21
Secretarieleges	715	589
Bouwleges	103	107
Begraafrechten	321	314
Totaal	**11.429**	**10.633**

Ontwikkeling van de lokale heffingen
Onroerendezaakbelasting (OZB)
De OZB zorgt voor de hoogste belastingopbrengst en wordt gesplitst in een eigenaarsdeel (woningen en niet-woningen) en een gebruikersdeel (niet-woningen). De grondslag van de aanslag is de vastgestelde WOZ-waarde van de onroerende zaak. Voor het belastingjaar 2025 geldt een WOZ-waarde naar waarde peildatum 1 januari 2024. Voor deze begroting zijn alle mutaties van dit moment en een gemiddelde waardeontwikkeling van woningen van 4,5% meenomen. Voor het nieuwe tijdvak bedraagt de gemiddelde waarde van een woning ongeveer € 339.575 (2024 € 324.950). De OZB-opbrengst wordt met 2,2% verhoogd. De voorgestelde tarieven zijn:

Tarieven onroerendezaakbelasting (OZB)	2025	2024
Woningen		
- eigenaarsdeel	0,0952%	0,0974%
Niet – woningen		
- eigenaarsdeel	0,2044%	0,2096%
- gebruikersdeel	0,1527%	0,1566%

De gemiddelde waardestijging van een woning bedraagt 4,5% en is in de berekening van de tarieven verwerkt. De tarieven voor de niet-woningen worden aangepast aan een gemiddelde waardestijging van 2%. In de raadsvergadering van december 2024 wordt de verordening OZB vastgesteld. Op dat moment zijn de definitieve WOZ-waarden bekend. Als daartoe aanleiding is, worden de tarieven bijgesteld.

Afvalstoffenheffing
Een gemeente heeft de wettelijke plicht tot het inzamelen van (huishoudelijk) afval bij huishoudens en mag de kosten daarvan verhalen op de burger. In de gemeente Aalten wordt het omgekeerd inzamelen toegepast. Naast het vastrecht, wordt alleen een afrekening verzonden voor het aantal aanbiedingen of ledigingen van restafval. Het gemiddelde aantal aanbiedingen van een huisvuilzak of ledigingen van een restafvalcontainer is 12 huisvuilzakken of 5 ledigingen per jaar.

De kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval zijn wederom fors gestegen. Jarenlang konden we flinke tariefstijgingen voorkomen doordat we een voorziening hadden waaruit jaarlijks onttrokken kon worden. Deze voorziening is nu leeg. Om kostendekkend te blijven moeten de tarieven daarom met circa 28% verhoogd worden.

Tarieven afvalstoffenheffing (in €)	2025	2024
Vastrecht per huishouden	129,00	101,00
Per aanbieding van een huisvuilzak 40 liter	2,45	1,90
Per lediging van een restcontainer 140 liter	8,50	6,65
Per lediging van een restcontainer 240 liter	14,60	11,40

Rioolheffing
Uit de rioolheffing wordt niet alleen voorzien in rioleringskosten, maar ook in de kosten van de afvoer van regenwater en grondwater. Deze kosten zijn opgenomen in het Gemeentelijk Rioleringsplan. De tarieven worden met 5,5% verhoogd. De aanslagen worden berekend op basis van het werkelijke waterverbruik en worden via de waternota van Vitens geheven en geïnd.

Tarieven rioolheffing (in €)	2025	2024
Tot 2.500 m³, per m³ afvalwater	1,53	1,45
Van 2.500 m³ tot 5.000 m³, per m³	1,17	1,11
Boven 5.000 m³, per 1.000 m³	77,25	73,22
Per m² verharde oppervlakte	0,58	0,56

Reclamebelasting
De gemeente int reclamebelasting bij ondernemers in de winkelgebieden in Aalten en Dinxperlo. De opbrengst wordt ter beschikking gesteld aan de ondernemersfondsen in beide kernen en zij organiseren daarmee allerlei activiteiten in die gebieden.

Tarief reclamebelasting (in €)	2025	2024
Gebied Aalten, vast bedrag per object	499,00	489,00
Gebied Dinxperlo, vast bedrag per object	398,00	390,00

Toeristenbelasting en forensenbelasting
Zoals bij het vaststellen van de begroting 2024 is aangekondigd worden voor het jaar 2025 de tarieven voor de toeristenbelasting met € 0,20 verhoogd van € 1,35 per persoon per overnachting naar € 1,55. Deze verhoging werkt ook door in het forfaitaire tarief en in de eerste trede van de forensenbelasting. Het forfaitaire tarief bedraagt € 225,00. De overige tarieven forensenbelasting gaan met 2,2% omhoog.
Voor de toeristenbelasting 2026 voeren we een tariefverhoging van 2,2% door. Daarmee komt het tarief per persoon per overnachting € 1,58. Omdat tevens afgesproken is dat het tarief pas bij een veelvoud € 0,05 wordt verhoogd blijft het tarief 2026 op € 1,55 staan.

Tarief toeristenbelasting (in €)	2025	2024
Tarief per persoon per overnachting	1,55	1,35
Forfaitair tarief	225,00	196,00

Tarieven forensenbelasting (in €)	2025	2024
Waarde object		
€ 30.000,00 of minder	225,00	196,00
€ 30.001,00 t/m € 60.000,00	237,00	232,00
€ 60.001,00 t/m € 120.000,00	318,00	312,00
€ 120.001,00 t/m € 180.000,00	394,00	386,00
€ 180.001,00 t/m € 240.000,00	477,00	467,00
€ 240.001,00 t/m € 300.000,00	567,00	555,00
€ 300.001,00 t/m € 360.000,00	641,00	628,00
€ 360.001,00 en meer	807,00	790,00

Hondenbelasting
Afgesproken is om de hondenbelasting in vier jaar gefaseerd af te schaffen. Het tarief 2022 bedroeg € 65,00. Dit tarief wordt voor 2025 met 75% verlaagd en komt daarmee op € 16,25.

Tarieven hondenbelasting (in €)	2025	2024
Per hond	16,25	32,50
Kennel	48,75	97,50

Secretarieleges
Sinds 2014 is de geldigheid van een reisdocument verlengd van 5 naar 10 jaar. Dit heeft het effect dat om de 10 jaar gedurende een periode van 5 jaar het aantal aanvragen reisdocumenten fors toenemen. Dit zorgt voor een stijging van de leges voor de komende jaren.
Daarnaast zijn de leges voor het verstrekken reisdocumenten aan niet-ingezetenen (grensgemeente) nieuw in 2025. Dit is budgettair neutraal opgenomen in deze begroting.

Overige leges/tarieven
De tarieven van de overige leges worden met 2,2% verhoogd. Uitzondering daarop zijn de tarieven die gebaseerd zijn op het gemeentelijk uurtarief en/of een wettelijk (maximum)tarief.

Lasten- en batenoverzicht van de kostendekkende tarieven
De tarieven voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges dienen zodanig te worden vastgesteld dat de opbrengsten de kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. Hieronder hebben we dat inzichtelijk gemaakt.

bedragen x € 1.000

Afvalstoffenheffing	Bedrag	Dekking
Lasten afvalstoffenheffing	1.540	
Overhead (inclusief BTW)	451	
Onttrekking voorziening	0	
Totale kosten	**1.991**	
Opbrengst afvalstoffenheffing	1.991	
Totale opbrengsten	**1.991**	
Dekking		**100%**

Rioolheffing	Bedrag	Dekking
Lasten riolering	1.753	
Overhead (inclusief BTW)	577	
Onttrekking voorziening	-196	
Totale kosten	**2.134**	
Opbrengst rioolheffing	2.134	
Totale opbrengsten	**2.134**	
Dekking		**100%**

Lijkbezorgingsrechten	Bedrag	Dekking
Lasten begraafplaats	280	
Overhead	126	
Totale kosten	**406**	
Opbrengst lijkbezorgingsrechten (inclusief luidrechten)	321	
Totale opbrengsten	**321**	
Dekking		**79%**

Marktgeld	Bedrag	Dekking
Lasten markt	54	
Overhead	19	
Totale kosten	**73**	
Opbrengst marktgeld	21	
Totale opbrengsten	**21**	
Dekking		**29%**

bedragen x € 1.000

Hoofdstuk	Onderwerp	Toe te rekenen	Overhead	Totaal	Baten	Dekking
Titel 1 Algemene dienstverlening						
1	Burgerlijke stand	51	25	76	25	33%
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteit	381	113	494	249	50%
3	Rijbewijzen	180	82	262	118	45%
4	Verstrekking uit de Basisregistratie personen (BRP)	8	3	11	5	45%
5 t/m 17	Diversen	130	16	146	66	45%
	Subtotaal titel 1	**750**	**239**	**989**	**463**	**47%**
Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning						
3	Omgevingsvergunning	267	78	345	127	37%
7	Bestemmingsplannen	93	0	93	57	61%
1,2,4,5,6,8	Diversen	0	0	0	0	
	Subtotaal titel 2	**360**	**78**	**438**	**184**	**42%**
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn						
2	Organiseren evenementen of markten	94	53	147	15	10%
5A	Algemene verordening Ondergrondse infrastructuren	102	13	115	93	81%
	Subtotaal titel 3	**196**	**66**	**262**	**108**	**41%**
	Eindtotaal	**1.306**	**383**	**1.689**	**755**	**45%**

Bij het vaststellen van de legestarieven is maximaal 100% kostendekkendheid toegestaan. Er mag geen winst worden gemaakt. Kruissubsidiëring in de legesverordening is binnen de titel wel toegestaan. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger vaststellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te houden.

Ontwikkeling van de woonlasten

Onderstaande tabel geeft de omvang van de lokale woonlasten voor een gemiddeld (meerpersoons) huishouden weer en bestaat uit onroerendezaakbelasting (alleen voor de eigenaar), afvalstoffenheffing en rioolheffing. Bij de berekening van de OZB is uitgegaan van de gemiddelde WOZ-waarde van een woning van € 339.575. Bij de afvalstoffenheffing wordt uitgegaan van het vastrecht en 12 aanbiedingen van een huisvuilzak en voor de berekening van de rioolheffing gaan we uit van 3 personen (waterverbruik 120 m³).

Woonlasten per huishouden (in €)			Wijziging	
	2025	**2024**	Eigenaar	Huurder
Gemiddelde OZB-aanslag	323,25	316,50	2,13%	N.v.t.
Afvalstoffenheffing	158,40	123,80	27,95%	27,95%
Rioolheffing	183,60	174,00	5,52%	5,52%
Totale woonlasten	665,25	614,30	8,29%	14,84%

Kwijtscheldingsbeleid

Voor burgers met een laag inkomen bestaat de mogelijkheid om gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van betaling van belasting te verzoeken. Kwijtschelding is mogelijk voor hondenbelasting (één hond), afvalstoffenheffing (gemaximeerd aantal aanbiedingen/ledigingen) en rioolheffing (maximaal gemiddeld waterverbruik). Of men in aanmerking komt voor kwijtschelding hangt af van het netto besteedbaar inkomen; dit is het bedrag dat men overhoudt nadat de uitgaven zijn afgetrokken van de netto-inkomsten. Daarnaast vindt er een vermogenstoets plaats. In de begroting wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van circa € 65.000 aan kwijt te schelden lokale heffingen.

Paragraaf Financiering

De paragraaf Financiering in de begroting behandelt de beleidsplannen voor het komende jaar en de paragraaf Financiering in het jaarverslag gaat in op de resultaten van de beleidsuitvoering. De financiering is geregeld in het Treasurystatuut dat iedere vier jaar door de raad wordt vastgesteld. Voor het laatst is dit in 2021 geactualiseerd. Dit statuut vormt de basis voor het treasurybeheer.
Voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie is het tijdig, juist en volledig beschikbaar hebben van financiële informatie van wezenlijk belang. Deze informatie wordt gebruikt voor het opstellen van een liquiditeitsplanning. Op basis van deze planning wordt geld aangetrokken of tijdelijk weggezet.
Een belangrijke factor bij het uitvoeren van de treasuryfunctie is de renteverwachting op de geld- en kapitaalmarkt. Hiervoor wordt gekeken naar informatie van de grote Nederlandse banken waaronder de BNG maar ook het Centraal Planbureau.
Door alle perikelen in de wereld de laatste jaren was de inflatie in het najaar 2022 fors opgelopen naar maar liefst 14%. De Europese Centrale Bank (ECB) zag zich genoodzaakt de beleidsrente die jarenlang negatief was (- half procent) te verhogen. Dat gebeurde in negen stappen naar 4 %. Door onder meer deze verkrapping van het monetaire beleid is de inflatie gezakt naar rond de 3% begin 2024. Omdat de verwachting is dat de inflatie in 2024 weer naar de gewenste 2% per jaar gaat, verlaagde de ECB deze belangrijke rente inmiddels weer met een kwart procent naar 3,75%. Gelet op de wereldwijde economische ontwikkelingen en de dalende inflatie is de verwachting dat de ECB nog dit jaar de rente verder gaat verlagen naar 3,25%. Deze rentebesluiten van de ECB zijn medebepalend voor de spaar- en leencondities van burgers en bedrijven. De lange rente steeg ook mee en is inmiddels iets gedaald naar het huidige niveau van rond de 3,5% voor 10 jaar. Als de voorspelling uitkomt en de ECB gaat de rente dit jaar ook daadwerkelijk verlagen kan dit ook weer gevolgen hebben voor de lange rente. Maar dit blijft onzeker. Vooralsnog houden we 3,5% aan.

De deelfuncties van treasury zijn: kasbeheer, risicobeheer en gemeentefinanciering.

1. Kasbeheer
Het kasbeheer behelst het geldstromenbeheer en het saldo- en liquiditeitenbeheer. Belangrijk is dat we aan de betalingsverplichtingen kunnen blijven voldoen. Met de BNG Bank heeft de gemeente een doorlopende financieringsovereenkomst afgesloten. Daarin is onder meer de kortkredietverlening geregeld. Deze overeenkomst is een belangrijk sturingsinstrument. In verband met een mogelijke wijziging van de basisrente in de toekomst is vanaf 2021 een terugvalbepaling aan deze overeenkomst toegevoegd. Het betalingsverkeer wordt zoveel mogelijk uitgevoerd bij één bank, de BNG Bank.

2. Risicobeheer
Dit onderdeel geeft inzicht in het risicoprofiel van de organisatie en is het kernonderdeel van de paragraaf Financiering. De belangrijkste risico's zijn renterisico, koersrisico en kredietrisico, waarbij de wet Fido een aantal indicatoren gedefinieerd heeft waarbinnen overheden moeten opereren.

Kasgeldlimiet
Het renterisico op kortlopende financiering (looptijd korter dan één jaar) wordt ingeperkt door de kasgeldlimiet. Met name voor kortlopende financiering kan het renterisico groot zijn. Wijzigingen op de korte rente hebben direct invloed op de rentelasten. Alhoewel dit de laatste jaren sterk is afgenomen door de extreem lage rentestanden. De totale omvang van de vlottende schuld is gebonden aan een maximum van 8,5% van de jaarbegroting bij aanvang van het dienstjaar. Dit is de kasgeldlimiet. De aangetrokken vlottende schuld mag deze limiet in principe niet overschrijden. Als de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet toch overschrijdt, dient de toezichthouder op de hoogte te worden gesteld en moet een plan worden ingediend om weer aan de limiet te voldoen.

	bedragen x € 1.000
Berekening Kasgeldlimiet	
1 Begrotingstotaal 2025 (inclusief mutaties reserves)	89.157
2 Het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	8,5%
3 Kasgeldlimiet (1 x 2)	7.578

De verwachting is dat de kasgeldlimiet in 2025 niet wordt overschreden.

Renterisiconorm
De renterisiconorm beoogt het risico van rentewijziging bij herfinanciering van de vaste schuld (looptijd langer dan één jaar) te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in tijd gespreid wordt, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij renteherziening en herfinanciering. De mate van deze spreiding wordt uitgedrukt in de renterisiconorm. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal.

bedragen x € 1.000

Variabelen renterisiconorm	2025
1 Renteherzieningen	0
2 Aflossingen	4.395
3 Renterisico (1+2)	4.395
4 Renterisiconorm	17.831
5a = (4>3) Ruimte onder de renterisiconorm	13.436

Berekening renterisiconorm	2025
4a Begrotingstotaal (inclusief mutaties reserves)	89.157
4b Percentage regeling	20%
4. Renterisiconorm: (4a x 4b/100)	17.831

Uit voorgaand overzicht blijkt dat verwacht wordt, dat het renterisico op de vaste schuld ruim binnen de wettelijk vastgestelde kaders blijft.

In onderstaand renteschema wordt inzicht gegeven in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

bedragen x € 1.000

Renteschema		
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	823	
De externe rentebaten (idem)	-173	
Saldo rentelasten en rentebaten		**650**
Rente die wordt doorberekend aan facilitaire grondexploitaties	-9	
Rente die wordt toegerekend aan taakvelden via projectfinanciering	0	
Rentebaat van doorverstrekte leningen	0	
		-9
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**641**
Rente over eigen vermogen	0	
Rente over voorzieningen	0	
		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**641**
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) 0,96%		**641**
Renteresultaat op het taakveld treasury		**0**

Koersrisicobeheer
De koersrisico's van de gemeente Aalten zijn nagenoeg nihil. Met de invoering van het schatkistbankieren, mag de gemeente overtollige middelen alleen in de schatkist aanhouden. Hetzij in rekening courant hetzij via deposito's. Over de middelen die de gemeente in de schatkist aanhoudt, vergoedt de schatkist rente. Deze rente ligt over het algemeen lager dan de rente die de gemeente krijgt op de geld- en kapitaalmarkt. Daar staat tegenover dat ook geen beleggingsrisico meer wordt gelopen.

Kredietrisicobeheer
Voor wat betreft het kredietrisicobeheer (of debiteurenrisicobeheer) worden niet of nauwelijks problemen verwacht. Daar waar nodig zijn voorzieningen getroffen. Regelmatig wordt de hoogte van de voorziening beoordeeld en indien nodig aangepast.

3. Gemeentefinanciering
De financieringspositie van de gemeente en de daarbij behorende financieringsbehoefte wordt voor een groot deel bepaald door het verloop van de geplande investeringen en de aflossing op leningen. Er wordt naar gestreefd de benodigde leningen tegen zo gunstig mogelijke condities aan te trekken. Daartoe wordt bij het afsluiten van leningen rekening gehouden met de bestaande liquiditeitsplanning, de rentevisie en de renterisiconorm.
In 2025 wordt op bestaande vaste geldleningen € 4,4 miljoen afgelost. Voor nieuwe investeringen is ongeveer € 4,6 miljoen nodig. In totaal dus een behoefte aan extra geld van ongeveer € 9 miljoen. Dit is in onderstaand overzicht verwerkt. De tarieven voor lang geld zijn momenteel redelijk stabiel.

Naar verwachting gaan die licht dalen. Vooralsnog gaan we uit van een tarief van 3,5% voor lang geld. Indien mogelijk wordt zo lang mogelijk met (goedkoper) kort geld gefinancierd. Dat wil zeggen via kasgeld en krediet in rekening courant.

bedragen x € 1.000

Mutaties leningenportefeuille		
	Bedrag	**Gemiddelde rente**
Stand per 1 januari 2025	31.892	2,06
Nieuwe leningen (conversie)	0	0
Nieuwe leningen (financieringsbehoefte)	9.000	3,50
Reguliere aflossingen	4.395	0
Vervroegde aflossingen (conversie)	0	0
Stand per 31 december 2025	**36.497**	**2,39**

Ongeveer € 5 miljoen van de totaalschuld per 31 december 2025 betreft het aandeel verstrekte hypotheken. Hiervoor wordt een rentevergoeding ontvangen. Per saldo heeft de gemeente circa € 32 miljoen aan vaste schuld.

Schatkistbankieren
Alle decentrale overheden zijn verplicht (wet Fido) om hun overtollige liquide middelen aan te houden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. De drempel voor het verplicht schatkistbankieren is vastgesteld op 2% van het begrotingstotaal inclusief mutaties op de reserves. Dit deel mag buiten de schatkist worden gehouden. Voor Aalten is de drempel voor 2025 berekend op € 1.783.000. Over de middelen die worden aangehouden in de schatkist wordt normaal gesproken rente vergoed. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan.
Door de jaren heen maken wij relatief gezien weinig gebruik van de schatkist. Dit is in 2025 naar verwachting niet veel anders. De financieringsbehoefte wordt zo goed mogelijk afgestemd op de te verwachten investeringen en aflossingen.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Een deel van de gemeentelijke taken richt zich op het onderhoud van de openbare ruimte en kapitaalgoederen. Om deze kapitaalgoederen op een acceptabel niveau te houden, is goed beheer noodzakelijk. Gelet op de omvang van de te beheren kapitaalgoederen legt deze een beslag op budgettaire middelen. Het is daarom van groot belang om de omvang van de te beheren objecten in de openbare ruimte en de huidige kwaliteit volledig in beeld te hebben. Het beleid voor het uitvoeren van onderhoudsactiviteiten aan gemeentelijke kapitaalgoederen is opgenomen in de nota verkrijging/vervaardiging en onderhoud kapitaalgoederen. Op basis van looptijd moeten een aantal beleidsplannen opnieuw worden opgesteld. Aangezien er tot op heden nog wel mee gewerkt kan worden, is gekozen om te bekijken in welke vorm deze beleidstukken mee worden genomen in de nieuwe omgevingswet. Hieronder wordt er per taakveld op ingegaan.

Openbare ruimte
Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)
De voortdurende ontwikkeling en zorg die is gericht op het waarborgen van de kwaliteit van de openbare ruimte waarmee de belanghebbenden tevreden zijn en zich betrokken weten, zodanig dat ook de leefbaarheid en de economische vitaliteit wordt gediend. De komende jaren wordt veel aandacht besteed om het onderhoud van de openbare ruimte integraal aan te pakken waarbij aandacht is voor de klimaatdoelstellingen die zijn opgenomen in de klimaatadaptatie strategie. Ook krijgt duurzaamheid en biodiversiteit bij verschillende projecten de nodige aandacht.

> Onderhoud wegen
Voor het onderhoud van de wegen is in 2009 een beleidsnota wegen vastgesteld. Bij invoering van de Omgevingswet is bekeken of er een nieuwe beleidsnota wegen wordt opgesteld of dat dit wordt ondergebracht bij openbare ruimte in zijn algemeenheid. In 2024 is er een update van de beleidsnota wegen opgesteld. Voor zowel klimaat als duurzaamheid is beleid opgesteld welke geïmplementeerd moet worden voor het onderhoud van onze openbare ruimte in het algemeen en dus ook voor de wegen waar het onderhoud ligt bij de gemeente. Het groot onderhoud van de wegen steunt op jaarlijks geactualiseerde onderhoudsschema's die uitgewerkt en/of bijgesteld worden na visuele inspecties. In deze onderhoudsschema's zijn de wegen, zowel binnen als buiten de bebouwde kom, opgenomen die voor de komende vijf jaar op de planning staan. De kosten voor groot onderhoud bedragen voor 2025 € 308.000 en worden gedekt door een onttrekking aan de reserve onderhoud wegen. Deze reserve wordt jaarlijks met een gelijk bedrag van € 398.000 gevoed. Het groot onderhoud is ondergebracht in een moederbestek en daarbij is ervoor gekozen om deze in gedeelten uit te voeren. Het regulier jaarlijkse budget voor onderhoud van de wegen in 2025 is € 373.000. De reserve en het actuele meerjarig onderhoudsplan (MJOP) zijn op elkaar afgestemd. Wel blijkt dat het MJOP is achterhaald en er een nieuw MJOP moet worden opgesteld. Hiervoor is in 2024 opdracht verstrekt. Uit inventarisatierondes van de wegen blijkt dat er geen noemenswaardige afwijkingen zijn ten opzichte van de actuele onderhoudsplannen. Er kunnen zich incidenten voordoen die direct worden opgelost. Deze staan los van de reguliere onderhoudsplannen. Investeringen worden geactiveerd en op grond van de economische levensduur afgeschreven. Ook staan in 2025 weer verschillende infrastructurele werken gepland zie hiervoor in de bijlagen het investeringsschema.

> Onderhoud bruggen en duikers
Om het onderhoud en de instandhouding van onze bruggen en duikers te waarborgen is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld. Jaarlijks worden alle bruggen en duikers geïnventariseerd en gecontroleerd. Op basis hiervan wordt het reguliere onderhoud uitgevoerd. De lasten hiervoor in 2025 zijn € 55.000. Uit de inventarisatieronde blijkt verder dat het meerjarig onderhoudsplan nog steeds actueel is en er geen afwijkingen van het onderhoudsprogramma zijn geconstateerd.

> Openbare verlichting
Op 28 mei 2024 is het nieuwe beleidsplan 'Licht in de gemeente Aalten' 2024 t/m 2032 vastgesteld. Aan dit nieuwe beleid is ook het beheerplan gekoppeld met daarin de investeringen.
Voor de komende 3 jaar wordt er in de begroting jaarlijks een bedrag van € 560.000 opgenomen voor vervanging van lichtmasten. De vervanging van verouderde lichtmasten worden vervangen door lichtmasten met Ledverlichting. Tevens worden de technisch afgeschreven lichtmasten vervangen. Voor het onderhoud van de openbare verlichting is een bedrag van € 73.000 structureel beschikbaar. De jaarlijkse kapitaallasten (afschrijving en rente) bedragen € 51.000

> Openbaar groen
Gekoppeld aan het groenbeleidsplan is er een groenbeheersplan waarop het jaarlijks onderhoud van het openbaar groen is gebaseerd. Door het onderhoud op basis van dit plan uit te voeren kan het gestelde onderhoudsniveau worden gehandhaafd. Door de klimaatverandering treedt er vaker droogte op waar veel bomen last van ondervinden. Hierdoor neemt de sterfte toe en moet er meer onderhoud gepleegd worden.

Er is een aanzet gemaakt om inzichtelijk te krijgen hoe we in de toekomst de uitgaven kunnen beperken. Verder kijken we hoe we ons openbaar groen zo kunnen inrichten dat het voldoet aan het biodiversiteitsplan. Voor het onderhoud van het openbaar groen is structureel een bedrag van € 327.000 beschikbaar

> Speelvoorzieningen
In 2014 is de speelnota Spelenderwijs Ontmoeten vastgesteld. De speelterreinen voldoen aan de nota Spelenderwijs Ontmoeten. Voor nu plegen we alleen regulier onderhoud en vervangen we toestellen als deze niet hersteld kunnen worden. Daarnaast worden de speeltoestellen jaarlijks gekeurd. Voor het onderhoud en de vervanging van speelvoorzieningen is structureel een bedrag van € 48.000 beschikbaar.

> Riolering
Het Verbreed Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) is de neerslag van de wettelijke verplichting dat de gemeente een rioleringsnota dient te hebben. Het GRP 2015-2019 is in 2015 door de raad vastgesteld. Het onderhoud en de vervanging van de riolering vindt volgens, in overeenstemming met de kaders van deze nota plaats. Ook wordt aangegeven hoe de maatregelen en investeringen worden bekostigd. Momenteel wordt nog gewerkt met het huidige GRP omdat dit plan nog aan de eisen voldoet en we aan willen sluiten bij de nieuwe Omgevingswet. Gezien de huidige ontwikkelingen is het toch noodzakelijk om het GRP te actualiseren. De stresstesten zijn afgerond en het is inzichtelijk geworden welke maatregelen moeten worden genomen om overlast door klimaatverandering te voorkomen. In 2023 is de een klimaatadaptatie strategie vastgesteld. Bij deze strategie speelt water en riolering een grote rol. In 2023 is begonnen aan de beleidsnotitie water, riolering en klimaat. Ook het afkoppelen van regenwater wordt waar mogelijk actief opgepakt. Deze beleidsnotitie is in 2024 voorgelegd voor besluitvorming
De investeringen in de riolering worden geactiveerd, de lasten voor het onderhoud worden via de riooltarieven verhaald op de burgers. Mogelijke overschotten of tekorten worden jaarlijks met de voorziening Riolering geëgaliseerd. Waar mogelijk worden reconstructies van wegen en vervanging van riolering gecombineerd.

Gebouwenbeheer
De gemeente heeft een aantal gebouwen in eigendom, beheer en onderhoud. Om waardevermindering van de gebouwen te voorkomen, is een goede staat van onderhoud noodzakelijk. Bij het beheer en onderhoud wordt onderscheid gemaakt tussen het beheer en onderhoud van het gebouw, alles wat aard- en nagelvast is (technisch onderhoud) en het beheer en onderhoud door de gebruiker (water, gas, elektra, telefonie, schoonmaak en dergelijke). Jaarlijks worden de gebouwen geïnspecteerd en de onderhoudsschema's hierop aangepast. De meerjarenonderhoudsplannen zijn gekoppeld aan de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen. De reserve wordt op dit moment jaarlijks met een gelijk bedrag ad € 160.000 gevoed, zodat de lasten gelijkmatig in de exploitatie zijn opgenomen. Grote, vaak wisselende onderhoudskosten worden aan deze reserve onttrokken. Onttrekkingen worden door middel van de tussentijdse rapportages door de raad geautoriseerd. Voor het reguliere, kleinere onderhoud is structureel budget in de begroting opgenomen. Ieder jaar wordt aan een aantal specifieke gebouwen extra aandacht gegeven door middel van clustering van onderhoudswerkzaamheden, waardoor een efficiency voordeel gehaald wordt. Het onderhoud van de diverse gebouwen van de gemeente wordt op verschillende manieren uitgevoerd.
In 2025 gaat de gemeente een aanbesteding uitzetten voor de Werktuigbouwkundige en Elektrotechnische installaties. Op dit moment zijn er te veel en te diverse partijen die onze locaties beheren en onderhouden. Door de aanbesteding gaan we onze installaties efficiënter kunnen beheren en onderhouden.

> Gemeentelijke gebouwen, niet voor de gemeentelijke dienst bestemd
Zowel het groot als het klein onderhoud van deze gebouwen komt voor rekening van de gemeente. Het groot onderhoud is in beeld gebracht door middel van een meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Onlangs zijn de eerste voorbereidingen genomen om het huidige MJOP om te zetten naar een nieuwe Duurzaam meerjarenonderhoudsplan (DMJOP). Verwachting is dat deze in het eerste kwartaal van 2025 wordt opgeleverd. Daarin worden ook de verduurzamingsmaatregelen opgenomen. De hieruit voortvloeiende onderhoudskosten worden, na oplevering documenten, in de voorjaarsbegroting opgenomen. Om deze kosten te dekken, is een reserve gevormd die jaarlijks met een gelijk bedrag wordt gevoed. Daarnaast is voor het reguliere jaarlijkse onderhoud een budget in de exploitatie opgenomen. Met de vaststelling van het onderhoudsplan is voldoende onderbouwing aanwezig om de gebouwen adequaat te onderhouden en in stand te houden.

> Gemeentelijke huisvesting
Bij de locatie Hofstraat 8 is het aangrenzende pand, Hofstraat 6, middels een doorbraak toegevoegd aan de gebruiksruimte van het gemeentekantoor. Door toenemende vraag naar vergaderruimtes van ketenpartners en de toenemende bezoekersaantallen is een doorbraak gerealiseerd om extra ruimtes te kunnen benutten. Tot slot gaan we in 2025 een vervolg geven aan de inrichting van onze locaties met het oog op de wensen en behoeftes rondom hybride werken. Hierbij moet er worden gedacht aan het herinrichten van ruimtes.

Paragraaf Grondbeleid

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het omvat alle strategieën van de gemeente rond het verwerven, beheren, bewerken en uitgeven van gronden. Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van beleidstaken zoals ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, verkeer en vervoer, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Daarnaast kan het grondbeleid grote financiële gevolgen hebben. De resultaten, maar vooral de financiële risico's, zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Daarom is transparantie van grondbeleid van groot belang.

Met de intredingwerking van de Nota Grondbeleid 2024-2028, is een actievere houding aangenomen. De Nota Vastgoed 2014 hield rekening met de gevolgen van de toenmalige economische crisis. De situatie toen leidde tot het besluit om een met name faciliterend grondbeleid te voeren, wegens het weinig financiële risico dat deze vorm van grondbeleid met zich meebrengt voor de gemeente.

Sindsdien is de situatie erg veranderd. Zo zijn de stikstofproblematiek, de woningnood, de energiecrisis en de energietransitie belangrijke thema's binnen het ruimtelijk domein. De wens bestaat vanuit het rijk om woningen bij te bouwen, maar de regels omtrent stikstof verkleinen de mogelijkheden hiervoor. De gemeente is hierin verantwoordelijk om in de behoeften van haar eigen inwoners te voorzien. Ook op het gebied van bedrijvigheid ziet de gemeente de vraag groeien naar meer bedrijfslocaties in de gemeente Aalten.

Op 28 februari 2023 is de Regionale Woonagenda Achterhoek 2023-2030 vastgesteld. In de woonagenda zijn voor de periode 2023 tot en met 2030 de woonambities en-doelen vastgelegd. Om mede ter uitvoering van de woonagenda slagvaardig te kunnen handelen, heeft de raad in september 2023 om een permanent aankoopkrediet ten behoeve van (strategische) aankopen van € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. Over de besteding hiervan wordt de raad zo spoedig mogelijk geïnformeerd. Na het informeren van de raad wordt het krediet aangevuld. Op deze wijze kan er nooit meer dan € 2,5 miljoen besteed worden zonder de instemming van de gemeenteraad.

> Risico's grondexploitatie
Op grond van de begrotingsvoorschriften worden de risico's jaarlijks ingeschat en wordt waar nodig per complex een voorziening ten laste van het resultaat getroffen. Voor de gronden onderscheiden we een drietal categorieën:

1. Gronden en terreinen niet in exploitatie;
2. Faciliterend grondbeleid;
3. Bouwgrond in exploitatie (BIE).

1. Gronden en terreinen niet in exploitatie
Tot deze categorie worden onder meer Westrand Aalten, Bedrijventerrein Het Broek (uitbreiding Cattier) en De Wegwijzer gerekend. Er zijn diverse ontwikkelingen ten aanzien van deze onderdelen. Daarnaast behoren tot deze categorie gronden die voorlopig niet worden ontwikkeld en die in een eerder stadium zijn geschrapt binnen bestaande complexen.
De boekwaarde op 31 december 2023 van deze categorie bedraagt € 3.657.088.

Westrand Aalten
In 2015 is met de firma J.H. Aalbers en Zoon Aalten BV een overeenkomst gesloten om tot verkoop en ontwikkeling van een deel van het voormalige plangebied Werklandschap Aalten te komen. In 2018 is in verband hiermee het bestemmingsplan Aalten Bedrijventerrein Westrand vastgesteld. De Raad van State heeft in 2019 het besluit tot vaststelling van dit bestemmingsplan vernietigd, met name als gevolg van de stikstofproblematiek.
Eind 2019 is het bestemmingsplan Aalten Bedrijventerrein Westrand opnieuw vastgesteld. Het bestemmingsplan is op het gebied van stikstof nader onderbouwd. De Raad van State heeft bij uitspraak van 21 juli 2021 het beroep van één appellant niet-ontvankelijk verklaard. De wel ontvankelijke beroepen zijn ongegrond verklaard. Hiermee zijn de besluiten onherroepelijk in werking getreden en kan verdere uitvoering worden gegeven aan de vestiging van de firma Aalbers op de betreffende locatie.
Bij besluit van 18 juli 2023 heeft het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland een omgevingsvergunning verleend. De omgevingsvergunning is onherroepelijk. De gronden zijn gedeeltelijk overgedragen aan Aalbers.

Bedrijventerrein Het Broek (uitbreiding Cattier)
In 2019 is Bedrijventerrein Het Broek (uitbreiding Cattier) door de gemeente aangekocht. Dit terrein is verkocht aan Kaemingk BV, die op de locatie een bedrijfshal wil realiseren. Hiervoor is het nodig dat het bestemmingsplan ter plekke wordt aangepast. Met Kaemingk en diverse omwonenden is hierover gesproken.

Het plan heeft, mede door de beoogde landschappelijke inpassing, draagvlak in de omgeving. Het bestemmingsplan hiervoor is op 19 april 2022 door uw raad vastgesteld. Tegen dit besluit is beroep aangetekend bij de Raad van State. Dit beroep is op het moment van schrijven nog niet inhoudelijk behandeld.

De Wegwijzer
Voor deze locatie is in 2022 een ontwikkelcompetitie opgestart. Als resultaat van deze ontwikkelcompetitie gaat Klaassen Groep BV 15 woningen realiseren in het plangebied. Het bestemmingsplan voor deze locatie is onherroepelijk in werking getreden en de vergunning voor de bouw van de woningen is verleend. Verwachte oplevering in 2025.

2. Faciliterend grondbeleid
Tot deze categorie behoren de gronden die in eigendom zijn van derden. Bij de ontwikkeling daarvan treedt de gemeente faciliterend op. De door de gemeente gemaakte kosten worden op de private partij verhaald. Afspraken hierover worden vastgelegd in een overeenkomst. In beginsel verloopt dit budgettair neutraal. Bij de complexen vallend onder deze categorie wordt er in principe van uitgegaan dat de door de gemeente gemaakte kosten minus opbrengsten uiteindelijk minimaal gecompenseerd worden door de met de ontwikkelaars overeengekomen exploitatiebijdragen.

De initiatiefnemers Klomps Bouwbedrijf B.V. en Klaassen Groep B.V. hebben de intentie om samen met de gemeente Aalten tot ontwikkeling te komen van locatie 't Beggelder in Dinxperlo. In het najaar van 2024 gaat de ontwikkelvisie ter besluitvorming aan het college voorgelegd worden.

3. Bouwgrond in exploitatie (BIE)
Dit zijn de gronden in eigendom van de gemeente waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een begroting heeft vastgesteld. Het betreft zowel woningbouw als bedrijventerreinen. Eind 2023 zijn er nog 3 grondcomplexen in exploitatie. Inmiddels heeft de raad in april 2024 ook de exploitatie voor IJzerlo vastgesteld. Volgens de laatste hercalculaties van 2023 en de raming voor het nieuwe complex IJzerlo worden daarvan de volgende resultaten verwacht:

bedragen x € 1.000

Bouwgrond in exploitatie (BIE)	Uitkomst	Resultaat
Kern de Heurne herziening 2021	173	Positief
‘t Warmelinck	3	Positief
Kraaienboom	32	Negatief
IJzerlo	77	Positief

Van alle bouwgrond in exploitatie zijn per ultimo 2023 de bestaande financiële risico’s in beeld gebracht. Daar waar een negatief financieel resultaat is berekend, is een voorziening getroffen. De totale voorziening bedraagt per 31 december 2023 € 32.000.

<u>Overige ontwikkelingen</u>
Op het moment van schrijven zijn er gronden in Lintelo onder voorbehoud gekocht. Dit ten behoeve van de uitbreiding van de kern met een bescheiden aantal woningen. In de Haart wordt momenteel onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van woningbouw op het oude sportveld aan de Lieversdijk. Ook aan de Eerste Broekdijk te Aalten worden momenteel voorbereidingen getroffen voor het in exploitatie brengen van een nieuwbouwplan voor circa 10 sociale huurwoningen.

Conclusie
De bedrijfsvoering en financiële administratie van de grondexploitaties is adequaat. De processen met betrekking tot het grondenbeheer zijn beschreven en de taken en bevoegdheden tussen Openbare Ruimte en Informatiebeheer zijn organisatorisch voldoende afgebakend. Per ultimo 2023 zijn van alle complexen met een kostprijsopzet de kostprijscalculaties geactualiseerd en de complexen met alle overige gronden beoordeeld, geanalyseerd en, voor zover mogelijk, geactualiseerd. Hiermee is een juist en volledig inzicht verkregen in de bestaande boekwaarde van de complexen en de toekomstige resultaten. In de door de raad vastgestelde Nota Grondbeleid 2024-2028 vindt het grondbeleid het formele kader.

Paragraaf Verbonden partijen

In deze paragraaf komen de organisaties aan de orde die een publiek belang uitvoeren en waarin Aalten een financieel en een bestuurlijk belang heeft. Dat laatste door zeggenschap bij besluitvorming door stemrecht.

Gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijk)
Per publiekrechtelijke regeling is de ratio van het weerstandsvermogen opgenomen. Om te beoordelen in hoeverre het weerstandsvermogen toereikend is, wordt een relatie gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie wordt uitgedrukt in een ratio, waarbij normaliter gestreefd wordt naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,0.

Ratio weerstandsvermogen					
> 2	= Uitstekend	1,4 – 2,0	= Ruim voldoende	1,0 – 1,4	= Voldoende
0,8 – 1,0	= Matig	0,6 – 0,8	= Onvoldoende	< 0,6	= Ruim onvoldoende

bedragen x € 1.000

Omgevingsdienst Achterhoek (ODA), Hengelo Gelderland (Programma 1)

Doelstelling en openbaar belang	De ODA behandelt voor de partners de aanvragen voor vergunningen in het kader van het omgevingsrecht (milieudeel), toetst meldingen, houdt toezicht op en handhaaft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Daarnaast adviseert de ODA gemeenten en provincie (op verzoek) bij de opstelling van beleid en bij specifieke ontwikkel- of uitvoeringsprojecten.
Partijen	Naast de gemeente Aalten de gemeenten Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem Montferland, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen en de provincie Gelderland.
Actualiteit	De begroting 2025 betreft een beleidsarme begroting, in verband met onduidelijkheden wat betreft de uitkomst van het plan van aanpak omtrent de robuustheidscriteria, de verandering vanwege de omgevingswet en een nog te maken risicoanalyse. Er wordt gewerkt aan een nieuwe begrotingsopzet; in het voorjaar van 2025 komt de ODA met een begrotingswijziging waarin deze effecten worden verwerkt. Onze bijdrage aan de ODA neemt in 2025 toe tot € 667.000. Dit komt hoofzakelijk door de stijging van het uurtarief van € 107 naar € 113.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo begroting	Ratio weerstand
2024	164	1.146	636	Sluitend	1,68
2025	300	1.146	667	Sluitend	1,10

GGD Noord- en Oost-Gelderland (NOG), Warnsveld (Programma 2)

Doelstelling en openbaar belang	De GGD NOG beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van de inwoners van 22 gemeenten die bij GGD NOG zijn aangesloten.
Partijen	De GGD bestaat uit 22 gemeenten uit het noorden en oosten van Gelderland.
Actualiteit	Het algemeen bestuur GGD NOG heeft een Bestuursagenda voor de periode 2023 – 2027 vastgesteld. Hierin staan de belangrijkste uitgangspunten en prioriteiten waaronder het vergroten van gelijke kansen op gezondheid voor iedereen; mentale gezondheid; gezonde leefstijl en een gezonde fysieke en sociale leefomgeving. In onze inwonerbijdrage over 2025 (€ 612.000) is rekening gehouden met de extra kosten als gevolg van de invoering van het functiewaarderingssysteem HR21 Daarnaast zijn voor 2025 nog incidentele middelen voor GGD NOG Robuust opgenomen (€ 9.000). Dit is een aanpak waarin staat hoe de GGD gedurende 2023 t/m 2025 beter inspeelt op de vraag van gemeenten.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo begroting	Ratio weerstand
2024	2.411	2.629	572	Sluitend	1,00
2025	2.158	2.977	621	Sluitend	0,98

Laborijn, Doetinchem (Programma 2)

Doelstelling en openbaar belang	Laborijn ontwikkelt zich door als sociaal ontwikkelbedrijf. Langs de pijlers inkomenszekerheid en mensontwikkeling biedt zij inwoners de juiste ondersteuning naar de best passende (duurzame) plek. De opdracht aan Laborijn is sterk ingegeven vanuit een wettelijk kader (uitvoeren van de Participatiewet en de Wet inburgering). Er is een toename van het aantal inwoners dat een beroep doet op de dienstverlening van Laborijn met daarbij ook een toename in complexiteit van de vraag en problematiek.
Partijen	Naast de gemeente Aalten vanuit de GR de gemeenten Doetinchem en Montferland.
Actualiteit	De werkzaamheden die Laborijn voor ons uitvoert, nemen steeds meer toe. De uitvoeringskosten zijn verder gestegen als gevolg van loon- en prijsstijgingen en niet beïnvloedbare ontwikkelingen. Binnen Laborijn is groei in de uitvoeringscapaciteit financieel niet meer mogelijk, daarom zijn, om toch alle inwoners te bedienen, keuzes gemaakt in de intensiteit van de dienstverlening. Dit betekent dat de dienstverlening voor een deel van de inwoners wordt beperkt maar dat er voldoende kansen en mogelijkheden tot ondersteuning blijven. Laborijn blijft bijdragen in de ontwikkeling van inwoners zodat ze mee kunnen doen in de maatschappij en stappen kunnen zetten naar betaald werk. Onze bijdrage voor 2025 komt uit op € 2.769.000. De BUIG-budgetten zijn afhankelijk van de verdeelsystematiek en de landelijke ontwikkelingen van het aantal bijstandsgerechtigden en kunnen daardoor sterk fluctueren. In deze begroting is rekening gehouden met een nihil resultaat op de BUIG. Voor de eigen dienstverlening wordt nieuwbouw gerealiseerd welke naar verwachting begin 2026 in gebruik wordt genomen.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo begroting	Ratio weerstand
2024	7.873	9.304	2.414	Sluitend	1,15
2025	10.286	22.307	2.769	Sluitend	1,01

Regio Achterhoek, Doetinchem (Programma 2)

Doelstelling en openbaar belang	Zeven gemeenten in de Achterhoek werken samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen ten behoeve van regionale ontwikkeling en belangenbehartiging.
Partijen	De GR bestaat naast de gemeente Aalten uit de gemeenten Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Actualiteit	Het samenwerkingsverband is echter breder dan alleen de Achterhoekse gemeenten en bestaat ook uit ondernemers, maatschappelijke organisaties en de provincie Gelderland en heeft de roepnaam Achterhoek ambassadeurs. De ambitie is om in 2030 in de Achterhoek een nog sterker bloeiende en innovatieve economie te realiseren met een kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving. De provincie draagt vanaf 2025 niet meer bij in de organisatiekosten. Naast de stijging van de loon- en prijsindex leidt dit tot een verhoging van de bijdrage per inwoner van € 8,01.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo begroting	Ratio weerstand
2024	6.048	15.266	202	Sluitend	1,0
2025	6.095	17.759	219	Sluitend	1,2

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG), Apeldoorn (Programma 2)

Doelstelling en openbaar belang	Iedere gemeente moet deel uitmaken van één van de 25 veiligheidsregio's. De taken van een veiligheidsregio liggen op het gebied van de voorbereiding en bestrijding van rampen en grote incidenten door de brandweer, de GHOR (geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen), de politie en gemeente.
Partijen	De VNOG bestaat uit 22 gemeenten uit het noorden en oosten van Gelderland.
Actualiteit	De begroting 2025 betreft een beleidsarme begroting en gebaseerd op de Kadernota 2025-2028. Er is geen nieuw beleid opgenomen omdat eind 2024 het nieuwe Beleidsplan wordt vastgesteld. De hieruit mogelijke voortvloeiende kostenstijgingen zijn niet verwerkt in de meerjarenraming 2025-2028. De gemeentelijke bijdrage blijft binnen de kaders en er is naast de stijging van loon- en prijsindex, in eerdere jaren uitvoering gegeven aan het doorvoeren van besparingen. Vanaf 2027 stijgen de kapitaallasten als gevolg van investeringen.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo begroting	Ratio weerstand
2024	12.691	56.608	1.754	Sluitend	1,14
2025	15.667	68.571	1.771	Sluitend	0,76

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL), Doetinchem (Programma 3)	
Doelstelling en openbaar belang	Gemeenten en provincie werken samen in het ECAL, dat is ontstaan uit de samenvoeging van het Achterhoeks Archief en het Staring Instituut. Het Erfgoedcentrum voert de wettelijke archieftaken conform Archiefwet en overige erfgoedtaken zoals documentatie, onderzoek en publieksfunctie uit.
Partijen	De gemeenschappelijke regeling voert de wettelijke taken uit voor de gemeenten Aalten, Berkelland, Doetinchem, Oude IJsselstreek, Oost-Gelre, Montferland, Winterswijk en Bronckhorst. Voor de niet wettelijke taken betalen Doesburg, Lochem, Zevenaar, Duiven, de provincie Gelderland en andere donateurs een bijdrage.
Actualiteit	De gemeentelijke bijdrage voor de ECAL wordt in principe bepaald op basis van het aantal meters papier dat een gemeente in beheer heeft en wordt voor vier jaar vastgelegd. In de begroting 2023-2026 is deze meterprijs opnieuw vastgesteld, echter heeft de afgelopen periode uitgewezen dat de lasten dusdanig zijn gestegen. Dat heeft het DB doen besluiten de meterprijs vanaf begrotingsjaar 2025 te verhogen.

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Bijdrage	Saldo Begroting	Ratio weerstand
2024	188	542	179	Voordelig 12	Niet bekend
2025	108	439	185	Voordelig 27	Niet bekend

Vennootschappen en coöperaties (privaatrechtelijk)

Coöperatieve Achterhoekse Groene Energie Maatschappij, Doetinchem (Programma 1)	
Doelstelling en openbaar belang	Het ontwikkelen van duurzaamheidsinitiatieven en energieprojecten voor burgers, bedrijven en instellingen in de Achterhoek en daarbij het geven van ondersteuning aan de ontwikkeling van energiebesparing en de ontwikkeling van duurzame energie in de Achterhoek, het verrichten van beheersactiviteiten, het geven van adviezen en het verlenen van diensten aan andere vennootschappen en ondernemingen. Agem gaat voor Betaalbare energiezekerheid voor iedereen in de Achterhoek. Uiterlijk in 2050 hebben alle inwoners een comfortabele en energiezuinige woon-/ en werkomgeving. Vanuit verschillende expertises werkt Agem samen als één team aan deze missie. Agem inspireert, verbindt, deelt kennis en brengt mensen in beweging.
Partijen	Naast de gemeente Aalten zijn de gemeenten Berkelland, Doetinchem, Oude IJsselstreek, Oost-Gelre, Montferland, Winterswijk en Bronckhorst lid.
Financieel	Vanaf 2017 is de Agem financieel zelfstandig en ontvangt geen jaarlijkse bijdrage van de gemeente. Wel staat de gemeente borg voor de nakoming van de verplichtingen uit hoofde van een financieringsovereenkomst met de BNG. De maximale borgstelling bedraagt € 56.000 te vermeerderen met boeten, rente en kosten.

Leisurelands B.V., Arnhem (Programma 1**)**	
Doelstelling en openbaar belang	Bedrijfsmatig en duurzaam aanbieden van vrijetijdsbesteding voor een breed publiek. Dit doen door middel van grondgebonden recreatievoorzieningen met groen als decor. Daartoe voor zichzelf en anderen grondgebonden exploitaties doen. Daarmee direct en indirect een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en vrijetijdsbesteding in de regio waar zij actief is.
Partijen	Aandeelhouders de aan het regionaal portefeuillehoudersoverleg Vrijetijdseconomie deelnemende gemeenten (Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk) Door samen op te trekken tijdens de AVA's is het mogelijk om, indien nodig, een duidelijk en collectief signaal af te geven. Per april 2023 hebben voornoemde Achterhoekse gemeenten daarom de gemeente Berkelland gemachtigd om mede namens hen in de AVA's op te treden.
Financieel	Aalten heeft 955 aandelen voor nominaal € 1 per stuk.

ROVA, Zwolle (Programma 1)	
Doelstelling en openbaar belang	ROVA is de afvaladvies-, regie- en verwijderingsorganisatie van 23 gemeenten. ROVA zet zich in voor een schonere en duurzame leefomgeving.
Partijen	ROVA werkt voor 23 aandeelhoudende gemeenten.
Financieel	Begroot is een jaarlijkse dividendopbrengst van € 106.000. Werkelijk ontvangen in 2023 € 75.000 en in 2024 € 146.000.

BNG Bank, Den Haag (Programma 3)	
Doelstelling en openbaar belang	Deze bank is van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De BNG is een betrokken partner voor een duurzamer Nederland en stelt de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te bereiken.
Partijen	De Nederlandse Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.
Financieel	Begroot is een structurele jaarlijkse dividendopbrengst van € 37.000. Werkelijk ontvangen in 2023 € 48.000 en in 2024 € 42.000.

NV Alliander, Arnhem (Programma 3)	
Doelstelling en openbaar belang	Netwerkbedrijf Alliander is verantwoordelijk voor een groot deel van de energieleidingen in Nederland. Kernactiviteiten zijn het aansluiten van klanten op de energienetwerken en het distribueren van gas en elektriciteit. Deze taken zijn wettelijk bepaald gezien het belang van een betrouwbare aanvoer van energie.
Partijen	De grootste aandeelhouders zijn de provincies Gelderland, Friesland en Noord-Holland en de gemeente Amsterdam: zij hebben gezamenlijk driekwart van de aandelen in bezit. Het overige deel is in bezit van 70 andere gemeentelijke aandeelhouders.
Financieel	Begroot is een structurele jaarlijkse dividendopbrengst van € 269.000. Werkelijk ontvangen in 2023 € 236.000 en in 2024 € 498.000. Vanwege alle investeringen die Alliander op zich af ziet komen, is er in 2021 door de aandeelhouders 600 miljoen euro bijeengebracht. De Aaltense bijdrage hierin bedraagt € 1.736.366 dat in de vorm van een aandeelhouderslening in 2021 is verstrekt.
Vitens, Utrecht (Programma 3)	
Doelstelling en openbaar belang	Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland en levert drinkwater aan circa 5,7 miljoen klanten. De verantwoordelijkheid van Vitens is een gezonde en duurzame samenleving met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.
Partijen	97 aandeelhouders bestaande uit gemeenten en provincies.
Financieel	De afgelopen jaren heeft Vitens geen dividend uitgekeerd en is het resultaat volledig toegevoegd aan het eigen vermogen. Daarom wordt er geen dividendopbrengst in de begroting 2025 opgenomen.

Overige verbonden partijen

EUREGIO, Gronau (D) (Programma 2)	
Doelstelling en openbaar belang	De EUREGIO is actief in de opbouw en versterking van de structuren en de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duitse grensgebied.
Partijen	De in 1958 opgerichte EUREGIO telt 104 Duitse en 24 Nederlandse lidgemeenten, vijf Landkreisen en twee waterschappen.
Financieel	Per inwoner is in 2024, net als in de jaren daarvoor € 0,29 bijgedragen (€ 7.900). Dit tarief wordt elk jaar vastgesteld in de ledenvergadering, voor 2025 is dat nog niet bekend.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Den Haag (Programma 2)	
Doelstelling en openbaar belang	De gemeente is lid van de vereniging die als doel heeft de leden collectief en individueel bij te staan bij het vervullen van hun bestuurstaken. Ook vertegenwoordigt de vereniging de gemeentelijke werkgevers (College voor Arbeidszaken) in de onderhandelingen met werknemersorganisaties over arbeidsvoorwaarden.
Partijen	De Nederlandse gemeenten.
Financieel	De contributie voor 2025 bedraagt € 52.000. Naast de contributie wordt er een bijdrage gedaan voor ambities voor beleidsinzet en inzet op het gebied van GGU (Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering). Deze bijdrage bedraagt € 125.000 voor 2025.

Paragraaf Wet Open Overheid

Wet Open Overheid: Overheidsinformatie

Inzicht in het handelen van onze gemeente is alleen mogelijk als onze informatiehuishouding op orde is. In dit opzicht is de invoering van de Wet Open Overheid (Woo) een belangrijke ontwikkeling. De transparantie van het overheidshandelen heeft met de inwerkingtreding van deze wet, op 1 mei 2022, een extra impuls gekregen. De Woo vervangt de Wet Openbaarheid van Bestuur (Wob), maar omvat meer informatiestromen en noemt elf categorieën waarin de overheid verplicht is documenten actief te publiceren.

Het op orde brengen van de informatiehuishouding is een onderdeel van de wet. Hoofdonderdelen van de Woo zijn passieve openbaarmaking, actieve openbaarmaking en het op orde brengen van de informatiehuishouding. Passieve openbaarmaking betekent dat we op verzoek openbaar maken (denk aan de oude WOB-verzoeken). De actieve openbaarmaking verplicht ons om in fases elf informatiecategorieën openbaar te maken. Wij volgen deze landelijke fasering. Tegelijkertijd wordt intern verder gewerkt aan de ontwikkeling van de verschillende onderdelen van de Woo. Daarmee volgen we de wettelijke fasering voor het actief openbaar maken van de in artikel 3.3 Woo genoemde categorieën. Deze categorieën worden gefaseerd ingevoerd, waarbij de verplichtingen van de Woo uiteindelijk rond 2028 volledig in de organisatie geïmplementeerd gaan zijn. En in zijn volledige omvang van kracht wordt.

De ontwikkeling van de Woo is een groeipad, die meer inhoud dan een pure wetsimplementatie of een informatiekundige operatie. Het is een organisatie brede verandering, waarbij veel op de organisatie afkomt. Voor het publiceren is het gehouden dat alle documenten in hun gehele breedte zichtbaar zijn. Dit betekent ook dat de informatievoorziening op orde moet zijn op alle onderdelen. Openbaar maken van informatie gebeurt via de landelijke Woo-index, waar de gemeenten zich op aansluiten.

De Woo-index is de centrale plek waar informatie van alle bestuursorganen vindbaar en doorzoekbaar is. Dat is een van de doelstellingen van de Wet open overheid (Woo). In de Woo-index moeten documenten die vallen onder een of meer informatiecategorieën vindbaar en doorzoekbaar zijn. Om dat mogelijk te maken noteren overheidsorganisaties de url’s van internetlocaties waar zij documenten openbaar maken in de Woo-index.

Naast de actieve openbaarmaking blijft de passieve openbaarmaking via het Woo verzoek. Op de website van de gemeente is een duidelijke omschrijving opgenomen van de wijze waarop een Woo verzoek kan worden ingediend (mondeling, webformulier, e-mail). De informatie wordt daar waar mogelijk via e-mail verstrekt, er worden geen kosten in rekening gebracht.

De verhouding tussen de Woo verzoeken en de openbaarheid van de archieven is als volgt, informatie uit archieven, die zijn overgebracht naar het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers zijn in principe openbaar en vallen niet onder de Woo. Informatie uit archieven, die nog niet zijn overgebracht vallen onder de Woo.

Gemeente Aalten

Bijlagen

Geprognosticeerde balans 2023-2028

Om de ontwikkeling van de belangrijkste activa en passiva inzichtelijk te maken, wordt in de begroting een meerjarige geprognosticeerde balans voorgeschreven. Deze meerjarige geprognosticeerde balans geeft inzicht om een oordeel te vormen over de gezondheid van de financiële positie van de gemeente en de ontwikkelingsrichting ervan. De balans per 31 december 2023 is op basis van werkelijke cijfers.

bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
(Im) Materiële vaste activa	47.953	57.550	62.503	67.510	68.171	66.743
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	1.256	2.797	2.797	2.797	2.797	2.797
Financiële vaste activa: Leningen	10.233	4.836	4.813	4.788	4.773	4.756
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	206	206	206	206	206	206
Totaal Vaste Activa	**59.648**	**65.389**	**70.319**	**75.301**	**75.947**	**74.502**
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	57	-1.017	-1.106	-1.600	-3.045	-2.897
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen <1 jaar	1.916	2.200	2.100	2.000	1.900	1.800
Liquide middelen	2.471	500	500	500	500	500
Overlopende activa	9.779	9.000	8.500	8.000	7.500	7.000
Totaal Vlottende Activa	**14.223**	**10.683**	**9.994**	**8.900**	**6.855**	**6.403**
Totaal Activa	**73.871**	**76.072**	**80.313**	**84.201**	**82.802**	**80.905**

Passiva	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Eigen vermogen	30.159	21.597	22.848	20.982	18.998	17.477
Voorzieningen	5.714	5.192	4.846	4.446	4.013	3.567
Vaste schuld	23.982	31.892	36.496	40.501	42.106	44.367
Totaal Vaste Passiva	**59.855**	**58.681**	**64.190**	**65.929**	**65.117**	**65.411**
Vlottende schuld	4.373	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Overlopende passiva	9.643	14.391	13.123	15.272	14.685	12.494
Totaal Vlottende Passiva	**14.016**	**17.391**	**16.123**	**18.272**	**17.685**	**15.494**
Totaal Passiva	**73.871**	**76.072**	**80.313**	**84.201**	**82.802**	**80.905**

Overzicht meerjarig EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie van de gemeente.

Omschrijving	T-1 2023 x € 1000,-	T 2024 x € 1000,-	T+1 2025 x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met juli 2023	Volgens begroting 2024	Volgens meerjarenbegroting in begroting 2024
1. Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-8.562	1.251	-1.866
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	9.597	4.953	5.007
3. Mutatie voorzieningen	-522	-346	-400
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.074	-89	-494
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-17.607**	**-3.959**	**-6.779**

Overzicht van baten en lasten per programma

Onderstaand zijn de werkelijke cijfers 2023, raming na wijziging 2024 en raming 2025-2028 uitgesplitst per programma en met de bijbehorende toelichtingen opgenomen.

bedragen x € 1.000

Totaal baten en lasten	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal Baten	-93.778	-95.297	-89.157	-87.670	-89.413	-88.417
Totaal Lasten	93.778	95.297	89.157	87.670	89.413	88.417
	0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Het begrotingssaldo is verwerkt in Taakveld 0; Overige baten en lasten.
Het rekeningresultaat is verwerkt in Taakveld 0; Resultaat van de rekening van baten en lasten.

Programma 1 Ruimte

bedragen x € 1.000

Programma 1 Ruimte	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Verkeer en vervoer	-209	-100	-102	-102	-102	-102
Parkeren	-8	-1	-1	-1	-1	-1
Openbaar vervoer	-213	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-242	0	-25	-25	-1.250	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-27	-37	-38	-38	-38	-38
Economische promotie	-282	-290	-312	-312	-312	-312
Sportaccommodaties	-566	-318	-310	-224	-224	-224
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-87	-91	-68	-68	-68	-68
Riolering	-2.017	-2.264	-2.338	-2.391	-2.425	-2.438
Afval	-2.008	-2.051	-2.357	-2.357	-2.357	-2.357
Milieubeheer	-723	-2.661	-610	-509	-509	-509
Begraafplaatsen en crematoria	-277	-320	-327	-327	-327	-327
Ruimte en leefomgeving	-456	-429	-58	-58	-58	-58
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	-673	-29	-870	-681	-403	-153
Wonen en bouwen	-846	-452	-162	-162	-162	-162
Totaal baten	**-8.634**	**-9.043**	**-7.578**	**-7.255**	**-8.236**	**-6.749**
Lasten						
Verkeer en vervoer	2.649	4.101	3.625	3.912	3.833	3.965
Parkeren	24	39	39	39	39	39
Openbaar vervoer	517	19	19	19	19	19
Economische ontwikkeling	47	96	48	48	48	48
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	242	0	25	25	1.250	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	63	73	75	76	75	77
Economische promotie	220	231	219	219	219	219
Sportaccommodaties	1.863	1.854	2.121	1.878	1.865	1.851
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.478	1.903	1.973	1.983	1.941	1.879
Riolering	1.550	1.717	1.761	1.814	1.848	1.861
Afval	1.726	1.655	1.905	1.905	1.905	1.905
Milieubeheer	1.937	4.434	1.561	1.459	1.459	1.459
Begraafplaatsen en crematoria	265	292	289	292	301	284
Ruimte en leefomgeving	1.483	2.401	1.042	1.042	1.042	1.042
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	570	17	858	668	391	141
Wonen en bouwen	1.259	4.458	938	857	857	856
Totaal lasten	**15.893**	**23.290**	**16.498**	**16.236**	**17.092**	**15.645**
Totaal programma 1 Ruimte	**7.259**	**14.247**	**8.920**	**8.981**	**8.856**	**8.896**

Toelichting op de verschillen tussen de jaarschijven 2024 en 2025 en volgende jaren.

Verkeer en vervoer
Voor een aantal projecten is de planning aangepast waardoor de werkzaamheden later worden uitgevoerd. Hierdoor ontstaan lagere kapitaallasten.
Voor groot onderhoud wegen wordt in 2025 minder onttrokken uit de reserve wegenonderhoud. Daarnaast is er in 2024 eenmalig een bedrag aan de Provincie betaald voor afkoop onderhoud Verkeersregelinstallatie en is er budget beschikbaar gesteld voor het opstellen van de mobiliteitsvisie.

Parkeren
Geen afwijkingen.

Openbaar vervoer
Geen afwijkingen.

Economische ontwikkeling
In 2024 is er een onderzoek uitgevoerd voor uitbreiding bedrijventerreinen.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur
Elk jaar ten tijde van het jaarwerk wordt voor de bouwgronden met betrekking tot bedrijventerreinen in exploitatie een hercalculatie uitgevoerd en vastgesteld. Deze geactualiseerde cijfers zijn in deze begroting meegenomen.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
Geen afwijkingen.

Economische promotie
Zoals bij het vaststellen van de begroting 2024 is aangekondigd worden voor het jaar 2025 de tarieven voor de toeristenbelasting met € 0,20 verhoogd van € 1,35 per persoon per overnachting naar € 1,55. Hiervoor is vanaf 2025 een meeropbrengst van € 19.000 geraamd.

Sportaccommodaties
Voor onderhoud aan de Eurohal in Dinxperlo wordt grootschalig onderhoud uitgevoerd. Dit betreft onder andere het vervangen van de cv-ketels, het vervangen van de circulatieleidingen en het vervangen van de toplaag van de sportvloer. Het bedrag wordt gedekt uit de reserve onderhoudt gemeentelijke gebouwen.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie
In 2024 is er € 12.000 beschikbaar gesteld voor het onderzoek Aaltens boerenfonds. Het budget voor de gemeentetuin is vanuit 2023 doorgeschoven naar 2024. Het overige verschil is toe te rekenen aan de verschuiving van de doorbelasting van de loonkosten.

Riolering
De totale kosten voor riolering verlopen budgettair neutraal. Eventuele tekorten en overschotten worden verrekend met de voorziening riolering. In 2025 wordt er een bedrag van € 196.000 onttrokken aan de voorziening (zie ook de paragraaf Lokale heffingen).

Afval
Het saldo van de baten en lasten blijft jaarlijks gelijk in verband met een kostendekkend tarief. Het tarief is met circa 28% verhoogd. Voor de tarieven afvalstoffenheffing verwijzen we naar de paragraaf Lokale Heffingen. De lasten voor afval bestaan voornamelijk uit de kosten voor de ROVA.

Milieubeheer
Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)
Deze middelen mogen worden gebruikt om de uitvoeringskracht van gemeenten te vergroten, zodat zij zijn toegerust om hun klimaat- en energiebeleid uit te voeren. Hiermee is de ambtelijke capaciteit vergroot, zodat expertise en ervaring in de organisatie wordt opgebouwd. Het restant van 2023 is overgeheveld naar 2024 en voor 2025 is € 510.000 beschikbaar. Voor de langere termijn wordt er een wettelijke regeling opgesteld waardoor er vanaf 2026 tot en met 2030 wederom budget beschikbaar wordt gesteld.

ODA
De bijdrage aan de ODA neemt in 2025 toe met € 31.000. Dit komt hoofzakelijk door de stijging van het uurtarief van € 107 naar € 113 en de relatie met het aantal uren dat meer besteed wordt aan vergunningverlening.

Overig
In 2023 is er budget overgeheveld voor het project transitievisie warmte, subsidieregeling verduurzaming van de woning, klimaatakkoord en duurzaamheid. Per saldo gaat het om een bedrag van € 530.000
De overige verschillen zijn toe te schrijven aan de verschuiving van de doorbelasting van de loonkosten.

Begraafplaatsen en crematoria
Geen afwijkingen.

Ruimte en leefomgeving
Centrumvisie Dinxperlo
Voor de uitvoering visie centrumplan Dinxperlo is het niet benutte budget van 2023 overgeheveld naar 2024. In 2024 is er een budget van € 325.000 beschikbaar.

Omgevingswet
In 2024 is er een incidenteel budget beschikbaar van € 575.000 voor de diverse onderdelen ten behoeve van de invoering van de omgevingswet. Structureel is er € 94.000 beschikbaar ten behoeve van de omgevingswet.
Het overige verschil wordt veroorzaakt door de verschuiving van de doorbelasting van loonkosten.

Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)
Elk jaar ten tijde van het jaarwerk wordt voor de bouwgronden in exploitatie een her calculatie uitgevoerd en vastgesteld. Deze geactualiseerde cijfers zijn in deze begroting meegenomen. Fluctuaties in de jaren worden veroorzaakt door de verwachte realisatie van de verkopen en de te maken kosten (inclusief overhead) in de jaren.

Wonen en bouwen
In programma 2 Mens en Samenleving is de rijksbijdrage voor de opvang van Oekraïne verantwoord. De lasten (inclusief de restant budgetten van 2023) ad € 2.900.000 zijn in 2024 geraamd en worden grotendeels ingezet voor het project Taskforce realisatie huisvesting.
Het restant budget van 2023 voor het project Heerlijk thuis in huis en woonbeleid is overgeheveld naar 2024.
Het budget voor project Halve Maan is in 2023 doorgeschoven naar 2024 dit in relatie tot verdere ontwikkeling van de Slingeplas.
Met het project Stimuleren gezonde levensstijl wordt uitvoering gegeven aan het programma Stimuleren gezonde leefstijl. Concreet wordt er invulling gegeven aan twee focusgebieden met betrekking tot woonzorgzones/inclusieve wijken en het stimuleren van een gezonde levensstijl. Hiervoor is in 2024 € 100.000 beschikbaar en in 2025 € 50.000.

Programma 2 Sociaal Domein

Programma 2 Sociaal Domein	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Bestuur	-64	-47	-48	-48	-48	-48
Crisisbeheersing en brandweer	-25	-2	-2	-2	-2	-2
Openbare orde en veiligheid	-188	-20	-20	-20	-20	-20
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	-22	-35	-36	-36	-36	-36
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-603	-549	-338	-338	-338	-338
Sportbeleid en activering	-258	-252	-237	-210	-47	-47
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-67	-242	0	0	0	0
Musea	-12	-11	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	-33	-13	-13	-13	-13	-13
Media	-27	-202	-88	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	-3.038	-2.954	-1.213	-1.186	-1.102	-1.102
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-68	-67	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0	-23	-23	-23	-23
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	-4.949	-5.416	-6.633	-7.398	-8.155	-8.971
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-3	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (Wmo)	-249	-270	-276	-471	-471	-471
Begeleiding (Wmo)	-1	0	0	0	0	0
Dagbesteding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg begeleiding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg behandeling	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg dagbesteding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
Jeughulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	0	0	0
PGB Wmo	0	0	0	0	0	0
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (Wmo)	-287	0	0	0	0	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
Coördinatie en beleid Wmo	0	0	0	0	0	0
Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	-481	-186	-166	-117	0	0
Totaal baten	**-10.375**	**-10.266**	**-9.093**	**-9.862**	**-10.255**	**-11.071**

Programma 2 Sociaal Domein	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten						
Bestuur	2.006	3.252	2.408	2.354	2.308	2.290
Crisisbeheersing en brandweer	2.058	2.196	2.067	2.047	2.181	2.193
Openbare orde en veiligheid	662	875	1.073	1.072	1.067	1.067
Openbaar basisonderwijs	13	8	8	8	8	8
Onderwijshuisvesting	913	1.327	1.093	1.085	1.081	1.057
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.598	1.639	1.329	1.329	1.329	1.329
Sportbeleid en activering	421	609	507	460	296	296
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	331	575	241	246	246	246
Musea	325	361	369	368	367	366
Cultureel erfgoed	132	136	123	127	129	127
Media	599	792	648	560	560	560
Samenkracht en burgerparticipatie	4.048	5.435	4.096	4.015	3.954	3.954
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.031	2.823	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	0	258	258	258	258
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0	677	671	671	671
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	17	17	17	17
Inkomensregelingen	10.481	10.213	11.030	11.709	12.578	13.543
WSW en beschut werk	6.765	6.632	6.451	6.060	5.823	5.391
Arbeidsparticipatie	475	511	557	574	583	594
Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	1.167	1.287	988	988	988	988
Huishoudelijke hulp (Wmo)	3.429	3.860	3.883	3.883	3.883	3.883
Begeleiding (Wmo)	3.030	3.351	3.124	3.124	3.124	3.124
Dagbesteding (Wmo)	18	27	27	27	27	27
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	4	5	5	5	5	5
Jeugdzorg begeleiding	2.403	3.078	0	0	0	0
Jeugdzorg behandeling	226	256	0	0	0	0
Jeugdzorg dagbesteding	81	116	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Pleegzorg	247	231	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	2.309	2.598	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1.898	1.842	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	187	296	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	873	994	0	0	0	0
Jeughulp ambulant lokaal	0	0	610	610	610	610
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	4.885	4.885	4.885	4.885
Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	395	395	395	395
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	3.806	3.806	3.806	3.806
Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	98	98	98	98
PGB Wmo	0	0	522	522	522	522
PGB Jeugd	0	0	46	46	46	46
Beschermd wonen (Wmo)	43	96	31	31	31	31
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	304	354	370	370	370	370
Jeugdreclassering	39	32	33	33	33	33
Coördinatie en beleid Wmo	0	0	1.117	1.117	1.117	1.117
Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	1.117	1.117	1.117	1.117
Volksgezondheid	1.354	1.385	1.491	1.456	1.361	1.384
Totaal lasten	**50.470**	**57.192**	**55.500**	**55.473**	**55.874**	**56.408**
Totaal programma 2 Sociaal Domein	**40.095**	**46.926**	**46.407**	**45.611**	**45.619**	**45.337**

Toelichting op de verschillen tussen de jaarschijven 2024 en 2025 en volgende jaren.

Bestuur
Voor zowel de Leader-projecten als de Regiodeal zijn budgetten beschikbaar gesteld ten laste van de algemene reserve. Het restant van deze beschikbaar gestelde budgetten worden jaarlijks opnieuw opgevoerd. Hierdoor zijn deze budgetten in de begrote cijfers van 2024 eenmalig hoger.
Verder zijn de loonkosten budgetten bijgesteld met de te verwachten cao-verhogingen.

Crisisbeheersing en brandweer
De gemeentelijke bijdrage voor de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG) blijft jaarlijks stijgen vanwege loon- en prijsstijgingen. Ook zijn er kostenstijgingen van buitenaf waar de VNOG rekening mee heeft te houden die niet meer binnen bestaand budget kunnen worden opgevangen. Dit zijn autonome ontwikkelingen, die aan het VNOG-bestuur worden voorgelegd en waarbij de dekking van de gestegen kosten een stijging van de gemeentelijke bijdrage zijn. Per 2027 gaat de gemeentelijke bijdrage (extra) omhoog vanwege de gestegen kapitaallasten als gevolg van investeringen (aanschaf voertuigen) ook dit is een autonome ontwikkeling.

Openbare orde en veiligheid
Het verschil wordt veroorzaakt door een verschuiving van de doorbelasting van loonkosten.

Openbaar basisonderwijs
Geen afwijkingen.

Onderwijshuisvesting
In de lijn met afspraken die met de schoolbesturen en de stichting TWAO in het verleden zijn gemaakt, heeft de raad in 2020 € 1.000.000 beschikbaar gesteld voor het treffen van duurzaamheidsmaatregelen in de Aaltense schoolgebouwen. Dit geld is alleen bestemd voor schoolgebouwen die niet worden bekostigd vanuit de reguliere zorgplicht die de gemeente wettelijk heeft ten aanzien van de schoolgebouwen. Het budget eind 2023 ter hoogte van € 304.000 is overgeheveld naar 2024 en is beschikbaar voor 2024 (en eventueel restant blijft beschikbaar voor volgende jaren).
Fase 1 van het IHP, de Triangel laag, is vanaf 2025 meegenomen in deze begroting. In het IHP is afgesproken dat, in het geval dat er extra m2 gebouwd worden voor kinderopvang organisaties, ze dit tegen een kostendekkende huurovereenkomst huren van de gemeente. Daarnaast valt de huidige kapitaallast van de Triangel hoog vrij na afwaardering van het pand, dit zorgt structureel ook voor dekking van de nieuwe kapitaalslast. Tevens wordt deze investering gedekt door de toevoeging aan de reserve Huisvesting onderwijs met € 150.000 te verlagen. Deze dekking valt binnen het taakveld Mutaties reserves. Op dit taakveld zorgt het voor een verhoging van de lasten van € 150.000, maar het heeft per saldo geen effect.

Onderwijsbeleid en leerling zaken
Vanaf 2025 vervalt een deel van deze diensten bij LerenWerkt en komt de leerplichtambtenaar in dienst bij de gemeente, dit wordt geraamd op € 51.000. In de Voorjaarsnota 2024 is er incidenteel € 34.000 bijgeraamd in verband met het tekort in de jaren 2023 en 2024 op leerplicht binnen LerenWerkt in Doetinchem.

Sportbeleid en activering
In 2025 is het bedrag voor de Brede Impuls € 87.000 lager dan het budget in 2024. Dit komt doordat het restant budget bij de Najaarsnota 2023 van 2023 doorgeschoven is naar 2024.

Cultuurpresentatie, -productie, -participatie
In de Begroting 2024 is voor 2024 een extra subsidie toegekend van € 28.000 voor de Koppelkerk. Daarnaast is er in 2024 incidenteel € 30.000 beschikbaar gesteld via Leader voor de boekenkerk Bredevoort.

Musea
Geen afwijkingen.

Cultureel erfgoed
Geen afwijkingen.

Media
De daling die zich per saldo voordoet ten opzichte van 2024 komt doordat de extra subsidie voor 3 jaar (vanaf 2022) afloopt in 2024. Dit budget vervalt vooralsnog in 2025. Bij de inhoudelijke ontwikkelingen met financiële consequenties worden voor de jaren 2025 en 2026 een voorstel gedaan tot verlening van deze extra subsidie.

Samenkracht en burgerparticipatie
Vanuit de jaarrekening 2023 is voor de diverse gemeenschapshuizen een bedrag van € 250.000 incidenteel doorgeschoven naar 2024. Voor het Naoberfonds is er in 2024 een incidenteel bedrag van € 78.000 begroot. De rijksbijdrage voor de opvang van Oekraïners is in 2024 fors hoger om de opvanglocaties te realiseren. Daarnaast wordt een verschil veroorzaakt door de verschuiving van de doorbelasting van de loonkosten.

Toegang Eerstelijnsvoorziening
Het taakveld Toegang Eerstelijnsvoorziening is vanaf 2025 opgedeeld in Wmo, Jeugd en Integraal.
De overige verschillen zijn voornamelijk toe te schrijven aan de verschuiving van de doorbelasting van de loonkosten.

Toegang Eerstelijnsvoorziening Wmo
Zie bovenstaande toelichting bij het taakveld Toegang Eerstelijnsvoorziening.

Toegang Eerstelijnsvoorziening Jeugd 2025
Zie bovenstaande toelichting bij het taakveld Toegang Eerstelijnsvoorziening.

Toegang Eerstelijnsvoorziening Integraal
Zie bovenstaande toelichting bij het taakveld Toegang Eerstelijnsvoorziening.

Inkomensregelingen
In 2024 is het BUIG-budget bijgesteld op basis van de voorlopige berekening door Laborijn in haar eerste begrotingswijziging. Zie raadsbesluit 02-07-2024. Deze bijstelling zorgt per saldo voor het verschil in 2024 ten opzichte van 2025. Voor 2025 en de verdere jaren is rekening gehouden met een nihil resultaat op de BUIG. Dit omdat de BUIG-budgetten afhankelijk zijn van de verdeelsystematiek en de landelijke ontwikkelingen van het aantal bijstandsgerechtigden en daardoor sterk kunnen fluctueren.

Wet sociale werkvoorziening en Beschut werk
In dit taakveld valt alleen nog het van het Rijk ontvangen budget voor de SW dat één op één wordt doorbetaald aan Laborijn. De ontvangst vanuit het Rijk wordt verantwoord op het taakveld ‘Algemene uitkering en overige uitkeringen GF’ welke verantwoord wordt in programma 3 Bedrijfsvoering.
Uit de Meicirculaire 2024 blijkt dat wij een groter aandeel uit het macrobudget krijgen. Dit is in de cijfers vanaf 2025 reeds verwerkt (€ 6.451.000), maar het budget voor 2024 moet nog op niveau worden gebracht bij de Najaarsnota 2024 (nu nog € 6.301.000, volgens meicirculaire € 6.951.000). Hierdoor stijgt het budget nu ten opzichte van 2024. In de loop van de jaren laat dit budget een daling zien als gevolg van een lager bedrag per SW-medewerker en een daling van het SW-bestand.

Arbeidsparticipatie
Het verschil wordt veroorzaakt door de verschuiving van de doorbelasting van loonkosten.

Hernieuwde indeling Jeugd en Wmo
Met ingang van 2025 heeft het Rijk aangegeven dat met betrekking van het indienen van de Informatievoorziening voor derden (IV3) een herverdeling moet plaatsvinden op taakveld, zodat het CBS een beter landelijk vergelijk kan maken over de Nederlandse gemeenten.
De bedragen zijn opgehoogd met de indexering volgens de voorjaarsnota of aangepast naar de rijksbijdrage. Ook hebben we de begrotingen van de diverse Gemeenschappelijke regelingen of samenwerkingsverbanden vertaald naar onze begroting, zie ook bladzijde 6 totaal financieel overzicht. Daar waar mogelijk heeft er ook een aframing plaatsgevonden. U gaat dus verschillen zien op de taakvelden die terug te herleiden zijn naar de vernieuwde indeling van de IV3

Programma 3 Bedrijfsvoering

Programma 3 Bedrijfsvoering	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Burgerzaken	-288	-398	-520	-607	-628	-628
Beheer overige gebouwen en gronden	-439	-540	-306	-298	-298	-298
Overhead	-387	-120	-164	-164	-164	-164
Treasury	-623	-812	-585	-583	-581	-578
OZB woningen	-3.576	-3.866	-3.941	-3.941	-3.941	-3.941
OZB niet-woningen	-1.739	-1.823	-1.855	-1.855	-1.855	-1.855
Belastingen overig	-182	-141	-110	-54	-54	-55
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	-57.736	-60.516	-64.214	-60.587	-60.749	-60.868
Overige baten en lasten	0	-580	0	-1.894	-1.971	-1.826
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-9.799	-7.192	-791	-570	-681	-384
Resultaat van de rekening van baten & lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**-74.769**	**-75.988**	**-72.486**	**-70.553**	**-70.922**	**-70.597**
Lasten						
Burgerzaken	754	872	1.003	1.061	1.110	1.110
Beheer overige gebouwen en gronden	657	1.140	1.019	1.031	1.073	1.011
Overhead	10.226	11.488	11.694	11.613	11.711	11.598
Treasury	315	84	332	503	621	764
OZB woningen	398	315	277	277	277	277
OZB niet-woningen	148	165	170	170	170	170
Belastingen overig	109	113	114	114	114	114
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	5	5	5	5	5	5
Overige baten en lasten	635	-78	1.205	577	686	614
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	11	12	12	12	12
Mutaties reserves	11.889	700	1.328	598	668	689
Resultaat van de rekening van baten & lasten	2.279	0	0	0	0	0
Totaal lasten	**27.415**	**14.815**	**17.159**	**15.961**	**16.447**	**16.364**
Totaal programma 3 Bedrijfsvoering	**-47.354**	**-61.173**	**-55.327**	**-54.592**	**-54.475**	**-54.233**

Toelichting op de verschillen tussen de jaarschijven 2024 en 2025 en volgende jaren.

Burgerzaken
Geen afwijkingen.

Beheer overige gebouwen en gronden
Voor 2024 is er in de Voorjaarsnota 2024 incidenteel € 250.000 opbrengst bijgeraamd voor diverse verkopen grond. Dit betreft grond achter de Knibbelweide, grond aan de Sondernweg en verkoop van groenstroken.
De fluctuatie in de geraamde lasten heeft betrekking op de onderhoudskosten voor de gebouwen die voortvloeien uit het Meer Jaren Onderhoud Plan. Deze worden gedekt uit de reserve onderhoudt gemeentelijke gebouwen.

Overhead
Op dit taakveld worden alle baten en lasten verantwoord die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces, zoals (interne) huisvesting, informatievoorziening, bestuur ondersteuning en facilitaire zaken.
De jaarlijkse fluctuatie in de lasten wordt onder meer veroorzaakt door de geraamde kosten van groot onderhoud voor de twee locaties van het gemeentehuis en de werf. Deze zijn gebaseerd op het Meer Jaren Onderhoud Plan en worden gedekt uit de reserve groot onderhoud gemeentelijke gebouwen.
Daarnaast zijn de overige verschillen toe te schrijven aan de verschuiving van de doorbelasting van de loonkosten.

Treasury
De rente bijstelling bestaat voornamelijk uit lagere lasten voor de langlopende leningen. In de loop van 2025 wordt voor lang geld een rente voorzien van rond de 3,5%. In de begroting 2024 voorzagen we nog een rente van 4,0%.
Daarnaast zijn de renteontvangsten van een aantal posten naar beneden toe bijgesteld. Per saldo levert dit een rentevoordeel op van € 369.000 (2025), € 364.000 (2026), € 323.000 (2027) en € 186.000 (2028). Verdere toelichting over de rente is te vinden in de paragraaf financiering.

OZB-woningen en niet-woningen
De OZB-opbrengst wordt in 2025 verhoogd met 2,2%. Dit levert structureel € 125.000 per jaar op. De eigenaar van een woning met een gemiddelde WOZ-waarde betaalt hierdoor € 6,75 per jaar meer OZB. In de paragraaf Lokale heffingen is dit nader toegelicht.

Belastingen overig
De hondenbelasting wordt met ingang van 2022 in vier jaar gefaseerd afgeschaft. Het tarief 2022 bedroeg € 65,00. Dit tarief wordt voor 2025 met 75% verlaagd en komt daarmee op € 16,25.
De tarieven van de overige leges worden met 2,2% verhoogd. Uitzondering daarop zijn de tarieven die gebaseerd zijn op het gemeentelijk uurtarief en/of een wettelijk (maximum)tarief. In de paragraaf Lokale heffingen is dit nader toegelicht.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
De uitkomsten van de doorrekening van de Meicirculaire 2024 vormt de basis voor de berekening van de algemene uitkering voor 2025 en de jaren daarna. In 2025 loopt de algemene uitkering op met ruim € 2,5 miljoen. In de jaren 2026 en 2027 neemt de algemene uitkering toe met bijna vier miljoen en in 2028 met ruim € 4,4 miljoen. Voor een gedetailleerde verklaring van de cijfers verwijzen we naar de toelichting in raadsmededeling 103-2024 Meicirculaire 2024.

Overige baten en lasten
Aan de batenkant worden op dit taakveld de negatieve begrotingssaldo's gepresenteerd. Het begrote positieve saldo in 2025 staat aan de lastenkant. Onvoorzien maakt ook onderdeel uit van dit taakveld. In 2025 is deze bepaald op € 350.000.
Naast onvoorzien is er voor het Raadsprogramma 2022-2026 in 2025 nog een bedrag gereserveerd van € 166.000 en vanaf 2026 structureel € 216.000. Eventuele aanwending van dit budget volgt bij uitvoering van de acties zoals beschreven in het Uitvoeringsprogramma.

Vennootschapsbelasting
Geen afwijkingen.

Mutaties reserves
In het overzicht reserves en voorzieningen worden de reserve mutaties 2025 en volgende jaren toegelicht. Het grote verschil ten opzichte van 2024 komt door de toevoegingen en onttrekkingen aan de algemene reserve en de reserve overlopende posten. In 2025 wordt met het oog op het ravijnjaar 2026 de algemene reserve versterkt met € 750.000.

Resultaat van de rekening van baten & lasten
Op dit taakveld wordt alleen het definitieve jaarrekeningresultaat gepresenteerd. In 2023 was dit een overschot van € 2.279.000.

Overzicht van baten en lasten, ingedeeld naar taakvelden

Hieronder staan de werkelijke cijfers 2023, raming na wijziging 2024 en raming 2025-2028 uitgesplitst per taakveld conform het BBV.

bedragen x € 1.000

0. Bestuur en ondersteuning	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Bestuur	-64	-47	-48	-48	-48	-48
Burgerzaken	-288	-398	-520	-607	-628	-628
Beheer overige gebouwen en gronden	-439	-540	-306	-298	-298	-298
Overhead	-387	-120	-164	-164	-164	-164
Treasury	-623	-812	-585	-583	-581	-578
OZB woningen	-3.576	-3.866	-3.941	-3.941	-3.941	-3.941
OZB niet-woningen	-1.739	-1.823	-1.855	-1.855	-1.855	-1.855
Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	-182	-141	-110	-54	-54	-55
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	-57.736	-60.516	-64.214	-60.587	-60.749	-60.868
Overige baten en lasten	0	-580	0	-1.894	-1.971	-1.826
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-9.799	-7.192	-791	-570	-681	-384
Resultaat van de rekening van baten & lasten	0	0	0	0	0	0
	-74.833	**-76.035**	**-72.534**	**-70.601**	**-70.970**	**-70.645**
Lasten						
Bestuur	2.006	3.252	2.408	2.354	2.308	2.290
Burgerzaken	754	872	1.003	1.061	1.110	1.110
Beheer overige gebouwen en gronden	657	1.140	1.019	1.031	1.073	1.011
Overhead	10.226	11.488	11.694	11.613	11.711	11.598
Treasury	315	84	332	503	621	764
OZB woningen	398	315	277	277	277	277
OZB niet-woningen	148	165	170	170	170	170
Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	109	113	114	114	114	114
Algemene uitkering en overige uitkeringen GF	5	5	5	5	5	5
Overige baten en lasten	635	-78	1.205	577	686	614
Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	11	12	12	12	12
Mutaties reserves	11.889	700	1.328	598	668	689
Resultaat van de rekening van baten & lasten	2.279	0	0	0	0	0
	29.421	**18.067**	**19.567**	**18.315**	**18.755**	**18.654**
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning	**-45.412**	**-57.968**	**-52.967**	**-52.286**	**-52.215**	**-51.991**
1. Veiligheid						
Baten						
Crisisbeheersing en brandweer	-25	-2	-2	-2	-2	-2
Openbare orde en veiligheid	-188	-20	-20	-20	-20	-20
	-213	**-22**	**-22**	**-22**	**-22**	**-22**
Lasten						
Crisisbeheersing en brandweer	2.058	2.196	2.067	2.047	2.181	2.193
Openbare orde en veiligheid	662	875	1.073	1.072	1.067	1.067
	2.720	**3.071**	**3.140**	**3.119**	**3.248**	**3.260**
Totaal 1. Veiligheid	**2.507**	**3.049**	**3.118**	**3.097**	**3.226**	**3.238**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
Baten						
Verkeer en vervoer	-209	-100	-102	-102	-102	-102
Parkeren	-8	-1	-1	-1	-1	-1
Openbaar vervoer	-213	0	0	0	0	0
	-430	**-101**	**-103**	**-103**	**-103**	**-103**
Lasten						
Verkeer en vervoer	2.649	4.101	3.625	3.912	3.833	3.965
Parkeren	24	39	39	39	39	39
Openbaar vervoer	517	19	19	19	19	19
	3.190	**4.159**	**3.683**	**3.970**	**3.891**	**4.023**
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**2.760**	**4.058**	**3.580**	**3.867**	**3.788**	**3.920**

3. Economie	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0

Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-242	0	-25	-25	-1.250	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-27	-37	-38	-38	-38	-38
Economische promotie	-282	-290	-312	-312	-312	-312
	-551	**-327**	**-375**	**-375**	**-1.600**	**-350**
Lasten						
Economische ontwikkeling	47	96	48	48	48	48
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	242	0	25	25	1.250	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	63	73	75	76	75	77
Economische promotie	220	231	219	219	219	219
	572	**400**	**367**	**368**	**1.592**	**344**
Totaal 3. Economie	**21**	**73**	**-8**	**-7**	**-8**	**-6**
4. Onderwijs						
Baten						
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	-22	-35	-36	-36	-36	-36
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-603	-549	-338	-338	-338	-338
	-625	**-584**	**-374**	**-374**	**-374**	**-374**
Lasten						
Openbaar basisonderwijs	13	8	8	8	8	8
Onderwijshuisvesting	913	1.327	1.093	1.085	1.081	1.057
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.598	1.639	1.329	1.329	1.329	1.329
	2.524	**2.974**	**2.430**	**2.422**	**2.418**	**2.394**
Totaal 4. Onderwijs	**1.899**	**2.390**	**2.056**	**2.048**	**2.044**	**2.020**
5. Sport, cultuur en recreatie						
Baten						
Sportbeleid en activering	-258	-252	-237	-210	-47	-47
Sportaccommodaties	-566	-318	-310	-224	-224	-224
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-67	-242	0	0	0	0
Musea	-12	-11	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	-33	-13	-13	-13	-13	-13
Media	-27	-202	-88	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-87	-91	-68	-68	-68	-68
	-1.050	**-1.129**	**-716**	**-515**	**-352**	**-352**
Lasten						
Sportbeleid en activering	421	609	507	460	296	296
Sportaccommodaties	1.863	1.854	2.121	1.878	1.865	1.851
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	331	575	241	246	246	246
Musea	325	361	369	368	367	366
Cultureel erfgoed	132	136	123	127	129	127
Media	599	792	648	560	560	560
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.478	1.903	1.973	1.983	1.941	1.879
	5.149	**6.230**	**5.982**	**5.622**	**5.404**	**5.325**
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie	**4.099**	**5.101**	**5.266**	**5.107**	**5.052**	**4.973**

6. Sociaal domein	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Samenkracht en burgerparticipatie	-3.038	-2.954	-1.213	-1.186	-1.102	-1.102
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-68	-67	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0	-23	-23	-23	-23
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	-4.949	-5.416	-6.633	-7.398	-8.155	-8.971
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-3	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (Wmo)	-249	-270	-276	-471	-471	-471
Begeleiding (Wmo)	-1	0	0	0	0	0
Dagbesteding (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg begeleiding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg behandeling	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg dagbesteding	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
Jeughulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	0	0	0
PGB Wmo	0	0	0	0	0	0
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (Wmo)	-287	0	0	0	0	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
Coördinatie en beleid Wmo	0	0	0	0	0	0
Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	0	0	0
	-8.595	**-8.707**	**-8.145**	**-9.078**	**-9.751**	**-10.567**

6. Sociaal domein	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten						
Samenkracht en burgerparticipatie	4.048	5.435	4.096	4.015	3.954	3.954
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.031	2.823	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	0	258	258	258	258
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0	677	671	671	671
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	17	17	17	17
Inkomensregelingen	10.481	10.213	11.030	11.709	12.578	13.543
WSW en beschut werk	6.765	6.632	6.451	6.060	5.823	5.391
Arbeidsparticipatie	475	511	557	574	583	594
Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	1.167	1.287	988	988	988	988
Huishoudelijke hulp (Wmo)	3.429	3.860	3.883	3.883	3.883	3.883
Begeleiding (Wmo)	3.030	3.351	3.124	3.124	3.124	3.124
Dagbesteding (Wmo)	18	27	27	27	27	27
Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	4	5	5	5	5	5
Jeugdzorg begeleiding	2.403	3.078	0	0	0	0
Jeugdzorg behandeling	226	256	0	0	0	0
Jeugdzorg dagbesteding	81	116	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0
Pleegzorg	247	231	0	0	0	0
Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig	2.309	2.598	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1.898	1.842	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	187	296	0	0	0	0
Gesloten plaatsing	873	994	0	0	0	0
Jeughulp ambulant lokaal	0	0	610	610	610	610
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	4.885	4.885	4.885	4.885
Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	395	395	395	395
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	3.806	3.806	3.806	3.806
Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	98	98	98	98
PGB Wmo	0	0	522	522	522	522
PGB Jeugd	0	0	46	46	46	46
Beschermd wonen (Wmo)	43	96	31	31	31	31
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	304	354	370	370	370	370
Jeugdreclassering	39	32	33	33	33	33
Coördinatie en beleid Wmo	0	0	1.117	1.117	1.117	1.117
Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	1.117	1.117	1.117	1.117
	40.058	**44.037**	**44.143**	**44.361**	**44.941**	**45.485**
Totaal 6. Sociaal domein	**31.463**	**35.330**	**35.998**	**35.283**	**35.190**	**34.918**

7. Volksgezondheid en milieu	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Volksgezondheid	-481	-186	-166	-117	0	0
Riolering	-2.017	-2.264	-2.338	-2.391	-2.425	-2.438
Afval	-2.008	-2.051	-2.357	-2.357	-2.357	-2.357
Milieubeheer	-723	-2.661	-610	-509	-509	-509
Begraafplaatsen en crematoria	-277	-320	-327	-327	-327	-327
	-5.506	**-7.482**	**-5.798**	**-5.701**	**-5.618**	**-5.631**
Lasten						
Volksgezondheid	1.354	1.385	1.491	1.456	1.361	1.384
Riolering	1.550	1.717	1.761	1.814	1.848	1.861
Afval	1.726	1.655	1.905	1.905	1.905	1.905
Milieubeheer	1.937	4.434	1.561	1.459	1.459	1.459
Begraafplaatsen en crematoria	265	292	289	292	301	284
	6.832	**9.483**	**7.007**	**6.926**	**6.874**	**6.893**
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	**1.326**	**2.001**	**1.209**	**1.225**	**1.256**	**1.262**

8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Baten						
Ruimte en leefomgeving	-456	-429	-58	-58	-58	-58
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	-673	-29	-870	-681	-403	-153
Wonen en bouwen	-846	-452	-162	-162	-162	-162
	-1.975	**-910**	**-1.090**	**-901**	**-623**	**-373**
Lasten						
Ruimte en leefomgeving	1.483	2.401	1.042	1.042	1.042	1.042
Grondexploitatie (niet-bedrijven terrein)	570	17	858	668	391	141
Wonen en bouwen	1.259	4.458	938	857	857	856
	3.312	**6.876**	**2.838**	**2.567**	**2.290**	**2.039**
Totaal 8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	**1.337**	**5.966**	**1.748**	**1.666**	**1.667**	**1.666**

Totaal baten en lasten	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal Baten	-93.778	-95.297	-89.157	-87.670	-89.413	-88.417
Totaal Lasten	93.778	95.297	89.157	87.670	89.413	88.417
	0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Het begrotingssaldo is verwerkt in Taakveld 0; Overige baten en lasten.
Het rekeningresultaat is verwerkt in Taakveld 0; Resultaat van de rekening van baten en lasten.

Investeringsschema

bedragen x € 1.000

	Investering 2025	Kapitaal lasten 2025	Investering 2026	Kapitaal lasten 2026	nvestering 2027	Kapitaal lasten 2027	Investering 2028	Kapitaal lasten 2028
Abel Tasmanstraat							102	3
Acaciastraat			237	8		10		10
Batavenstraat	404	13		17		17		17
Beggelderdijk (Nieuwstraat Keminksweide)			520	17		22		22
Bleekwal					331	11		14
Burg van Kluyvestraat			636	21		27		26
Burgemeester Schepers-straat			279	9		12		11
Centrumvisie Dinxperlo	2.065	75		94		93		92
Dennenoord			274	8		11		10
Diverse rioolinvesteringen	120	2		3		3		3
Europastraat, Aaltenseweg	2.803	127		153		151		149
Europaweg	280	5		8		7		7
Frankenstraat	459	22		26		26		25
Goudenregenplein			356	11		14		14
Helmkamp Menisstraat					693	23		29
Het Grotenhuis			482	16		20		20
Hoge Veld Aalten			1.490	49		63		61
Jacob Catsstraat					191	6		8
Keminksweide			152	6		7		7
Kruittorenstraat/Izermanstraat							127	2
Ludgerstraat, Bonefaci-usstraat Polstraat			286	9		12		12
Magnoliaplein			208	7		9		8
Margrietstraat							398	13
Marijkestraat							578	19
Materieel	250	25	250	52	250	79	250	106
Meidoornstraat			359	12		15		15
Nijverheidsweg (Bodendijk-Bocholtsestrweg)			419	14		18		18
Oosterkerkstraat	401	13		17		17		16
Openbare verlichting	560	19	560	42	560	66	47	72
Prunusstraat			228	7		9		9
Roelvinkstraat					1.237	41		52
Saksenstraat	394	13		17		17		16
Spinkatstraat			307	10		13		13
Staringstraat					367	11		14
Trompstraat							245	8
Tubantenstraat			997	32		41		40
Vondelstraat					172	6		8
Totale investeringen	**7.736**	**314**	**8.040**	**665**	**3.801**	**877**	**1.747**	**969**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van een gemeente waarvoor geen specifiek bestedingsdoel is bepaald. Dat betekent dat de gemeente deze ‘vrij’ kan besteden.

bedragen x € 1.000

	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Algemene lokale heffingen	-5.090	-5.493	-5.624	-5.568	-5.568	-5.568
Algemene uitkering	-57.736	-60.516	-64.214	-60.587	-60.749	-60.868
Dividend	-358	-641	-412	-412	-412	-412
Saldo financieringsfunctie	50	-88	159	332	453	598
Totaal	**-63.134**	**-66.738**	**-70.091**	**-66.235**	**-66.276**	**-66.250**

bedragen x € 1.000

Dividenden	Werkelijk 2023	Raming na wijziging 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Alliander	-235	-498	-269	-269	-269	-269
BNG	-48	-37	-37	-37	-37	-37
ROVA	-75	-106	-106	-106	-106	-106
	-358	**-641**	**-412**	**-412**	**-412**	**-412**

Overzicht reserves en voorzieningen

Reserves

bedragen x € 1.000

	01.01. 2025	Mutaties 2025	01.01. 2026	Mutaties 2026	01.01. 2027	Mutaties 2027	01.01. 2028	Mutaties 2028	01.01. 2029
Algemene reserve	8.283	1.464	9.747	-1.894	7.853	-1.970	5.883	-1.826	4.057
Reserve risico's	6.000		6.000		6.000		6.000		6.000
Algemene reserve totaal	**14.283**	**1.464**	**15.747**	**-1.894**	**13.853**	**-1.970**	**11.883**	**-1.826**	**10.057**
Overige reserves:									
Wegenonderhoud	141	90	231	15	246	198	444	98	542
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	1.015	-236	779	32	811	-155	656	76	732
Huisvesting onderwijs	4.571	2	4.573	22	4.595	92	4.687	130	4.817
Formatie en organisatie	743	-69	674	-41	633	-149	484	1	485
Reserve inkoop zorg	844		844		844		844		844
Totaal overige reserves	**7.314**	**-213**	**7.101**	**28**	**7.129**	**-14**	**7.115**	**305**	**7.420**
Totaal reserves	**21.597**	**1.251**	**22.848**	**-1.866**	**20.982**	**-1.984**	**18.998**	**-1.521**	**17.477**

> Toelichting reserves

Algemene reserve
In 2025 wordt met het oog op het ravijnjaar 2026 de reserve versterkt met € 750.000. De overige opgenomen mutaties voor de jaren 2025-2028 betreffen de verwachte begrotingssaldo's zoals weergegeven in het totaal financieel overzicht op pagina 6.

Reserve wegenonderhoud
Het saldo van deze reserve is gerelateerd aan de onderhoudsplannen. Jaarlijks wordt € 298.000 aan deze reserve toegevoegd en worden de werkelijke kosten voor het groot onderhoud op basis van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) aan de reserve onttrokken.

Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen
Het saldo van deze reserve is gerelateerd aan de onderhoudsplannen. Jaarlijks wordt € 160.000 aan deze reserve toegevoegd en worden de werkelijke kosten voor het groot onderhoud op basis van het MJOP aan de reserve onttrokken.

Reserve huisvesting onderwijs
De voeding van deze reserve wordt gerelateerd aan de plannen die uit het Integraal Huisvestingsplan voortvloeien. In de begroting 2024 is besloten de voeding voor 2025 met € 150.000 te verlagen om de kapitaallasten van de nieuwe investering Triangel laag te dekken. Deze plannen zijn nog in ontwikkeling en daarom is er een stelpost voor deze kapitaallasten in de exploitatie opgenomen van € 150.000. Mochten de plannen in 2025 niet zijn beslag krijgen, wordt de voeding aan de reserve alsnog verhoogd.
Uit de reserve worden ook de kosten van de tijdelijke huisvesting CBS De Höve gedekt.

Reserve formatie en organisatie
Deze reserve heeft het karakter van een schommelfonds. De mutaties op de personeelsbudgetten verlopen via deze reserve.

Reserve Inkoop zorg
Deze reserve in ingesteld om mogelijke toekomstige tegenvallers binnen de kosten van in te kopen zorgtrajecten te dekken. Aan het eind van het boekjaar worden alle overschotten of tekorten op de zorg verrekend met deze reserve.

Voorzieningen

bedragen x € 1.000

	01.01. 2025	Mutaties 2025	01.01. 2026	Mutaties 2026	01.01. 2027	Mutaties 2027	01.01. 2028	Mutaties 2028	01.01 .2029
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's									
APPA (pensioen wethouders)	3.655	-150	3.505	-150	3.355	-150	3.205	-150	3.055
Oud personeelsleden	96		96		96		96	0	96
Voorziening verlofsparen	397		397		397		397		397
Totaal	**4.148**	**-150**	**3.998**	**-150**	**3.848**	**-150**	**3.698**	**-150**	**3.548**
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is									
Riolering	1.044	-196	848	-250	598	-283	315	-296	19
Totaal	**1.044**	**-196**	**848**	**-250**	**598**	**-283**	**315**	**-296**	**19**
Totaal Voorzieningen	**5.192**	**-346**	**4.846**	**-400**	**4.446**	**-433**	**4.013**	**-446**	**3.567**

> Toelichting voorzieningen

Voorziening APPA (pensioen wethouders)
Op grond van actuariële berekeningen wordt de voorziening voor de pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders jaarlijks op peil gebracht. Uitgangspunt hierbij is het standaardtarief rekenrente dat DNB (De Nederlandsche Bank) hanteert. Uiteraard wordt hiervoor bij de wethouders premie ingehouden.

Voorziening oud personeelsleden
Deze voorziening is gevormd om de verplichtingen ten aanzien van de niet-actieven op te vangen.

Voorziening verlofsparen
Medewerkers kunnen deelnemen aan verlofsparen. Gespaarde uren mogen ze inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en deze uren verjaren niet. Aangezien hier sprake is van arbeidskostengerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en afbouw kennen, moet hiervoor een voorziening worden gevormd.

Voorziening riolering
Conform het BBV moet er een voorziening gevormd worden voor de middelen die van derden verkregen zijn en waarvan de bestemming gebonden is. De kosten van riolering verlopen budgettair neutraal en het overschot of tekort wordt verrekend met deze voorziening.

Overzicht incidentele baten en lasten, structurele mutaties reserves en structureel begrotingssaldo

Vanuit het BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier wordt beoordeeld of en in hoeverre sprake is van een sluitende begroting.
Wij dekken de incidentele lasten zoveel als mogelijk met incidentele baten. Voor het bepalen van de incidentele baten en lasten is de 'notitie structurele en incidentele baten en lasten' als uitgangspunt genomen.
In de verordening 212 hebben we bepaald dat alleen bedragen boven de € 50.000 worden toegelicht.
Onderstaand schema geeft inzicht in de incidentele posten uit de begroting 2025-2028.

bedragen x € 1.000

Omschrijving incidentele lasten	2025	2026	2027	2028
Programma 1 Ruimte				
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	290	51	57	34
Onderhoud wegen	308	383	200	300
Onderwijshuisvesting	18	18	18	
Uitvoeringsplan: Inrichting openbare ruimte	50			
Diverse posten onder < € 50.000	40	10		
Programma 2 Sociaal Domein				
Diverse incidentele personeelskosten	69	41	149	
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	2	6	48	11
Tijdelijke uitbreiding De Höve	20	20	20	
Diverse posten onder < € 50.000	73	16		
Programma 3 Bedrijfsvoering				
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	104	70	210	39
Algemene Reserve	750			
Totaal incidentele lasten	**1.724**	**615**	**702**	**384**

Omschrijving incidentele baten	2025	2026	2027	2028
Programma 1 Ruimte				
Spuk uitkering sportaccommodaties	86			
Programma 2 Sociaal Domein				
Diverse posten onder < € 50.000	19	23		
Programma 3 Bedrijfsvoering				
Ruimte in begroting (versterking Algemene Reserve)	750			
Reserve Onderhoud wegen	308	383	200	300
Reserve Onderhoud gemeentelijke gebouwen	396	128	315	84
Reserve Onderwijshuisvesting	18	18	18	
Reserve Formatie en organisatie	69	41	149	
Diverse posten onder < € 50.000	18	18		
Totaal incidentele baten	**1.664**	**611**	**681**	**384**
Totaal incidentele baten en lasten	**60**	**4**	**20**	**0**

Conform BBV geven we ook inzicht in de structurele mutaties op de reserves.

Reserve	2025	2026	2027	2028
Onderhoud wegen	398	398	398	398
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	160	160	160	160
Onderwijshuisvesting	20	40	110	130
Totaal structurele mutaties reserves	**578**	**598**	**668**	**688**

Daarnaast geven we een overzicht van het structureel begrotingssaldo.

Structureel begrotingssaldo	2025	2026	2027	2028
Lasten	89.157	87.668	89.413	88.415
-/- reserve mutaties	-1.328	-598	-668	-689
Begrotingssaldo	-714			
Lasten exclusief reserves en begrotingssaldo	**87.115**	**87.070**	**88.745**	**87.726**
Baten	89.157	87.668	89.413	88.415
-/- reserve mutaties	-791	-570	-681	-384
Begrotingssaldo		-1.894	-1.971	-1.826
Baten exclusief reserves en begrotingssaldo	**88.366**	**85.204**	**86.761**	**86.205**
Saldo van baten en lasten exclusief reserves en begrotingssaldo	**1.251**	**-1.866**	**-1.984**	**-1.521**
Toevoeging reserves	1.328	598	668	689
Onttrekking reserves	791	570	681	384
Saldo reserves	**-537**	**-28**	**13**	**-305**
Geraamd resultaat	**714**	**-1.894**	**-1.971**	**-1.826**
Incidentele lasten	1.724	615	702	384
Incidentele baten	1.664	611	681	384
Saldo incidentele baten en lasten	**60**	**4**	**20**	**0**
Structureel begrotingssaldo	**654**	**-1.898**	**-1.991**	**-1.826**
	overschot	tekort	tekort	tekort

Verplichte indicatoren waarstaatjegemeente.nl

Programma 1 Ruimte

Functiemenging 2023

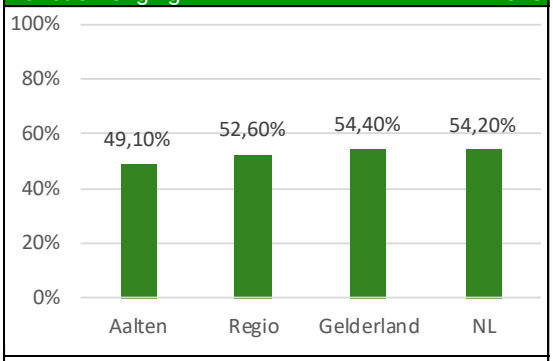

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. (Bron: LISA)

Vestigingen van bedrijven 2023

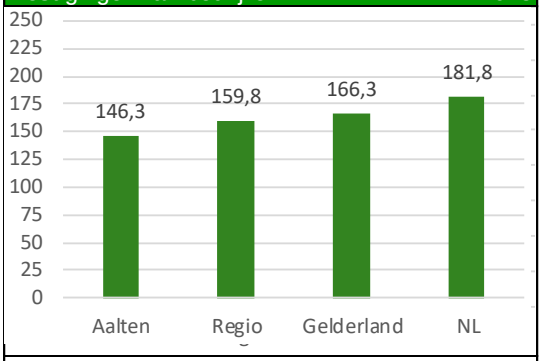

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar. (Bron: LISA)

Omvang huishoudelijk restafval 2022

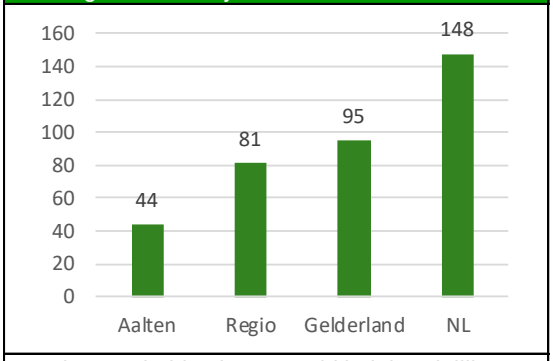

Het niet gescheiden ingezameld huishoudelijk restafval, aantal kilo per inwoner. (Bron: CBS)

Hernieuwbare elektriciteit 2022

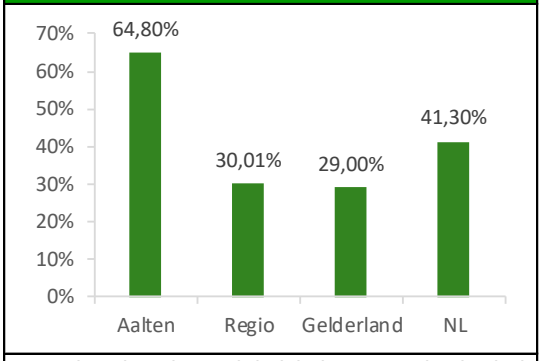

Het % hernieuwbare elektriciteit, opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa, ten opzichte van het totaal aan elektriciteit. (Bron: RWS)

Demografische druk 2024

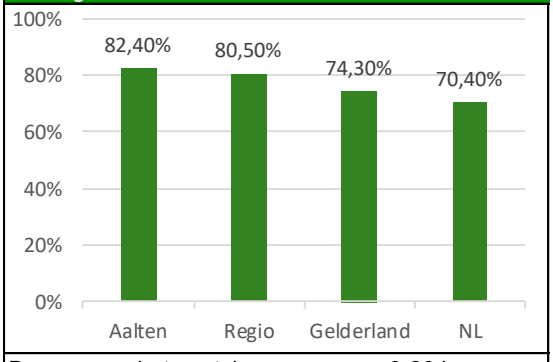

De som van het aantal personen van 0-20 jaar en ≥ 65 jaar in verhouding tot de personen van 20-65 jaar. (Bron: CBS)

Hernieuwbare energie 2022

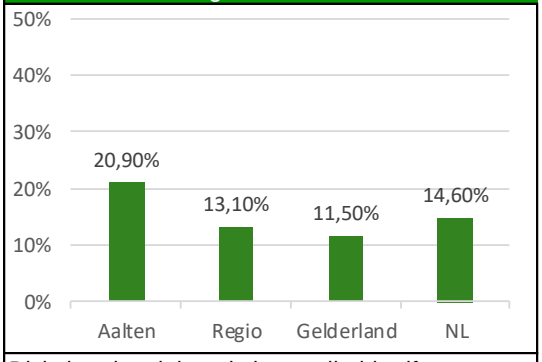

Dit is berekend door de hoeveelheid zelf opgewekte hernieuwbare energie te delen door het totale energiegebruik. Dat laatste is dan de optelsom van de energie die men uit het net betrekt plus de energie die men zelf opwekt.

Programma 2 Sociaal Domein

Niet sporters 2022

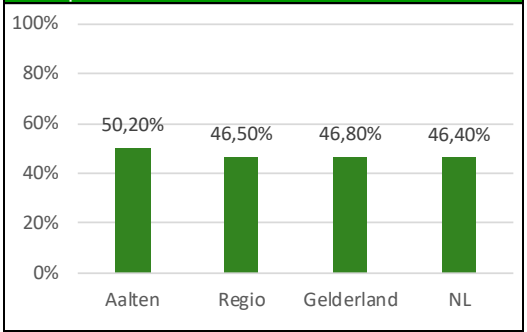

Het percentage inwoners ≥ 19 jaar dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners ≥ 19 jaar. (Bron: Gezondheidsenquête CBS en RIVM)

Maatwerkarrangementen WMO 2023

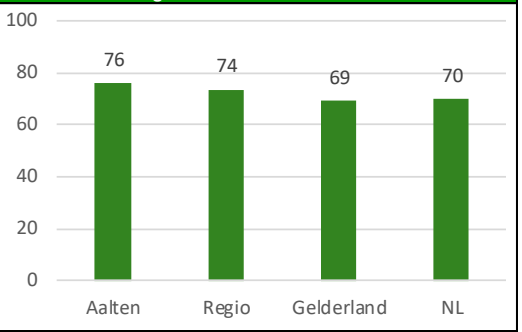

Het aantal personen met een maatwerkarrangement per 1.000 inwoners. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. (Bron: CBS)

Banen 2023

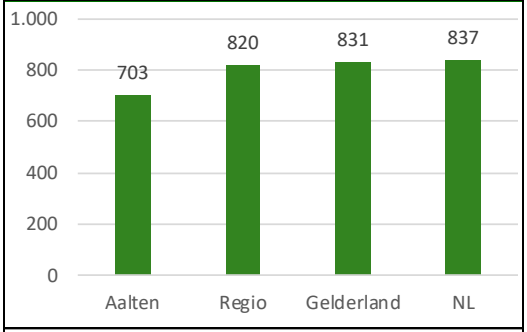

Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar. (Bron: LISA)

Netto arbeidsparticipatie 2023

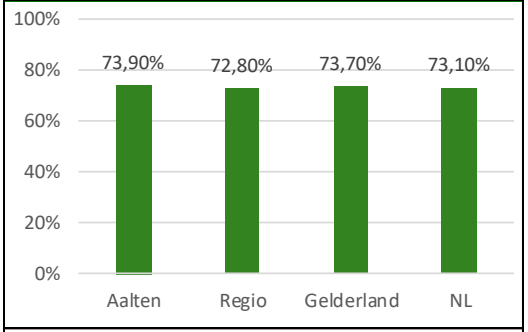

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking. (Bron: CBS)

Personen met een bijstandsuitkering 2023

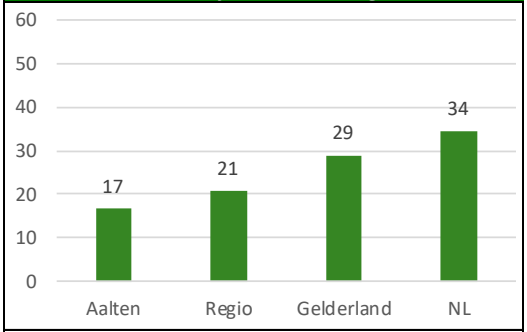

Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners. (Bron: CBS)

Lopende re-integratievoorzieningen 2023

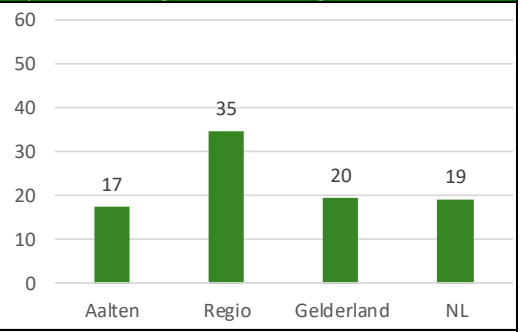

Het aantal reintegratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar. (Bron: CBS)

Werkloze jongeren 2022

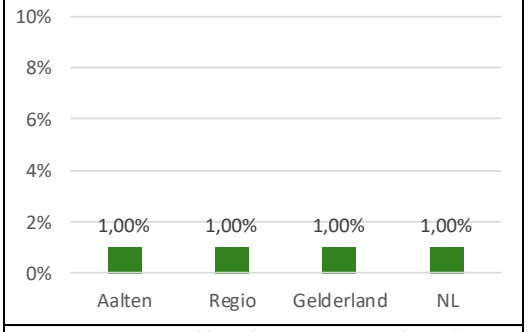

Het percentage werkloze jongeren 16-22 jaar. (Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel)

Kinderen in uitkeringsgezinnen 2022

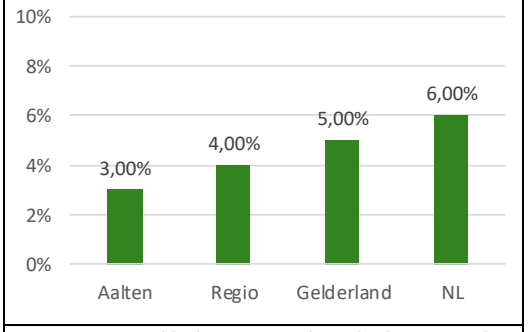

Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. (Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel)

Programma 2 Sociaal Domein

Voortijdige schoolverlaters 2023

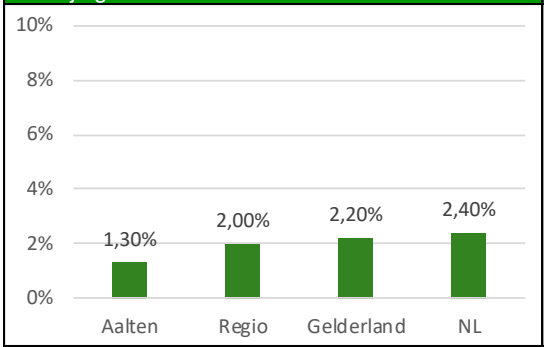

Het % van het totaal aantal leerlingen in de leeftijd 12-23 jaar dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. (Bron: DUO)

Verwijzingen Halt 2023

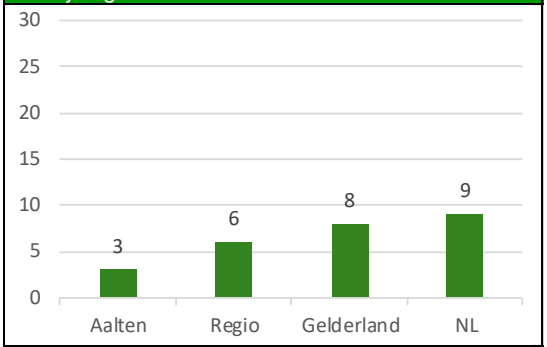

Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar. De verwijzingen betreffen de verwijzingen van jongeren door: politie, een bijzondere opsporings-ambtenaar of via de officier van justitie. (Bron: Bureau Halt)

Absoluut schoolverzuim 2023

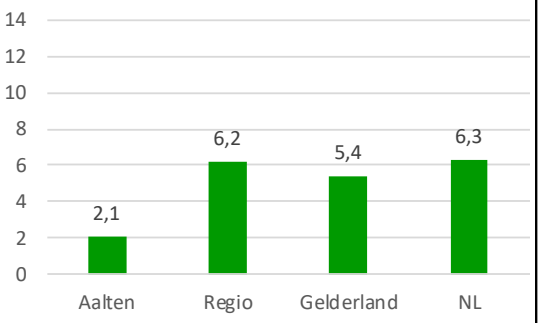

- Absoluut verzuim: Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen in de leeftijd 5-18 jaar. (Bron: Ingrado)

Relatief schoolverzuim 2023

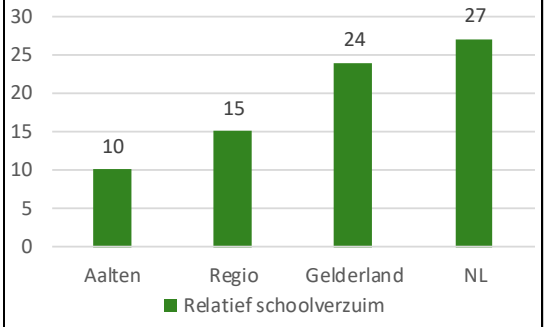

- Relatief verzuim: Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen in de leeftijd 5-18 jaar. (Bron: Ingrado)

Jeugdhulp en jeugdbescherming 2023

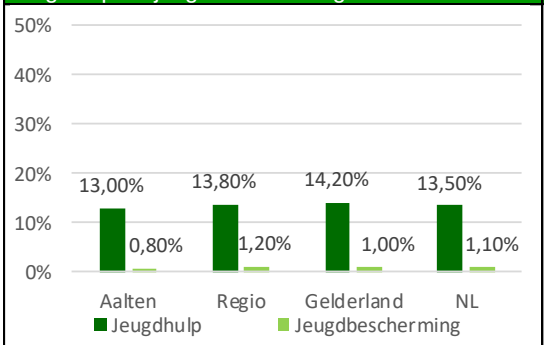

- Jeugdhulp: Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

- Jeugdbescherming: Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. (Bron: CBS)

Jeugdreclassering en delicten 2023

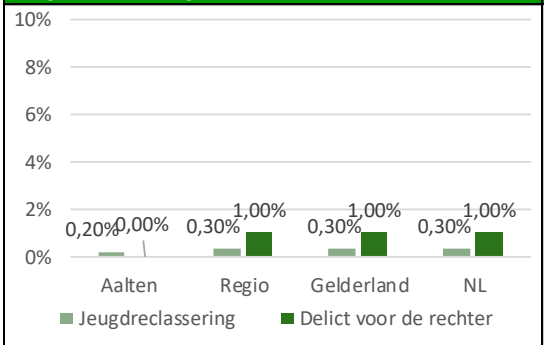

- Jongeren met jeugdreclassering: Het percentage jongeren 12-23 jaar met een jeugdreclasserings-maatregel t.o.v. alle jongeren 12-23 jaar. (Bron: CBS)

- Jongeren met een delict voor de rechter: Het percentage jongeren 12-21 jaar dat met een delict voor de rechter is verschenen. (Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel)

Programma 2 Sociaal Domein

Misdrijven 2023

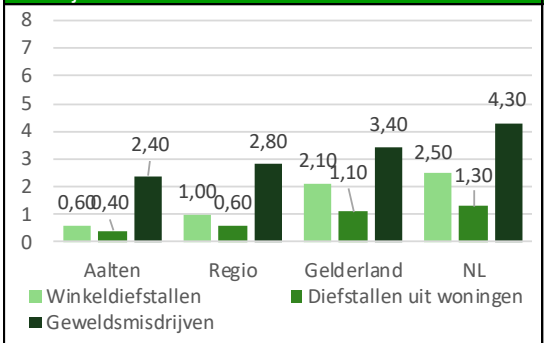

- Winkeldiefstallen: Het aantal geregistreerde per 1.000 inwoners.
- Diefstallen uit woning: Het aantal geregistreerde per 1.000 inwoners.
- Geweldsmisdrijven: Het aantal geregistreerde geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. (Bron: CBS)

Vernielingen en beschadigingen 2023

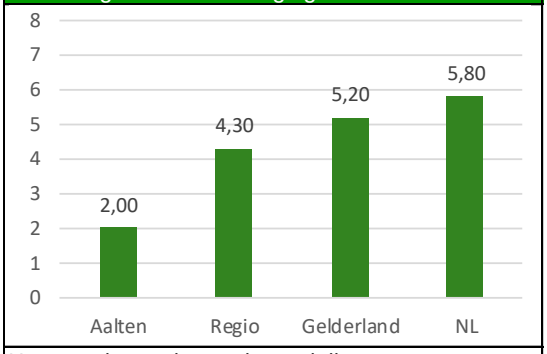

Het aantal geregistreerde vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte, per 1.000 inwoners. (Bron: CBS)

Programma 3 Bedrijfsvoering

Gemiddelde WOZ-waarde 2023

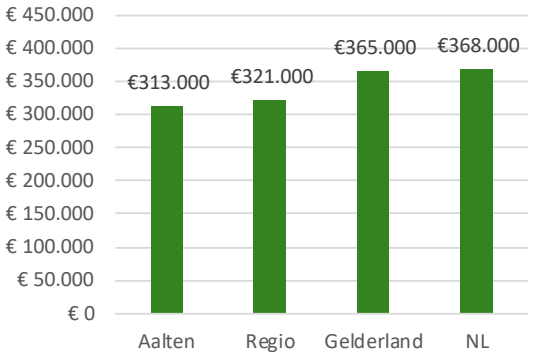

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen. (Bron: CBS)

Nieuw gebouwde woningen 2022

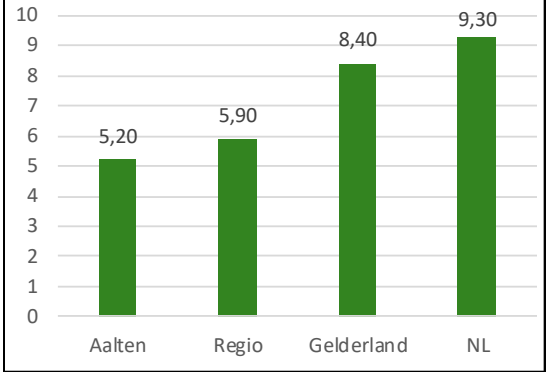

Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen. (Bron: ABF)

Gemeentelijke woonlasten 2024

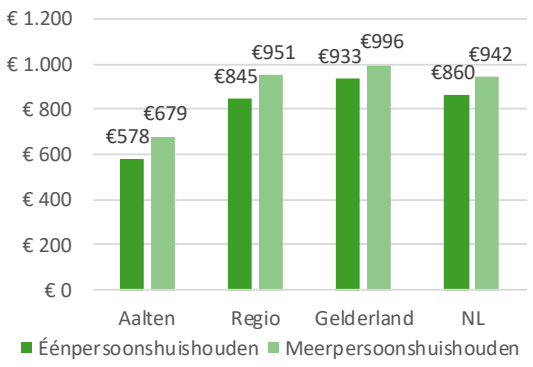

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden/meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten. (Bron: COELO)

Lijst met gebruikte afkortingen

Agem	Achterhoekse Groene Energie Maatschappij
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
AvA	Algemene vergadering van Aandeelhouders
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV	Besloten Vennootschap
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Christelijke basisschool
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CDOKE	Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid
DMJOP	Duurzaam meerjarenonderhoudsplan
DNB	De Nederlandse Bank
ECAL	Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers
EMU	Economische en Monetaire Unie
EU	Europese Unie
Fido	Financiering decentrale overheden
Fte	Fulltime-equivalent
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GF	Gemeentefonds
GGD NOG	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Noord- en Oost-Gelderland
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijke Rioleringsplan
HRM	Human Resource Management
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs
IZA	Integrale Zorgakkoord
LTA	Landelijk Transitiearrangement
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
MT	Managementteam
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NV	Naamloze Vennootschap
ODA	Omgevingsdienst Achterhoek
OT	Ondersteuningsteam
OZB	Onroerendezaakbelasting
P&C	Planning & Control
P&O	Personeel & Organisatie
PO	Primair Onderwijs
RES	Regionale Energie Strategie
ROVA	Regionaal Orgaan Voor Afvalverwerking
RPW	Regionaal Programma Werklocaties
SDG	Sustainable Development Goals (Duurzame Ontwikkelingsdoelen)
SPUK	Regeling specifieke uitkering sport
SPUK BREED	Regeling Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026
SW	Sociale Werkvoorziening
TWAO	Toegevoegde waarde Aaltens Onderwijs
VLGG	Vitaal Landelijk Gebied Gelderland
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNOG	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland
VO	Voortgezet Onderwijs
Vpb	Vennootschapsbelasting
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo	Wet open overheid
WOZ	Waarde Onroerende Zaken
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening